## અસલી

# ગજરા મારૂની

## વાર્તા મોટી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા

બુકસેલર, મગળદાસ જોઈતારામ,

રીચીરોડ–અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૪ થી    પ્રત [illegible]

સંવત ૧૯૮૦    સને ૧૯૨[illegible]


અમદાવાદ પાનકોર નાકા પાસે

ધી 'ખબરદાર' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં

માલીક [illegible] એ છાપી


કીમત રૂ. ૦-૮-૦

અસલ મ્હોટી

# ગજરામારૂ નીવાર્તા.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા


બુકસેલર, મંગળદાસ જોઈતારામ
રીચીરોડ, અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૪ થી    પ્રત ૪૦૦૦
સંવત ૧૯૮૦    સન ૧૯૨૪

અમદાવાદ પાનકોરનાકા આગળ
ધી 'મનહર' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
માનીલાલ [illegible] ગાંધી


કીમત રૂા ૦-૮-૦

# ગજરામારૂની વાર્તા.

શ્રી ગણેશાયનમ શ્રી શારદાય નમ શ્રી ગોપીજન વલ્લભાય નમ
અથ શ્રી ગજરામારૂજીની વારતા લખ્યા છે

**દુહા:**—પ્રથમ નમુ પ્રીતે કરી ર, ગરવા ગણપતને લાગુ પાયર ગરવા૦ બુદ્ધિ અનુપમ આપજોરે, મારી ઉજલડી જશ ગાયરે મારી માતા કે જેની પાર્વતીરે, જેના પીતા છે શંકર દેવરે, તેના૦ બુદ્ધિ બુદ્ધિ દેજો મુજને ઘણી, સુદા કરૂ તમારી સવરે, સદા૦ ૨ અજે સીંદુર છે અતિ ઓપતુ રૂડા મોદકના છે આહારરે, જેહ૦ નર દેવ તમારી સેવા કરે, કરૂણાળુ વિઘ્ન હરનારર કરૂણાળુ૦ સાચી દેવી માતા સરસ્વતીરે, તમને ચરણે નમાવુ શીશર તનને૦ મારી જીભ્યાએ જરા ન્યા રહેજો રખે જાણી ન કરશો રીસર ૨ કે ૪ કળીયુગમા કાલીદાસ ન, માતા પ્રસન્ન થયા સાક્ષાતર, માતા૦ મુને વર દયો વરદાઈની ગજરામારૂની રચુ વાતરે, ગજરા૦ ૫ મુરખને તે કવી કર્યા રે, જીભે આવી અવિચળ વાણરે, જીભ૦ કંઈ ગ્રંથ રચ્યા અવની વિષે, તેન રુપાએ થયા જાણરે, તુજ૦ ૬ હુ પ્રભુજી તમને નમુરે, નીશદીન વરણીને ધ્યાનરે, નીશ૦ મારો આશ્રય છે હરિ તણો, નીજ સેવકનુ રાખો માનરે, નીજ૦ ૭ જે સેવક છે તમ તણાર તેની પુરો છો મનની આશરે, તેની૦ માટે કરજોડી વિનતી કરૂ, સદા હોજો ચરણોના દાસરે સદા૦ ૮ કવિજન ગણપત સરસ્વતિ અને ઈશ્વરની સ્તુતિ કર્યા પછી વાર્તાનો આરંભ કરે છે. ”

ઉજાગરીશાએ માંડવગઢ કરીને એક શહેર છે તે શહેરમા રાજા

સાલમ નામે પોતાનું રાજ્ય ચલાવતો હતો તે રાજાને સાત રાણીઓ હતી, તેમાં ૭ રાણીઓ માનીતી હતી, અને સાતમી રાણી દામાવતી તે અણમાનીતી હતી, માટે ૭ ઉપર રાજાની અધીક પ્રીતી હતી ને સાતમી ઉપર કાંઇ જ પ્રીત ન હતી એક દિવસે, એવો યોગ બન્યો કે માંડવગઢથી એક કોશ દુર, નદીપર એક ગામ હતું તેમાં ઘણા ભાગ ગરીબ લોકોની વસ્તી હતી, તે ગામમાં એક ચંડાલણી (ઓળગાણી) રહેતી હતી, તે સાવરણી તથા સુથીયા વિગેરે લઇને સવારે પરોઢીએ ઉઠીને માંડવગઢમાં વેચવા આવી તે રાજાના દરવાજા આગળથી નીકળી તેવામાં જમાજા મહારાજા હાથમાં લોટો લઇ ઝાડે ફરવા વાડામાં (સંડાસ) જતો હતો તેને ચંડાલણીએ જોતાં મનમાં વિચાર કર્યો કે રાજાને સાત રાણીઓ છે તો પણ કોઈને પેટ સંતાન નથી તેથી એ વાંઝીયાનું મુખ જોઇશ તો મારા સાવરણી તથા સુથીયા ખપશે નાહ ને વળી રસ્તામાં પણ કંઈઓ ફાંસ થશે ને આખો દહાડો ઉપવાસમાં જશે માટે પોતાના હાથમાંથી સાવરણી પોતાના મો આડી ધરી કે જેણે કરી વાંઝીયા રાજાનું મુખ જોવામાં ન આવે એવી રીતે જે ચરિત્ર કર્યું તે સર્વે રાજાએ જોયું ને તરત પોતાના મનમાં ચેતી ગયો, ને વિચાર કરવા લાગ્યો કે નીચમાં નીચ જે ચાંડાલણી તેણે પણ મારૂં મુખ જોયું નહી, તેનું કારણ શું હશે એવું સમજીને અતીશે ક્રોધ કરીને ઓળગાણીને પોતાની પાસે બોલાવીને પુછે છે.

**દોહા.**—સત્ય કહે ચાંડાલણી, સામી માર્જની કેમ ધારી નાર,
સામી૦ તે તો કહેને મુજને સારના, નહીં તો દંડ દઉં નીરધાર.
નહી તો૦ ૧ સાચું ન બોલે તો જાણજે, તુને સુળી દેઉં આ દીન.
તુને૦ મારૂં મુખ ન જોયું તે માનની, માટે છેદાવું તારૂં શીરરે, ભાટ૦ ૨

રાજા કહે છે કે ચાંડાલણી તે પ્રાત કાળમાં મારૂં મો જોઇને આડી સાવરણી કેમ ધરી અને પુંઠ ફેરવીને ઉભી રહી એવો સો

દોષ મારામા છે જે તે નીચ જાતે પણ માક મો ન જોવુ માટે જે વાત મનમા હોય તે કહે, જો સાચુ નહી બોલે તો મદુ લાક દેખતા તને શુળીએ ચડાવીશ સાચુ બોલીશ તો તારો ગુનો માફ કરીને છોડી દઈશ ને વળી તારી બગ્શીશ કરીશ એવી રીતે રાજાના નીરભય વચન સાભળીને ઓળગાણી રાજાને કહે છ મહારાજ સાભળો

**દુહો.**—મેલામા મેલો જુઓ મીઠાગે કાઈ તેથી મલા નોભરે કાઈ એથી મેનાગે રાજા વાઝીઓ, તે તો મુવે ન પામે મોક્ષ, તેતો૦ ર

હે રાજાજી મેલામા મેલા આઠના માણસ છે એક તો જે હૈયો મેલા મીઠો માણસ હોય તે અઘોર પાપ કરે, તે મુખે થોડુ બોલે અને ગરીબ જેવો દેખાય જાણે બગલા ભગવત કાઠે ધ્યાન ધરીને બેઠો, પગ લાગ આવેથી પાણીમાના મચ્છને તુરત ઉચકી લે છે તેમજ થોડા બોલો કપટી માણસ હોય માટે તેવા પુરૂષનુ સવારમા મો જોવુ નહી અને બીજો જે અતિ લાભીયા માણસ હોય તે પણ લોભને વશ મહાપ કરીને ઘણા નીચ કર્મો કરે છે માટે તેનુ પણ સવારમા મો જોવુ નહી હે રાજા એ બે મેલા કરતા પણ જેને ... જે સુતના (પુત્ર અથવા પુત્રી) નથી એવો જે વાઝીઓ તે જો મોટો રાજા હોય તો પણ તેનુ મો જોવુ વ્યાજબી નથી દુર દેશાવર જતા અથવા દરેક શુભ કામે જતા તેના મુખના બીલકુલ લેના નહી માટે હે વિવેકી રાજન જે સાચો વિચાર હતો તે મે આપને કહી દીધો આપને સાત માત રાણી છે તે છતા કાઈ સતાન નથી માટે મે આવી માર્જની (સાવરણી) ધરી તેની અપેક્ષા કરવી અથવા મને તે દંડ દેવો તે આપની મરજી ઉપર આધાર છે એવી રીતના ઓળગાણીના વચન સાભળીને રાજાની બધી રીસ ઉતરી ગઈ અને ચાકરને કહ્યુ કે આ ઓળગાણીના કમોદના ચોખા બે મણ આપો તે

સાભળીને ચાકરે તરત ચોખાની ગાસડી બાંધી આપી તે લઈને પોતાના મનમા ખુશ ખુશી થતી પોતાને ગામ જવા નીકળી તે રસ્તે ચાલતા મનમા વિચાર કરે છે કે આ એ મણ ચોખા મારે ઘણા દહાડા ચાલશે અને ત્યા સુધી માવરણી મુથીયા વેચવા જવાની મહેનત ઓછી કરવી પડશે. ને વળી મારો ધણી ખુશી થશે, એમ વિચાર કરતી પોતાને ઘેર આવીને માથા ઉપરથી ચોખાની ગાસડી હેઠી ઉતારી તે જોઇ તેના ધણીએ પુછ્યુ કે ગાસડી તુ ક્યાથી લાવી ? સ્ત્રી કહે છે કે તેનુ તમારે શુ કામ છે તે સાભળીને તેનો ધણી કહે છે કે હે સ્ત્રી તુ મારી પાસે સાચુ બોલ નહી તો તને ઘરમાથી કહાડી મુકીશ ત્યારે ઓળગાણીએ કહ્યુ રાજા જસાજીએ આપી છે તે સાભળતા તેનો ધણી કહે છે કે હે સ્ત્રી એ રાજા તો વાઘરીઓ છે તેથી એનુ અન્ન આપણાથી ન ખવાય અરે જેનુ સવારમા મુખ ન જોવાય તેનુ અન્ન તે કેમ ખવાય ઓળગાણી કહે છે કે આખુ શહેર એનુ અન્ન ખાય છે, તો આપણને ખાતા શી હરકત છે ? આપણે એવા લોક કરતા મોટા કે રાજાનુ અન્ન ન ખવાય ? તે સાભળીને ઓળગાણો કહે છે કે જે શાસ્ત્ર નથી સમજતો તેજ રાજાનુ અન્ન ખાય પણ સમજુ તો હલાલથી રાજાની ચાકરી કરીને તેનો જે પગાર આવે તે જ ખાય છે કરી વાતનો સબધ નહી છતા રાજા મફત આપે છે તો પણ સમજુ માણસ લેતા નથી

હે સ્ત્રી હુ તને જે કહુ છુ તે તારા માનવામા સાચુ ના આવતુ હોય તો પરીક્ષા જોવાને માટે આપણા ઘરમા કોદરા છે તેને ભરડીને તેમાથી કોદરી કાઢીને તેના ભેગા રાજાના ચોખા ભેળીને ચકલાને નાખ, તે જો ચકલા કોદરીની સાથે ચોખા ખાઇ જાય તો પછી આપણે ખાઇશુ એ પ્રમાણે ઓળગાણાના વચન સાભળીને ઓળગાણીએ કોદરીના ભેગા ચોખા ભેળીને નાખ્યા, ચકલાએ તેમાથી કોદરી કોદરી વીણી ખાધી અને ચોખા અનામત પડ્યા રહેવા દીધા, એ

રીતનો પ્રત્યક્ષ દાખલો જોઈને એ ઓળગાણી ચોખાની ગાંસડી માથે લઈને પાછી રાજાના દરબારમા આવીને કહ્યુ કે મહારાજ આ તમારા ચોખા પાછા લ્યો કેમકે તમારૂ અન્ન પંખી સરખાએ પણ ખાતા નથી તો પછી અમારાથી કેમ ખવાય ? એમ કહી ચોખાની ગાંસડી પાછી મુકીને પોતાને ઘેર ચાલી ગઈ. એટલે પાછળથી રાજાના મનમા અત્યંત ખેદ ઉત્પન્ન થયો ને પોતાના મનમા વિચાર કરવા લાગ્યો કે નીચમા નીચ જે ચંડાળ તેણે પણ મારૂ અન્ન ખાધુ નહી, એવુ વાંઝીયામેણુ છતા હુ રાજ્ય સુખ ભોગવુ છુ તે કશા કામનુ નથી, કેમકે ઓળગાણીએ આવી રીતે કહ્યુ ત્યારે મારા શહેરની રૈયત મારી પછવાડે મનમા આવે તેમ નીંદા કરતી હશે. એમ ધારીને પોતાની બે માનીતી રાણીઓ હતી તેને પાસે બોલાવીને કહ્યુ કે મારે મંત રાણીઓ તમારા માથે વાંઝીયામેણ રહ્યુ ને તે મ્હેણાને લીધે કોઈ મારૂ મ્હો જોતુ નથી અને શુકન પણ લેતુ નથી માટે હવે હુ આ શહેરમા એક ક્ષણવાર રહેનાર નથી રાજપાટ સઉ છોડી દઈને ઘોર વનમા જઈ મહાદેવનુ ધ્યાન ધરીને ઉગ્ર તપ કરીશ તેણે કરીને મહાદેવ પ્રસન્ન થઈ મને પુત્ર ફળ આપશે ને મનનો મનોરથ પુર્ણ કરશે તો પાછો આવીશ ને જો તેમ નથયુ તો મારી આવરદા પુરી થતા લગી વનમા રહીશ એવી રીતના રાજાના વચન સાભળીને માનીતી બન્ને રાણીઓ રાજાની સામે હાથ જોડીને કહે છે કે મહારાજ ! આપ ઘેર બેઠા ઈશ્વરની ભક્તી કરો એટલે તમારો મનોરથ પુર્ણ થશે હે સ્વામીનાથ ! આપ અમારો ત્યાગ કરી સીધાવો છો તેથી અમો શી રીતે દીવસ ગુજારીશુ ? આપના વગર અમને એક ક્ષણવાર સુખ ઉપજનાર નથી માટે અમારો શુકન માન્ય કરી રહો તો બહુ સારૂ. એવુ સાભળીને રાજા કહે છે કે હે

આગીઆ તમે હજાર વાત કરશો તો પણ હું તમારૂં માનનાર નથી માટે હવે તો તપ કરવા જઇશ એમ કહીને પોતાનો કુશલજ નામે પ્રધાન હતો, તેને રાજ રૂડી રીતે ચલાવવાની ભલામણ કરી કહ્યું કે હે પ્રધાન ! તું મારો જુનો અને સમજુ પ્રધાન છે તેથી આપણી રૈયતની ઉપર રહેમ નજર રાખીને નિતિથી રાજ ચલાવજે એમ કહીને પોતે કાળો પોશાક પહેરીને કાળા ઘોડા ઉપર બેસીને નગરના સરવે લોકોને જતી વખત શીખામણ દઇને કહે છે મારા નગરવાસી લોકો હું વાઝીયા મ્હેણું ટાળવાને વનમા જઉ છુ અને તમારી ઉપર દયા રાખવા વીશે મે મારા પ્રધાનને ભલામણ કરી છે, તે તમારી ઉપર રાજ્ય ચલાવશે ને હું તપ કરવા જાઉ છુ, મહાદેવ પ્રસન્ન થશે ને પુત્ર ફળ આપશે તો ફરી પાછો આવીશ, નહીતર વનમાજ રહીશ માટે મારા કંઇપણ અપરાધ હોય તો ક્ષમા કરજો. એવી રીતના રાજાના પ્રીતિ ભરેલા વચન સાભળીને સરવે રઇયત રાણીઓ તથા દાસીઓ વગેરે રૂદન કરે છે.

**દુહો:**—રાણીઓ રૂવે રંગ મહેલમારે, કાઇ દાસી રૂવે દરબારરે
નારિ રઇયત રૂવેરે નાગ શહેરનીરે. કાઇ વરતાયો હાહાકારરે કાઇ૦
/ હાટે રૂવેરે હાટ વાણીયારે, તે તો પાડી બેઠા હડતાલરે, તે હો૦
પ્રાણી માત્ર રહેરે ઉદાસમારે, કાઇ દુખે નમારી છે કાયા રે, કાઇ૦ ૫
કાળે ઘોડેને કાળે લુગડેરે, કાઇ રાજા જાયે વનવાસરે, કાઇ૦ વાઝીયા
મેણુ ભાગવારે છોડી ચાલ્યા નગરની આશરે છોડી૦

એ રીતે રાજાને વનવાસ જતી વખત રંગ મહેલમા રાણીઓ અપાર રૂદન કરે છે ને દાસીઓ તથા સરવે ચાકરો દરબારમા રૂવે છે, અને નગરમા વેપારીઓએ રડીને દુકાનો બંધ કરી હડતાલ પાડી તે જોઇ નગરવાસી સરવ શોકાતુર થયા એવી રીતનો શોક પશુ પક્ષી-ઓના જાણવામા આવ્યો એટલે તેઓ પણ પોતપોતાનો ખોરાક ખાવો

મુકી દઇને ઝુરવા લાગ્યા, તે જોઈ કૂમળા ઝાડ તથા ફુલના ઝાડ કરમાવા લાગ્યા અને મ્હોટા ઝાડોના પાન ખરી પડયા એવો બનાવ જોઈ રાજાએ વીચાર કર્યો કે મારી ઉપર સરવેનો પ્રેમ કેવો છે તેનો પરીક્ષા કરવાનો આ ખરો સમય છે ને એવી રીતની પ્રીતિ સહીત જવુ તે સારૂ છે, એવો વિચાર કરી વળાવા આવેલા સરવે લોકોને કહે છે કે માગ વહાલાઓ તમારો સરવેનો અપાર પ્રેમ મારી ઉપર છે પણ મારે મેણુ ટાળવા ગયા વગર છુટકો નથી તેથી તમે સરવે પાછા વળો મને બહુ વીલબ થાય છે માટે આગ્ના આપો એવા રાજાના વચન સાંભળી પ્રજાએ આગ્ના આપી કહ્યુ કે ઈશ્વર આપના સરવે મનોરથ પુર્ણ કરો ને કુશળ કલ્યાણથી પાછા પધારી આપનુ રાજ્ય કરો, એ અમારો સર્વનો આશીરવાદ છે રાજા કહે તથાસ્તુ! એટલુ કહીને પોતાનો ઘોડો વેગથી હાંકીને પથે પડયો એટલે રહયત સરવે પાછી વળી પોતાને ઘેર આવી અને રાજા ઘણો દુર નીકળી ગયો જેમ જેમ આગળ જાય છે તેમ તેમ નાના પ્રકારના વૃક્ષોના ઝાડ આવે છે ને તે મધ્યે સુવાસીક પુષ્પોના ઝાડ ઝુકી રહ્યા છે, એની શોભા જોઈ એક સુંદર વૃક્ષ નીચે આરામ લેવાને ઘોડા ઉપરથી હેઠા ઉતર્યો ને એક સેતરંજી પાથરીને તે ઉપર સારી પેઠે આરામ લેઈ ઉઠયા પછી આંખો પાછી ફરી જુવે છે તો એક સુંદર દેવાલય જોયુ એટલે તેની પાસે ગયો ને જુવે છે તો દેવળમા એક મહાદેવનુ લીંગ હતુ તેના ખોળમા પાર્વતી અને ગણપતીના દર્શન થયા તેથી રાજા બહુ પ્રસન્ન થયો અને પોતાના મનમા નિશ્ચય કર્યો કે જેનુ ધ્યાન ધરી તપ કરવાને ધાર્યુ હતું તે આપોઆપ આ સ્થાનકે બીરાજે છે, વળી પુષ્પો બીલી વગેરે સર્વ છે, ઘોડાને ચરવાનુ પણ પુષ્કળ ઘાસ પાણી છે માટે આજ સ્થાનકે તપ કરવું એ બહુ ઉત્તમ છે, એમ ધારી દેવળ પાસે એક સુંદર અને નવાજ આંબાનુ ઝાડ હતું.

તેના નીચે આસન કર્યું પછી તે જ દિવસે નાહી ધોઇને પુષ્પ બીલી લાવી મહાદેવની પુજા કરીને ફળ આહાર કરી એક ચીત્ત રાખી ઉગ્ર તપ કરવા લાગ્યો એમ કરતા બાર વરસ પુરા થવા આવ્યા તો પણ મહાદેવજીએ એકે દિવસ કઈ રીતનો પરચો દેખાડ્યા નહી ને દર્શન પણ દીધા નહી તોપણ રાજા પોતાનુ ધ્યાન મુકતો નથી એવામા એક દીવસને સમયે બે શીકારીઓ શીકાર કરવાને અરણ્યમા નીકળી પડ્યા છે, તે શીકાર કરીને શીકારની ઝોળીઓ ખભે ભેરવી ચાલ્યા આવે છે તેઓએ વેગળેથી ઝાડ તળે રાજાને અને ઘોડાને બેઉને દીઠા એટલે વીચાર કરે છે કે આપણે પેલા ઝાડ તળે જઇ જે માણસ દેખાય છે તેને મારી નાખીને પાસે ઘોડા છે તે લઈ જઈએ એમ ધારીને શીકારી રાજા તરફ ચાલ્યા આવે છે તેને રાજાએ દુરથી દીઠા એટલે પોતાના મનમા વીચાર કરે છે કે પેલા બે જણા હથીઆરબંધ આવે છે તે લુટારા જેવા દેખાય છે તેઓ ઘોડો લઇ જવાની લાલચે મને મારી નાખશે, પરતુ હુ મરવાથી જરાએ બીહીતો નથી કેમકે હુ પોતાનુ રાજસુખ છોડી આ વનમા તપ કરવા આવ્યો છુ તે બાર વરસ થયા તોપણ શિવજી પ્રસન્ન થયા નહી માટે જો એ લુટારા મને મારશે, તો તેને હાથે મરણ પામીશ એટલે મારે માથે વાઝીયામેણુ છે તે દુખનો અત આવશે કેમકે જે માણસ પોતાના દરેક દુખને લીધે આપઘાત કરી જીવ કહાડે છે તો તેનો ઇશ્વર પાસે ન્યાય થતી વખતે પોતાને જવાબદાર થઈને તે પાપનુ માઠું ફળ ભોગવવા નરકે જવુ પડે છે. એટલુજ નહી પણ સાત અવતાર એવા આપઘાત કરવાના ભોગવવા પડે છે માટે દુખીયારા કોઇને પણ જે માણસ મારે છે તેને ઇશ્વરને ત્યા જવાબદાર થવુ પડે છે, માટે હાલમા મારી તપસ્યા પુરી થઇ છે ને મારૂ ચીત્ત શિવની ભક્તિમા લીન થએલુ છે તેથી મહાદેવ મારી સદ્ગતી કરશે ને આ મોહરૂપી સસારમાથી છુટીશ, એવો

નીશ્ચય કર્યો એટલામા પેલા ઉભા રહ્યા તેમને જોઇ રાજા કહે છે, હે ભાઈઓ તમે એકદમ ઉતાવળથી ચડીને મારી ઉપર આવ્યા ને હવે તમે શા વિચારમા પડયા જે થભીને ઉભા રહ્યા માટે તમોએ જે તમારા મનમા મને નથ્ધારેલા હોય તે ઝટ પાર પાડો એટલે આ દુઃખરુપી દુનીઆમાથી છુટીશ ને વળી તમારો બહુ ઉપકાર માનીશ માટે હે માહતીક કામ કરનાર શીકારીઓ હવે ઝટ કરો એવા રાજાના વચન સાભળીને શીકારીયો આશ્ચર્ય પામી પોતાના મનમા વીચાર કરે છે કે આ કોઇ મોટો પ્રતાપવત ચતુર પુરૂષ છે કે એક ગાઉ ઉપરથી જે મનમા ધારણા કરી હતી તે એના જાણવામા આવી માટે એવા જ્ઞાનીના ઉપર હાથ ઉપાડવો તે ઠીક નહી એમ વીચારીને તે બેઉ શીકારીયો રાજા સામે હાથ જોડીને કહે છે કે હે મહારાજ આપ કોઈ મોટા દેશના રાજા છો, મહા તેજસ્વી દેખાઓ છો પણ શા કારણ માટે આ જગલમા આસનવાળી બેઠા છો, તેનુ ખરૂ કારણ હોય અમોને કહો કેમ કે અમોએ આપની ઉપર ઘાતકી બુદ્ધિ કરી હતી તેની ક્ષમા માગીએ છીએ એવુ શીકારીઓનુ બોલવુ સાભળીને રાજા કહે છે કે હે ભાઇઓ, હુ માડવગઢનો રાજા છુ સર્વ વાતે સુખી હતો, પણ મારે કાઈ સતાન નથી તેથી માથે વાઝીયા મેણુ છે તે ટાળવાને આ વનમા આવીને બાર વરસથી શીવજીનુ ધ્યાન ધરી તપ કરુ છુ, એવા રાજાના વચન સાભળીને બેઉ શીકારીઓ માહોમાહે કહે છે કે આપણે બેઉ જણ આ રાજાના જેવા જ વાઝીયા છીએ માટે આપણે પણ એની જોડે બેસીને મહાદેવની પુજા કરી તપ કરીશુ તેથી પ્રસન્ન થઈ આપણને પણ પુત્રફળ આપશે એમ નિશ્ચય કરી પોતાની ઝોળીઓ ઝાડની ડાળે ભરાવીને રાજા પાસે આસન વાળી બેઉ જણા બેઠા, ને શીવનુ ધ્યાન ધરવા લાગ્યા એમ કરતા એ ઘણ દિવસ થયા શીકારીઓને બહુ ભુખ લાગી તેથી તેઓ આકુળ

વ્યાકુળ થવા લાગ્યા કે આપણે ક્ષુધાએ કરી બહુ પીડા પામીએ છીએ તે આ વનમા તો કાઇ ખાવાનુ મળનાર નથી માટે આપણે ઝોળીમા જે શીકાર લાવ્યા છીએ તેને સમારી શીજવીને ખાઇએ એટલે આપણી ક્ષુધા શાત થશે એમ કહી તેઓએ ઝોળીમાથી શીકાર કહાડ્યો અને મહાદેવની જળાધારી ઉપર મુકી છરીએ કરી કાપવા માડ્યા એટલે તેમાથી રૂધીર નીકળીને શીવજીની જળાધારીની માહ પડવા લાગ્યુ ને છાટાઓ ઉડ્યા તેથી શીવલીંગને પણ રૂધીર લાગ્યુ આવી રીતે શીકારીઓને ઘોર કર્મ કરતા જોઇને મહાદેવ અતિશય આકુળ વ્યાકુળ થયા એટલે વિચાર્યુ કે આ દુષ્ટ મહા પાપીઓ અવિચારી છે તેને સમજાવીને ઝટ વિદાય કરૂ તો ઠીક નહિ તો એ મુર્ખાઓ અહીંથી જશે નહીં ને મને ભ્રષ્ટ કરી મુકશે એમ ધારી તરત જોગીનુ રૂપ લઇને શીકારીઓની સામા આવી ઉભા રહીને કહ્યુ કે અરે મુર્ખા તમે આ મહાદેવને ભ્રષ્ટ કરો છો અને તમો શા કારણ માટે અહી આવ્યા છો, તે કહો, ત્યારે શીકારીઓ કહે છે કે અમારે બે જણને કાંઇ સતાન નથી તેથી વાઝીયા મેણુ છે. માટે આ મહાદેવ પાસે પુત્ર લેવા આવ્યા છીએ તે પ્રસન્ન થઇ પુત્ર આપશે એટલે તરત અમારે ઘેર જઇશુ ત્યા સુધી જનાર નથી એવુ સાભળીને જોગી (શીવજી) કહે છે અરે અવિચારી દુષ્ટો તમે પાપી છો માટે તમોને પુત્ર મળનાર નથી એવુ સાભળીને શીકારીયો કહે છે ગમે તેમ થાઓ પણ અમે પુત્ર લીધા વગર અત્રેથી ખસનાર નથી એવી રીતે સાભળીને જોગીએ વિચાર કર્યો કે આ પાપીઓને, ગમે તેમ સમજાવી અહીથી કાઢવા જોઇએ પછી જોગીએ પોતાની માયાએ કરી કેવળ સામેના આબા ઉપર પાકી કેરીઓ બતાવીને પેલા શીકારીઓને કહ્યુ કે સામો આબો દેખાય છે તે ઉપરથી બે

કેરીઓ લાવો તે કહેતા લાવ્યા એટલે જોગીએ કહ્યુ કે એ ફળ લઈને તમે બેઉ તમારી સ્ત્રીઓને ખવરાવજો એવુ સાભળી પગે પડયા, એટલે જોગી (શીવજી) અતર ધ્યાન થઇ ગયા તે ચમત્કાર જોઇને રાજા પોતાના મનને કહે છે કે હુ બાર વર્સથી એક ચિતે આ શિવજીનુ ધ્યાન ધરી તપ કરૂ છુ તે મને તો કોઈ દિવસ સ્વપ્ને પણ દરશન દીધા નહી ને આ દુષ્ટ પાપીએ મહાદેવને હેરાન કરી ભ્રષ્ટ કર્યા તેને ત્રણ દિવસમા ફળ આપી વિદાય કર્યા માટે હવે કયારે શીવજી પ્રસન્ન થઈ મને પુત્ર ફળ આપશે તે કાંઇ સમજી શકાતુ નથી, તેમ માગ્યા બીજો કશો બવિચાર થાય નહી, શિકારીઓ તો મુરખ હતા માટે અયોગ્ય રીતીયે શીવજીને ઠટાળો આપી વરદાન લઈ ગયા પણ હુ જો કશી રીતે અયોગ્ય ચાલુ તો બાર વરસનુ મારૂ તપ ક્ષણમા ભગ થાય તેમ ન કરતા હવે તો શીવજીની મહા પુજા કરી ધુપ દીપ ઇત્યાદિ કરીને હરહર મહાદેવ કહી મારા મસ્તકની કમળ પુજા કરૂ તેથી મહાદેવને ગમશે તો પુત્રફળ આપશે નહી તો કઇલાસમા વાસ આ- પશે તે બેઉ ફળ લાભકારક છે. એમ ધારીને અરણ્યામાથી નાના પ્રકારના સુવાસી પુષ્પો તથા બીલી પુષ્કળ લાવીને શીવજીની જળા- ધારી તથા શીવલીગ જે શિકારીઓએ રૂધિરથી ખરડેલુ હતું તેને જળ પાણી લાવીને સ્વચ્છ કરી ધોઈ નાખીને વીધીપુર્વક શીવજીની પુજા કરી, બીલી ચઢાવી ધુપ દીપ આરતી કરી છેલી પુષ્પાજળી અર્પણ કરીને પછી પોતાની તરવાર જમણા હાથમા લઈ શીવજીની પ્રાથના કરી કહે છે હે શભો! મે આપની પાસે આવી બાર વરસ પુજા કરીને તપ કર્યુ તો પણ મને આપના દરશન થયા નહિ માટ છેલી વારની આ મારા મસ્તકની કમળ પુજા ઉદાર મનથી અર્પણ કરૂ છુ તે અગીકાર કરી આપને ગમે તે ફળ આપજો, એમ કહી ઝટ ગળા ઉપર તરવારનો ઝટકો મારવા જાય છે તેવામા સાક્ષાત શીવજીએ અદ્ભુત જોગીનુ સ્વરૂપ ધરીને રાજાનો હાથ ઝાલ્યો ને

ન્યુ કે હે રાજા તારી સેવા ભક્તિ જોઈ હુ ઘણોજ પ્રસન થયો છુ એટલે પ્રણામ કરી રાજાએ કહ્યુ કે ભોળાનાથ મને આશ્ચર્ય લાગે છે કે દુષ્ટ શીકારીયોને તમે ત્રણ દિવસમા પ્રસન્ન થઈ વર આપ્યો ને મે બાર વરસ તપ કર્યુ ને જ્યારે અતે કમળ પુજા અર્પણ કરવા માંડી ત્યાર પ્રસન્ન થયા તેનુ કારણ શુ ? તે કહો ત્યારે શીવજી કહે છે એ દુષ્ટ શીકારીયો મને સતાપી ફળ લઈ ગયા છે તેથી તેમને પુત્ર તો થશે પણ તે થઈને વહેલા નાશ પામશે, જે છાબુમા અનેક રાજાઓ ઉત્પન્ન થાય છે, પણ તેનો વહેલો નાશ થાય છે માટે હે તપસ્વી રાજા, તને તારા તપ પ્રમાણે ફળ આપવુ જોઈએ એમ કહીને રાજાને કહે છે કે તારે કેટલી રાણીઓ છે ? રાજા કહે છે સાત રાણીઓ છે ત્યારે મહાદેવે કહ્યુ કે આ દેવળની સામો જે આબો છે તેની ઉપરથી સાત કેરીયો તોડી લાવ એવુ કહેતા રાજા ઉપર ચઢ્યો ને સાત કેરીઓ તોડીને હેઠા ઉતરી શીવજી પાસે આવી ને કહે છે કે મહારાજ ! આ ફળને શુ કરૂ ? શીવજી કહે છે કે, એ લઈને તુ તારે ઘેર જા ને સાત રાણીઓને વહેચી આપજે ને તેઓને ગર્ભ રહેશે ને પુત્ર થશે એ રીતના મહાદેવના વચન સાભળી રાજા બહુ પ્રસન્ન થયા ને બે હાથ જોડી સ્તુતિ કરવા લાગ્યો.

**દુહો:**—જગદીશ્વર મહાદેવ તમને વીનવુ રે. હુતો લળી લળી લાગુ પાયરે હુતો० વાઝીયા મેણુ રે મારૂ ભાગીયુ રે, મારી સહાય કરજો મહાયરે. મારી० વીરવા નગરી સધવા થઈ રે. મને આપ્યો નવો અવતાર રે મુને०

હે જગદીશ્વર મહારાજ તમને સાષ્ટાગ દડવત પ્રણામ કરીને કહુ છુ કે મેં સાચા ભાવથી જેવી તમારી ભક્તિ કરી તેવા તમે મને પ્રસન્ન થઈને મારૂ વાઝીયા મેણુ ભાગ્યુ તેથી મારા નગરના લોકો જે મારા વિયોગથી વીધવાપણુ ભોગવતા હતા તે હવે મને જોઈ

સધવાપણુ પામશે કેમકે જ્યારે હુ નગર છોડી વનવાસ નીકળ્યો ત્યારે નગરવાસી લોકોએ બહુ દીલગીર થઇને મારી આશા છોડી હતી કે રાજા ફરીથી આપણને ક્યાથી મળશે ? પણ હે ભોળાશંભુ ! હે વરદાયક દેવ તમો બહુ ઉદાર છો કેમકે જે જે મનુષ્ય અને દેવ તપ કરે છે તે સર્વને તમેજ વરદાન આપી સંતુષ્ટ કરો છો, તેમ મારા ઉપર બહુજ કૃપા કરી માટે વારવાર તમને નમસ્કાર કરૂ છુ હે દયાનીધી હવે મને આજ્ઞા આપો પ્રણામ કરૂ છુ શીવજી કહે સુખેથી જા અને રાજસુખ ભોગવ એમ કહી મહાદેવ અંતરધ્યાન થયા એટલે રાજા પોતાનો ઘોડો તૈયાર કરીને તે ઉપર સ્વારી કરી લાંબી મજલા કરીને વહેલા નગર સમીપ આવ્યા, એટલે લોકોએ મનમા બહુ હરખ પામીને દેડતા આવી દરબારમા ફુલસંગ વજીરને અને રાણીઓ દાસીઓ વગેરે સરવેને ખબર કહી તે સાંભળી સરવના મનમા બહુજ આનંદ થયો અને વજીર નગરે સેનાને નવા પોશાક પહેરાવી હાથી, ઘોડા, રથ, પાલખી નગારા નીશાન વીગેરે તૈયાર કરી અને ગાજતે વાજતે સામૈયુ લઈ રાજાને તેડવા ગયા ત્યા જઇ રાજાને જરીના વસ્ત્રો તથા હીરા જડીત અલંકાર પહેરાવીને શણગારેલા ઘોડા ઉપર અસ્વાર થઇ નગરના વેપારીયો સહીત સાજન માજન સાથે ગાજતે વાજતે પુરમા પધાર્યા તે સમયે નગરના લોકોએ સોના રૂપાના ફુલથી વધાવ્યા અને સ્ત્રીઓએ મેડી ઉપરથી પુષ્પ વૃષ્ટિ કરી જ્યારે દરબારમા પધાર્યા ત્યારે પ્રધાને પુછ્યુ કે જોશી મહારાજ આજનો દીવસ કેવો ચોખ્ખો છે તે ટીપણામા જોઇને કહો ત્યારે જોશીએ પાઘડીમાથી ટીપણુ કહાડીને કહ્યુ કે 'મકર કુંભ મીન મેષ, વરખ મીથુન ને કરક એટલે આજે કરકનો ચંદ્રમા છે રાજાને નાનમો ત્રાંબાને પાયે ઘણો લાભકારક છે, વળી અમરત સિદ્ધિયોગ છે ને અતિ ઉત્તમ છે માટે જે શુભ કામ કરવુ હોય તે સુખે કરો

એવાં જોશીના વચન સાભળીને પ્રધાને રાજગોરને બોલાવી શાસ્ત્ર વિધી પ્રમાણે રાજ્યાભિષેક કરી ફરીથી ગાદી ઉપર બેસાડ્યા ને વિપ્રે સરવેને પાનના બીડા ગુલાબના પુષ્પના તોરા અને ગુલાબનુ અત્તર વગેરેથી માન આપી સહુના સાકરથી મો ગળ્યા કરાવ્યા અને જાચકોને દાન આપી પ્રસન્ન કર્યાં એ રીતે ધામધુમ કર્યા પછી સરવે સભાસદોને ઘેર જવાની આગ્ના આપી ને રાજા કચેરી બરખાસ્ત કરી પોતાના ખાનગી ઓરડામા ગયા એટલે એક દાસી સદેશો લઈ આવી અને રાજાને કહે છે કે મહારાજ આપની માનીતી રાણીઓ આપને મળવાને આતુર થઈ રાહ જોઈ રહ્યા છે તેમને કૃપા કરી દરશન આપવા જલદી વહેલા પધારો, એવુ સાભળીને રાજા તે દાસી સાથે રાણીઓ પાસે પધાર્યા એટલે સરવેએ ઉભા થઈ તેમને નમન કર્યું અને મખમલની ગાદી ઉપર બેસાડી ઘણા દિવસનું વૃત્તાત પુછવા લાગ્યા, ને સાભળી રાજાએ પોતાની વીતક વાત કરીને મહાદેવના આપેલા સાત ફળ રાણીઓને આપ્યા ને કહ્યુ કે સાતે રાણીઓ વેચી લ્યો ને ફળો ધોઇ ધોઇ પવિત્રપણે ખાજો તેથી તમને પુત્ર થશે એ પ્રમાણે કહી રાજા પોતાના ઓરડામા પધાર્યાં એટલે છએ રાણી દરેકને ભાગ એક એક આવશે, ને સાતમી જે અણમાનિતીના નામની તે તેને આપીશ તો એને પણ પુત્ર થશે તો પછી આપણુ માન ઓછુ થાય માટે એના છ કકડા બરાબર કરીને આપણેજ વહેચી ખાઈએ પછી આપણને કોણ પુછનાર છ એમ કહી તેજ વખતે નાહ્યા ધોયા વગર સાત કેરી છ જણીઓ ખાઈ ગઈ અને તેના છોતરા ગોટલા બારીએથી રસ્તામા ફેકી દીધા, ને તે પછી ભોજન તૈયાર થયુ એટલે ભાતભાતની રસોઈની સામગ્રી એક રૂપાના થાળમા પીરસી રાજાને બોલાવી પ્રેમ સહીત જમાડી હાથ ધોયા પછી પાનના બીડા આપ્યા ને પછી રાજા પોતના પલગપર આરામ લેવા પધાર્યા

તે પછી માનીતીઓ જમી. એ રીતે તેઓ સુખમા લીન થયા છે પણ અણમાનીતી (દામાવતી) ની કોઈએ ખબર લીધી નહી ત્યારે કહેવત છે કે જેનો બીજો કોઈ બેલી નથી તેનો પરમ દયાળુ ઈશ્વર બેલી છે તે પોતે બાનાની પત રાખે છે માટે દામાવતીની ઉપર પોતાના પતીનો પ્રેમ નહોતો પણ તેને ઈશ્વરરૂપ ગણતી ને જે દિવસથી રાજા વનવાસ ગયા તે દિવસથી દામાવતી પોતાના મહેલમા રહી શીવજીની ભક્તિ કરી પોતાના પતિનુ કલ્યાણ માગતી હતી ને નિરાદન કહેતી કે ભોળાનાથ તમો પ્રસન્ન થઈ મારા સ્વામીને વર આપશો તો મને પણ તમારા પ્રતાપથી સુખ મળશે, એવો મારો દૃઢ નિશ્ચય છે એવી પરમ પવિત્ર દામાવતી ધણીવારથી પતીની તરફથી કાંઇ ફળ મળશે એવી આશા રાખી રાહ જોયા કરતી હતી તેને કાંઇ ન મળતા પોતાની દાસીને બોલાવીને કહે છે કે હે દાસી રાજાજી વનમા જઈ બાર વર્સ તપ કરીને શીવ પાસેથી પુત્ર થવા માટે કાંઈ ફળ લાવ્યા હશે તે પોતાની માનીતી રાણીઓને આપ્યા હશે, મારે સારૂ કાંઈ મોકલ્યુ નથી તો તેમની મરજી પણ તુ માનીતીઓની બારી નીચે જઈ જો કે ત્યા કાંઇ ફળ છોતરા ગોટલા જે કાંઈ નાખી દીધુ હોય તે તરત લઈ આવ એ રીતે રાણીના વચન સાભળીને દાસી તરત જઈ માનીતીઓની બારી નીચે જોયુ તો પાકી કેરીના ચાર ગોટલા અને છોતરા પડેલા જોઇને વિચાર કર્યો કે આ રૂતુ કાંઇ કેરીની નથી કેમકે આંબાના પાદડા સુકા સુકાઇ ગયા છે તો નિશ્ચય રાજાજી આજ નવાઇના ફળ લાવ્યા હશે તે માનીતિયાએ ખાઇને છોતરા ગોટલા નાખી દીધા હશે એમ વિચારી તરત તે બધાયે વીણી લઇને પોતાની બાઇ દામાવતી પાસે આવીને કહ્યુ કે બાઇ સાહેબ મ્હેલ નીચે તો ફક્ત આ છોતરા ને ગોટલા પડેલા હતા ને તે તાજાજ છે માટે એજ નવાઇની ચીજની

નીશાની છે, ને લ્યો એમ કહી રાણીના મ્હો આગળ ઢગલી કરી ને જોઇ દામાવતી કહે છે કે, હે દાસી બાર વરસ સ્વામીજી ફળ લઇ આવ્યા તેમાથી એક કટકો પણ મને આપ્યો હોત તો હું બહુ પ્રસન્ન થાત, પણ હું એમની રાણી કહેવાઇ મીથ્યા નથી થવાની માટે મારે મન તો છોતરા ને ગોટલા છે ભાવથી માની લઉ છુ માટે તુ એની ઉપરનો કચરો લુગડેથી લુછી નાખ અને પછી તેને કચરીને ભુકો કરી મને આપ કે હુ તેની રાબ રાધીને પીઉ, એવુ કહેતા દાસીએ તરત તૈયાર કરી આપ્યુ તે લઇને રાણીએ તેની રાબ રાધી તૈયાર કરીને પીવાના વાડકામા કહાડી એટલામા પોતાના મનમા એક બીજો વીચાર સુઝ્યો તેથી વળી દાસીને કહ્યુ કે હે દાસી તુ ફુલસગ વજીરને હમણા ઝટ તેડી લાવ એવુ કહેતા દાસી વજીરને તેડી લાવી તેને માન આપી ગાદી નાખી બેસાર્યો અને રાણી કહે છે કે હે બુદ્ધિમાન પ્રધાન તમે સર્વ સદગુણના ભરેલા છો તેથી તમને એક વિચાર પુછવો છે તે એ કે રાજાજી બારે વરસે ફરી ઘર પાછા ફળ લઇ આવ્યા હશે તે તો બધા માનીતીને આપ્યા કેમકે મારા સુદ્ધા સાત રાણીઓ છે ને ફળના ગોટલા છોતરા પણ સાત સાત છે તે સર્વે ખાઇ બારી નીચે ફેકી દીધેલા તે મે દાસી પાસે મગાવીને જીવની પ્રસાદી જાણી મે તેને વાટીને રાબ પીવાનો વીચાર કર્યો પણ એક સદેશો આવ્યો કે રાજાજી તો મારે મહોલે કોઇ દીવસ આવતા નથી ને આ રાબ પીવાથી મને ગર્ભ રહેતો રાજા મારી ઉપર કોપાયમાન થઇ કલંક મુકે તે માટે તમો ઠરેલ વિચારના પ્રધાન છો તેથી જેમ કહો તેમ કરુ પણ જે દહાડે કામ પડે તે દહાડે પરમેશ્વર પ્રીતેથી ખરી સાક્ષી પુરવી પડશે એવું સાભળીને પ્રધાન કહે છે હું તમારી ઇચ્છા છે તો સુખેથી રાબ પીવો કામ પડેથી વીગત સહીત આપીશ, એટલે દામાવતી સુર્ય ચદ્રની સ્તુતી કરી કહે છે કે

**દુહો:**—ચંદ્ર સુરજ તમને વીનવું રે, મારી માયેરી પુરજો સાખરે મારી૰ અણુરે માનીતી જોને હું હરી લજ્યા ભલેરી ગાખરે મારી૰ રાજા મહેલે નથી આવતા રે મને જુડું ચડાવે આળરે, મને૰ પનીતાના જોને પુત્ર થયો એવું આવશે મુજ પર આળરે એવું૰ જગદીશ્વર મહાદેવ તમને વીનવું રે મારી ભલેરી રાખજો લાજરે, મારી૰ પુત્ર પ્રસાદીના આપશો તો મારા સરવ સરસે કાજરે મારે૰ કુલસગ વછર તમને વીનવું રે મારી સાચેરી પુરજો સાખરે, મારી૰ અણુરે માનીતી હૂ હરીને માની લજ્યા ભલેરી ગાખરે મારી૰

હે જગતમા પ્રકાશ આપનાર ચંદ્ર અને સુર્યદેવ તમને બે હાથ જોડીને નમસ્કાર કરીને વીનતી કરૂ છુ કે તમારી સાક્ષીએ હું અમ થાઉ છુ તેથી કામ પડે ત્યારે મધ્યેથી કશુ હિતરે એવી સાચી સાખ પુરજો એવી પ્રાર્થના કરીને કુલસગ વછરને કહે છે કે ઇશ્વર ઇચ્છાએ મને પુત્ર થાય તો તેને બેસવા લાયક ઘોડો જોઇએ માટે આ રાણમાથી ઘોડીક ન ી વોઈને સાઉ રાખી તમારા દેખતા હુ પીઉને ઘોડી ઘોડીને પાઉ એમ કહી પ્રધાનના દેખતા પોતે પીધી ને ઘોડી ઘોડીને પાઇ પછી પ્રધાનને કહ્યુ કે તમને શ્રમ આપ્યો તેની ક્ષમા કરવી ને હવે આપને જવા આજ્ઞા આપુ છુ એમ કહી પ્રધાનને વીદાય કર્યો, હવે ઇશ્વરની ગતી ન્યારીજ છે તેની માયામા બ્રહ્માદીક સરખા ભુલા પડયા તો આપણી શી ગણત્રી માટે દેહ ધરી મનુષ્ય સારૂ યા નરસુ જેવુ કૃળ કરે છે તેવુ પામે છે હવે માનીતીઓએ તાજી ફેરી બધી ને કામાવતીના વાજની પણ ખાઇ જાઇ અને કમાવતીએ તે છોકરા ગોટલાની રાબ પેતે પીધી તથા ઘોડીને પાઇ તેથી બધાને સાથે ગર્ભ રહ્યો જ્યારે નવ માસ પુરા થયા એટલે સાતે રાણીને સાત પુત્ર જન્મ્યા અને ઘોડીને માડબાર મહીને એક ઘણો સુંદર બળવાન વછેરો જન્મ્યો હવે રાજાની પાસ દાસીકાગ વધામણી તો છ માનીતી

રાણીઓનીજ પહોચી એટલે રાજા બહુ પ્રસન્ન થયા વધામણી લાવનાર દાસીને તથા સર્વે યાચકો-સેવકો જેને જેવુ ઘટે તેવુ દાન આપી બધાને સાકર આપી આનંદ માન્યા પણ માનીતી રાણીઓએ ઇર્ષ્યાની ચોરી રાખી અણમાનીતીની કેરી બાઇ જવાથી તેમનાપર કોપાયમાન થયા તેણે ફરી તે રાણીઓના પુત્રો ઘણા કદરૂપા અને ખોડ ભરેલા અવતર્યા અણમાનીતેોના ખરા ભક્તો ઇશ્વર પર હતે તેથી તેને દેવાસી અને મહા રૂપવાન કુવર જનમ્યો પણ વાતના રાજાને મુદ્દલ ખબર નહતી હવે દામાવતીએ પોતાની દાસીને કહ્યુ કે તુ આપણા જોશીને તેડી લાવ એટલે કુવરના જન્માક્ષર કરાવીએ એવુ કહેતા દાસી તરત જોશીને તડી લાવવા તૈયાર થઇ એટલે રાણી કહે છે દાસી રાખળ

દુહા—દાસી મારી તુને વીનવુ તુતો ઝટપટ તૈયાર થરે તુતો૦ જનમોત્રી કરાવીને પુછીએરે તુતો જોશીને તેડવા જારે તુતો-

હે દાસી તુ ઝટપટ તૈયાર થા અને જોશીને બોલાવી લાવ ને આપણા કુવરની જન્મોત્રી કરાવીને નામ રાશી પુછીએ એવુ સાભળી દાસી ઉઠી જોશીને ઘેર જઇ કહે છે

દુહા:—કુળના જોશી તમને વીનવુરે હુતો નમી નમી કર જુહારરે હુતો૦ મારી બાઇએ મુને મોકલીરે, તમે ઉઠી ચાલો સ૦ વારરે તમે૦

હે કુળના જોશી મહારાજ મારી બાઇ તમને બોલાવે છે માટે વહેલા ચાલો તે સાભળતા જોશી ટીપણુ તથા બીજુ જોશનુ પુસ્તક લઇ દાસીની સાથે તરત દમાવતીને મહેલે પધાર્યા એટલે બાજઠ ઉપર બેસારીને પુછે છે.

દુહા:—કુળના જોશી તમને વીનવુરે હુ તમથી નાનેરી બાળ બેનરે હુતો૦ જનમોત્રા કરજો જોઇને કુવર જનમ્યો છે માઝમ રેનરે.

કુવર૦ કીયા નક્ષત્રમા કુવર આવીયોરે, તમે પાકરે ...જો ડામ
તમે૦ ધરણી ધરજેરે, જેના તેજથીરે, એવુ ધરાવો કુવરનુ નામરે એવુ

હે જોશી મહારાજ તમે જીવ રાખીને પુસ્તકમા જુવો કે આ
ગત્રીએ કુવરનો જન્મ થયો છે તે સમયે ગત્રીના અગીયાર કલા
બરોબર થયેલા હતા માટે તે સમયે કીયુ નક્ષત્ર હતુ ને તે નક્ષ
ઉપરથી કઇ રાશી આવે છે તથા રાશી ઉપરથી શુ નામ ગ્રહ
...ગી એના ગ્રહ કેવા છે ને તે કેવો પરાક્રમી થશે એ વગેરે જન્મ
પત્રીકા જેજે જોવાનુ હોય તે તમારા ટીપણામા અને પુસ્તકમા જોઇ
મને કહો એવી રીતે રાણીના વચન સાભળી જોશીએ ગણીત ક
જન્મ પત્રિકા તૈયાર કરીને રાણીને કહે છે હે રાણીજી સાભળો

**દુહો.**—શુભ નક્ષત્રમા કુવર જનમીયોરે એ તો રાખ પી
...ગ દામરે એતો૦ ધરની ધરજે એના તેજથીર, એતો મતીયામ
પાડો નામરે એનુ આપમતે સઉને જીતશેરે, એતો ભરશે મોટી મા
હામરે એતો૦ જગદેશ્વર મહાદેવ એની મદદયમાકે, એનુ અજરમ
પાડો નામરે, એનુ૦

હે ગાણીજી તમારો કુવર શુભ નક્ષત્રમા જનમ્યો છે ને એ
ગ્રહ એવા બળવાન છે કે એ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો મહા તેજ
...તીમાન પરાક્રમી અને અત્યત દયાળુ તથા ઘણોજ બળવાન થ
પણ તે પોતાની જ મતી પ્રમાણે ચાલશે પિતાના કરતા ઘણુ આ
...ગ નામ કહાડી એવો હીમતવાન થશે કે ગમે તેવુ ભારે
કરવામા બાથ ભીડાવશે વળી પોતાની પ્રજા તથા સર્વ લોક
એના ગુણ ઉપર મોહીત થઇ બહુ પ્રિતી રાખશે એ બધુએ
પણ બાર વરસની ઉમર થશે એટલે એના પીતાના વચનથી
વનવાસ જવુ પડશે તે વન જઇ પાછો કુશળ કલ્યાણથી ઘેર આ
તે પછી પોતાના બાપની ગાદીએ બેસી રાજસુખ ભોગવસે ને

જગદેશ્વર મહાદેવનો આપેલો છે, માટે અહોનીશ તમારા કુવરની રક્ષા કરશે અને એના જન્મના નક્ષત્ર ઉપરથી તો એનુ નામ ગજરામારૂ આવે છે માટે એજ નામ અતી ઉત્તમ છે, તે જ રાખજો અને ઉપર મે મતીયોમારૂ નામ કહ્યું તે તો એ ઉપરથી કે એ પોતાની મતી પ્રમાણે યોગ્ય રીતીએ ચાલશે માટે તે ઉપનામ સમજવુ. ખરૂ નામ તો ગજરામારૂ છે તે માટે તે જ પાડજો એ પ્રમાણે તમારા કુવરના જન્માક્ષરનુ વૃત્તાન્ત છે તે બધુ તમને કહ્યુ તે સાભળી દામાવતી પોતાની દાસીને બોલાવીને કહે છે

**દુહો**—ઝટપટ ઉઠો મારી દાસીયોરે તમે પેરો દક્ષણી ચીરે તમે૰ થાળ ભરી રતન મોતીયેરે તમે વધાવો જોશી વીરરે તમે૰

રાણીના વચન સાભળીને દાસીઓએ જોશી મહારાજને મોતીએ વધાવ્યા તે પછી બીજો હુકમ કર્યો કે હે દાસી જોશી મહારાજને એક થાળ ભરીને મોતી તથા સાલ પાઘડી વગેરે આપી રાજી કરીને વીદાય કર એવો દામાવતીનો હુકમ સાભળી દાસીએ કહ્યા પ્રમાણે જોશીને રાજી કર્યા એટલે આશીર્વાદ દઇ જોશી મહારાજ ખુબ ખુશી થઈ નવા વસ્ત્ર પહેરી રસ્તે જતા હતા તેમને જોઇ ગામના લોક પુછે છે કે જોશી મહારાજ, આ નવો પોશાક કોણે પહેરાવ્યો? ત્યારે ઉત્તર આપ્યો કે અણમાનીતી રાણી દામાવતીને પુત્ર જનમ્યો તેના જન્માક્ષર કર્યા તેમા મળ્યો તે સાભળતા લોકોમા બધે ખબરો ફેલાઇ એટલે ઘણા યાચકો દાન લેવા ગયા, તેમને યોગ્યતા પ્રમાણે દાન આપી પ્રસન્ન કર્યા એ પ્રમાણે બીના બની પણ તે વાતની રાજાને તો કાઇ ખબર નથી પણ ઇશ્વરની અકળ ગતી છે માટે કુવર દીવસે ન વધે તેવો રાત્રીયે વધે એમ કરતા પાચ વરસનો થયો એટલે એક પડીતને બોલાવી પોતાના મહેલમા વીદ્યાભ્યાસ કરવા માડ્યો, બે વરસમા સર્વ વિદ્યા તથા રાજનીતી શીખી હુશીયાર થયો.

શરીરની કાન્તી પણ દેવરૂપ સમાન થઈ એટલે ગુરૂને ભારે પોશાક તથા બે હજાર સોના મહોર આપી રાજી કર્યા, તે પછી એક દિવસ એવો યોગ બન્યો કે રાજા જશોજામ પોતે કચેરી ભરી ખુરશીપર બેઠા હતા, એટલે કુલસંગ પ્રધાનને કહેવા લાગ્યો કે હે પ્રધાન! આજે મારા મનમા એવો ઉમંગ આવ્યો છે કે મારી છયે રાણીના કુંવરો મે નગભગ જોયા નથી માટે તમે પોતે રાણીઓ પાસે જઈને કહો કે કુંવરોને ઘણા ભારે વસ્ત્રાલંકાર પહેરાવી તૈયાર કરીને મારી સાથે રાજસભામા મોકલો એવી રીતનો રાજાએ હુકમ કર્યો એટલે કુલસંગ પ્રધાન તરત રાણીઓ પાસે આવ્યા અને રાજાનો હુકમ કહી સંભળાવ્યો એટલે રાણીઓ પોતાના મનમા પસ્તાવા લાગી, કે અધા ખબર નહી કે તે લોકોને રાજા બહુ ખેદ પામી કોપાયમાન થશે પણ શું કરે તે હુકમ માન્યા વગર છુટકો નહી, માટે વસ્ત્રાલંકાર પહેરાવ્યા પરંતુ જેમ મનુષ્યમા ઈશ્વરની કુદરતે જેવું રૂપ મુક્યું હોય તે પ્રમાણે શરીરની શોભા દેખાય છે હવે છએ પુત્રોને તઈયાર કરી કુલસંગ પ્રધાન લઈ રાજસભામા આવ્યા અને રાજાને સલામ કરી રાજાની બાજુમા કુંવરને બેસવા સારૂ ગાદી તૈયાર કરેલી હતી તેની ઉપર હારબંધ બેસાર્યા એટલે રાજા પ્રધાન અને આખી સભાના લોક નીરખીને મનમા ખેદ પામ્યા અને સભાના લોક માહોમાહે વાતો કરવા લાગ્યા કે અરે બાપરે આ શો ગજબ રાજકુમાર બધાએ પશુ કરતા વધારે કદરૂપા છે એમ ગરબડ સાંભળી રાજાએ જોયું તો એકનું નાક ચીબું તો બીજાનો કાન બુચો, ત્રીજાનું મોઢું વાંકુ, ચોથાની આંખો માજરી, પાંચમો લુલો, છઠ્ઠાની જીભ તોતડી અને આંખો માંજરા, બોલે તો તતવતત એ પ્રમાણે સર્વને બેડ કદરૂપા જોઈ રાજા ગીગમુઢ સરખો બની ગયો એ જોઈ કુલસંગ પ્રધાન પોતાના મનમા સર્વ સમજી ગયો ને વીચારવા લાગ્યો જે

આ સમયે અણમાનીતી રાણી દામાવતીનો કુંવર ગજરામારૂ જો
આ સભામાં બીરાજેલો હોય તો તેના મોનુ તેજ દેખી રાજા અને
સર્વ સભાજનોને આનંદ ઉભરાયા વગર રહે નહિ પણ શું કરૂં કેમ
કે એ પુત્રના જનમ્યાની રાજાને બીલકુલ ખબર નથી અને હું જો
તેની વાર્તુ તે રાજા મારી ઉપર કોપાયમાન થાય કે પીના વીના પુત્ર
કેમ નિપજ્યો એમ કહી તેની ખરી તપાસ કરશે, તે સમયે મારે
સાક્ષી પુરવી પડશે એમ જાણે તો ચીંતા નથી કેમકે અંતે ખબર
થયા વગર રહેનાર નથી માટે હવે તો વહેલું જાણ થાય તે સારૂં
કેમકે ઈશ્વર પાસે સાચો ન્યાય છે માટે સત્ય હશે તેજ તરશે, એમ
વિચાર કરી સભામાંથી ઉઠી તર્ત દામાવતીને મહેલે આવ્યો તેને
જોઈને રાણીએ આસન આપી ઘણું માન દઈ બેસાડીને પાન સોપા-
રીનું બીડું આપી પુછયું કે આપના મોહોના ચહેરા ઉપરથી તો એવું
જણાય છે કે બહુજ તાકીદના કામે આવ્યા હશો માટે જે હોય તે
કૃપા કરી કહો કે, ખબર પડે. એવા શબ્દ સાંભળીને તે પ્રધાન વીચાર
કરે છે કે રાણી ચતુર તો ખરા કે મારા મનની વાત પણ પારખી
લીધા વગર છુટકો નથી, એમ નિશ્ચય કરી દામાવતીને કહે છે કે હું
આપની પાસે માગું તે ખુશી થઈ આપવા વચન આપો તો કહું
ત્યારે દામાવતી કહે છે કે રાજાની તમારી ઉપર કૃપા ઘણી છે તેમ
છતા તમારે શું ખામી છે તે મારી પાસ કહો, ત્યારે પ્રધાન કહે
કે જો વચન આપો તો બોલું રાણીએ કહ્યું કે તમને હું પિતાતુલ્ય
જાણું છું માટે મારાથી બને તેવું હશે તો આપીશ એમ કહી વચન
આપ્યું એટલે પ્રધાન કહે છે કે આપના કુંવર ગજરામારૂને ઉત્તમ
પોશાક તથા આભુષણ પહેરાવી મારી સાથે રાજસભામાં મોકલો તે
સાંભળી રાણી કહે છે કે રાજાની ૭ માનીતીના, ૭ પુત્ર છે છતા
મુજ અણમાનીતીના કુંવરનું રાજસભામાં શું કામ છે, વળી રાજાની

મારી ઉપર કૃપા નથી અને રાણીઓ બહુ ઝેરીલી છે માટે નાગ કુંવરને કોઈ કટુ વચન કહે તેથી તે દીલગીર થાય માટે એ વાતની ક્ષમા કરો તો બહુ સારું વજીર કહે મારા ઘટમા પ્રાણ છે ત્યા સુધી કુવરનો વાંકો વાળ થવા દેનાર નથી. વળી આ પ્રસંગે રાજાએ માનીતીના છએ કુવરને રાજસભામા બોલાવીને બેસાડ્યા છે તેમના કદરૂપા સ્વરૂપ જોઈને રાજા તથા સભાના લોકો ખેદ પામીને ઝાંખા થઈ ગયા છે તે તમારા કુવરની કાન્તી જોઈ સર્વે ખુશી થશે અને તમારૂ સત્ય જાહેર થશે તેથી ઈશ્વર સહુ સારા વાના કરશે એ રીતે પ્રધાનનુ પ્રૌઢ વિચારનુ બોલવુ સાંભળીને કમાવતીએ નાગરામારૂજીને સુંદર પોશાક પહેરવાની આજ્ઞા આપી એટલે નાગરામારૂજી પહેરે છે

દુહો —કસુંબી મંદીલ માથે બાંધીયુરે, કાંઈ શીર ટચેના ઝગઝાટરે, કાંઈ૰ કલગી તોરારે માંહી શોભતાંરે, જેમાં મોતી મણીના ચળકાટરે, તેમાં૰ જરકસી જામો પહેરીયોરે, માંહી, ઝંઝેરા ઝળક તારરે, માંહી૰ હીરાજડીત કંઠે હારડોરે, તેની શોભાનો નહી પારરે તેની૰ મેએ કશી કમર બાંધી છેરે, કાંઈ ઝીનખાબી સુરવાળરે કાંઈ૰ દનદ કમરપટો કેડમારે તેમા ઝોલા ખાએ તરવારરે, તેમ કેડમા કટારી છે વાંકડીરે કાંઈ દીસે છે નાનેરૂ બાળરે, કાંઈ૰ હાથમા ઝાલી છે ભમર ભાલડીરે, કાંઈ બાંધી ચળકતી ઢાળરે, કાંઈ અત્તર ખુશબોઈ નાખી ગીરમારે, કાંઈ ઓઢી મુક્યા છુટા કેશરે, કાંઈ૰ ધીર ધરીમાર ડગલા ભરે, બહુ શોભે છે બાળેવેશર, બહુ૰ કામ કુંવર બન્યા મારૂજીરે જાણે તેજ તણો અંબારરે, જાણે૰ પુલ્સન વજીરે ઝાલી આંગળીરે, કાંઈ મારૂજી ચાલ્યા દરબારરે કાંઈ૰

એ રીતે મારૂજીએ પોતાના સુંદર આભુષણ પહેરીને વળી ઢાલ તરવાર કટાર વગેરે હથીયાર બાંધીને, શીરના કેશ છુટા મુકી

તેમા મોગરાના પુષ્પનુ તેલ ઘાલીને બધા પોષાક ઉપર ભારે મુલનુ અતર છાંટી કામ કુવર જેવા બની, પોતાની માતાને દંડવત પ્રણામ કરી, આજ્ઞા માગી કે માતાજી આપ આજ્ઞા આપો તો રાજસભામા જાઉં ત્યારે માતા કહે છે કે હે પુત્ર ! તુ સુખેથી જા જગદીશ્વર મહાદેવ તારૂ રક્ષણ કરશે, અને કુશળકલ્યાણથી વહેલો આવજે એવુ સાંભળી વજીરની આંગળી ઝાલી ચાલતા રસ્તામા પુછે છે કે હે વજીર રાજસભામા જવાનો એક રસ્તો છે કે બીજો પાછળથી જવાય એવો રસ્તો હોય તો સારૂ ત્યારે વજીર કહે તમારે પાછળના રસ્તાનુ શુ કામ છે, આપણે આગળ રસ્તેથી જઇશુ. ત્યારે કુવર કહે છે કે એ રાજાએ મારી માને કોઇ દીવસ કશુ સુખ આપ્યુ નથી માટે હુ એને મારૂ મસ્તક નમાવનાર નથી, પ્રધાને ઘણો સમજાવ્યો પણ પોતાની વાત મુકે નહી માટે કુવરના કહ્યા પ્રમાણે પાછળ બીજો રસ્તો હતો તે રસ્તે બન્ને જણ ચાલ્યા જ્યા બારી હતી તે ઉઘાડી એટલે કુવર કહે છે કે પ્રધાન પહેલા તમે જાઓ પછી હુ આવુ એમ કહી પ્રધાનને બારીમાથી સભામા મોકલ્યા, પછી પોતે વિચાર કરે છે કે જો હું આ નાની બારીમાથી માથુ નમાવી જાઉં તો નમ્યો કહેવાઉં માટે તેમ તો મારે કરવુ નથી નમવુ નહી અને જવુ તો ખરૂ માટે એવી યુક્તિ શોધી કાઢી કે પ્રથમ પગ ઘાલી સભામા પ્રવેશ કર્યો, વજીર જઇને રાજાની પાસે આવી ઉભા, એટલે વીજળીનો ઝબકાર થયો હોય એવો તેજનો પ્રકાશ પડતા રાજા અને સર્વ સભામા બેસનાર નીહાળીને જુએ છે તો જાણે કામદેવ કુવર સ્વરૂપ પધાર્યા છે. એવુ શરદપુનમના પ્રકાશીત ચંદ્રમા જેવુ મુખ અને સ્વર્ગની શોભા સાથે વસ્ત્ર અને નાના પ્રકારના અત્તરની સુગંધીથી આખી સભા ગરકાવ થઇ ગઇ હોય એમ એ કુવર સામે સર્વે એક નજરે જોઇ રહ્યા,

તે જોઇ રાજા ઘણુ આશ્ચર્ય પામ્યા ને હસન વજીરને પુછે કે હે
પ્રધાન આ કોઇ દેવકુવર અકસ્માત આપણી સભામા ક્યાથી આવ્યો
અને આવો તેજસ્વી કુવર જેનો હશે તેના માતા પિતાને ધન્યવાદ
છે માટે એ વાતનો ઝટ ખુલાસો કરો કેમકે મારા મનમા કાંઇજ
ગડ બેસતી નથી માટે જે હોય તે કહો એવુ સાભળી પ્રધાન કહે છે કે
હે રાજા આ તમારી સામે છે તે કુવર કોના છે? રાજાએ કહ્યુ એ
તો મારી માનીતીના છે ત્યારે પ્રધાને કહ્યુ, જેવા આ છ કુવર
તમારા છે તેવો જ આ સાતમો કુવર પણ તમારોજ છે, એવુ
સાભળી રાજા કહે છે કે મારી સાત રાણીઓ છે તેમા છ માનીતી
તેને સંતાને હુ જાણુ છુ અને સાતમી અણમાનીતી છે પ્રધાન
કોઇ મારી સભા વચ્ચે મશ્કરી કરી રહ્યા છો કે આ દેવાંશી કુવર
તમારો છે એ ઘણી આશ્ચર્યની વાત છે એવુ સાભળી પ્રધાને વિચાર
કર્યો કે હવે સઘળી વાત વિગત સહીત કહ્યા વગર છુટકો નથી, એમ
વીચાર કરી રાજાને કહે છે કે મહારાજ આપને શીવજીએ પ્રસન્ન થઇ
કેટલા ફળ આપ્યા હતા, રાજાએ કહ્યુ સાત આપ્યા હતા તે મે મારી
માનીતીઓને આપ્યા, ત્યારે પ્રધાને કહ્યુ કે તમે તો અતુર નજરે
પણ ન જાણો એવો ફરેબ છે, માટે તે સાતે ફળ છ રાણીઓ મળી
ખાઇ ગઇ અને તેના છોતરાને ગોટલા બારીએથી રસ્તામા નાખી
દીધા તે તમારી અણમાનીતી દામાવતીએ દાસી પાસે મગાવી તેને
ચાટીને રસ કરી મને બોલાવી બધી હકીકત કહી મારી સામે તે
રસ પી ગઇ, તેથી તેને ગર્ભ રહ્યા અને પુરે માસે આ દેવરૂપ કુંવર
જનમ્યા છે એ પણ તમારોજ કુવર છે, તે મહા પરાક્રમી નીકળી
જગતમા પોતાનુ નામ રાખશે એવુ સાભળી રાજા કહે છે કે મારો
કુવર હોય તો મારી સામે આવી મને સલામ કરી ઉભો રહે તે સાભળી
રાજકુમાર કહે છે કે હુ કોઇને સલામ કરતો નથી અને કરૂ છુ

નો સાત જણુને કરૂં છુ, તે સાભળી રાજા કહે છે કે એવા સાત મોટી પદવીવાળા છે કે જેને તું સલામ કરે છે ત્યારે કુંવર કહે છે—

દુહા—પહેલીરે સલામ મારી માતનેરે, જેણે નવ માસ રાખ્યો પેટરે; જેણે૦ કષ્ટ પામીને ઉછેરીયોરે, મારી ઘણી એક કીધી વેહરે મારી૦ બીજીરે સલામ જગદેશ્વર મહાદેવનેરે, જે પેઠમા ગર્ભજ ધરે જેણે૦ જઠરાગ્ની માહી બાળ્યોરે મારી રક્ષા ઘણેરી કીધરે, મારી૦ ત્રીજી સલામ મારા પ્રભુજીનેર, જેણે બંહાર આપ્યો અવતારરે. જેણે૦ જીવના લગી જશ આપશેરે, એતો મુવે ઉતારે ભવપારરે. એતો૦ ચોથી સલામ મારા રેવતનેરે, એતો રણુમા રમાડી લાવે ઘેરરે, એતો૦ ગામથકી ટળે પરગામરે, એની કોઇ ન જાણે પેરરે, એની૦ પાચમી સલામ મારી તરવારનેરે, એતો રણુમા કરે મોઠા ઘાવરે, એતો૦ દુસ્મન દુર રહે દેખીનેરે, મારૂં બુડતુ તરે તે નાવરે, મારૂ૦ છઠીરે સલામ મારી ઢાલનેરે, એતો રણુમા હઠયા ફેરી ઓથરે, એતો૦ દુસ્મન જોઈ ઝપ લઈ ઉકતારે, મારી પડતી બચાવે લોથરે, મારી૦ સાતમી સલામ ધરતી માતનેરે, એ તો મુવા જીવતાનો વીશરામરે, એતો૦ પ્રાણી સો એને આશરેરે, સાચુ ઠરવાનુ એતો ઠામરે સાચુ૦

હે રાજા પ્રથમ સલામ મારી માતાને કરૂ કે જેણે મહા દુખ વેઠીને નવ માસ પેટ રાખ્યો અને જન્મ થયા પછી પણ મારે માટે બહુ કષ્ટ વેઠી મોટો કર્યો, બીજી સલામ જગદેશ્વર મહાદેવને કે જેણે મારી માતાના ઉદરમા ગર્ભ આપ્યો અને જઠરાગ્નિથી બાળવી રક્ષણ કર્યુ ત્રીજી સલામ જગકર્તા પરમેશ્વરને કે જેણે મને અવતાર આપ્યો અને જીવીશ ત્યા સુધી મારી કીર્તી વધારી અંત સમયે મોક્ષ ગતીએ પહોચાડશે ચોથી સલામ મારા રેવત ઘોડાને કે જે ગામ પરગામ લઈ જાય અને મહા અરણ્યમાથી કુશળ કલ્યાણ ઘેર લાવે પાચમી સલામ મારી તરવારને કે રણસંગ્રામમા શત્રુનો નાશ કરીને ફતેહ પમાડી

મારો જીવ બચાવે છઠ્ઠી સલામ મારી ઢાલને કે દુસ્મનના આવતા ઝટકાને પોતે ઝીલી લઈને મારી લોથ પડતા બચાવે અને સાતમા સલામ ધરતી માતાને કે જેની અક્ષ મુવા જીવતાને જગ્યા આપે છે અને જેમાથી પેદા થઈ તેમાજ સમાવાનુ એ સાત જણ સીવાય બીજાને સલામ કરનાર નથી તમને તો મારા ઘોડાને ચાલતા રજ ઉડે એટલી પણ સલામ કરનાર નથી એવા કુવરના વચન સાભળી રાજાને અત્યત ક્રોધ ચડ્યો એટલે બોલ્યો કે અરે કોઈ ચાકર હાજર છે? ઝટ તરવાર લાવીને આ ક્ષણે કુવરનુ મસ્તક છેદી નાખો એવા શબ્દ સાભળી કુલસગ વજીર જે પાસે બેઠેલો હતો તે બોલી ઉઠ્યો કે મહારાજ આપ એ શુ બોલ્યા તમે કોનુ મસ્તક છેદાવો છો? ખબ-રદાર જો અવિચારથી હાથ ઉપાડશો તો પછી ઘણો પસ્તાવો થશે એ રીતે પ્રધાનનુ બોલવુ સાભળી હીમત ચાલી નહિ, એટલે પ્રધાને રાજાને કહ્યુ કે, મહારાજા એ કુવરને એની મા બાપની પાસે મોક-લવાનીજ ના કહેતી પણ તેનુ દેવરૂપ તથા પરાક્રમ દેખાડવાને અને તમારા ખાડીયા મેડીયા કુવરને જોઈ તમે તથા સર્વે સભાજનો શોકાતુર થયા હતા તેને રાજી કરવા બળાત્કારે લાવ્યો છુ એવી શરતથી લાવ્યો છુ કે એને કુશળ ક્ષેમકુશળથી એની માતાના હાથમા સોપુ પછી આપ તમે તેમ કરજો એમ કહી કુવરની આગળી પકડી પ્રધાન સભામા ઉઠી દામાવતીના મહેલ ભણી જવા નીકળ્યો, એટલે સર્વ સભાના લોકો રાજાને સલામ કરી પોતપોતાને ઘેર ગયા. અને સભા નિર્જન થઇ હવે રસ્તે ચાલતા એક નેવુ વરસની ડોસી હાથમા લાકડી લઇને ચાલી જતી હતી. તેને જોઈ મજરામારૂએ પ્રધાનને કહ્યુ કે આ ઘરડી ડોશીને બોલાવો મારે કાઇ વાત પુછવી છે એવુ સાભળી વજીરે ડોસીને બોલાવી એટલે મારૂ ડોશીને પુછે કે ડોશી મા તમને કેટલા વરસ થયા? ત્યારે ડોશીએ કહ્યુ કે બેટા નેવુ

વરસ થયાં કુવર કહે ત્યારે તો તમોને સો સવાસો અને પોણોસો વરસની નજરની જોએલી અને પચાસની જામના ઘરડાઓ પાસેથી સાંભળેલી વાતો યાદ હશે ? ત્યારે કહો કે આ ગામમા જસાજામ રાજ્ય કરે છે તે તેમના વડીલોના છે કે પોતાને મળેલુ છે તે સાંભળી ડોશી કહે છે કે ભાઈ પચાસ વરસની આગળ વીરાજી કરીને ઠાકોર હતો. તેનુ અહીં રાજ્ય હતું તે ઘણા વરસ ભોગવી અને તેનો મરણ દિવસ આવ્યાથી જસાજામને મળ્યુ છે કુવરે કહ્યુ વીરાજીના વંશમા કોઈ જીવે છે કે નહિ ત્યારે ડોશી બોલી કે તેના દીકરાનો દીકરો બાર વરસની વયનો છે તે સાંભળી કુવરે ખીસામાથી સોનાની વીસ મહોરો કાઢી ડોશીને આપી અને કહ્યુ કે ડોશીમા એ છોકરાને આ ક્ષણે મારે મહોલે તેડી લાવો એવુ સાંભળી ડોસીને મહોર મળ્યાથી પગમા ખુબ જોર આવ્યુ એટલે કુવરને કહે છે કે હમણા જ તેડી લાવુ છુ એમ કહી લાકડીના ટેકા વગર ચલાતુ નહોતું, ધનના જોરથી લાકડી ખભે મુકી વીસ વરસના જુવાન માણસની બરાબર ડોસીએ ચાલવા માંડયુ હવે અને જણ મહેલે આવ્યા મારૂજીએ પોતાનો પોશાક ઉતારી બીજો ઘરમાનો પોશાક પહેરીને એક ખુરશી ઉપર બેસને બેઠા અને બીજી સામી બાજુએ ખુરશી નાખી વજીરને બેસાડયો બેઉ જણ વાતો કરે છે એટલામા તો ડોસી ઝડપથી વીરાજીના પુત્રને લઈ આવી અને કહ્યુ કે મહારાજ તમારૂ કામ કર્યું હવે હુ રજા માંગુ છુ એમ કહી ડોસી પોતાને ઘેર ગઈ એટલે મારૂજી પુછે છે કે તમારૂ નામ શું ? છોકરો કહે મારૂ નામ ધીરાજી મારૂએ તેને ખુરશી આપી બેસાડયો અને કહ્યુ કે તમારા વડીલો કોણ હતા તે સાચે સાચુ કહો ધીરાજીએ કહ્યુ આ ગામમા મારા બાપનોબાપ વીરાજી રાજ્ય કરતો હતો પણ દૈવયોગે તેમના દહાડા નબળા આવ્યાથી એ રાજ્ય જસાજામના હાથમા ગયુ તેણે મારા-બાપ વીરાજીને કાંઈ જાગીર આપી

છે તે ઉપર મારો ગુજારો ચાલે છે માટે કહે છે કે ગામમા કાઇ તમારી બીજી જમીન છે ) ધીરાજી કહે છે કે હે તો ખરી પણ તેમા જૂના ઘરો હતા તે પડી ગયા હશે તો ફકત હજાર વીઘાં ફુરી ભાય છે તે પણ અવાવર છે તેમા લોકો છાણા થાપે છે ને તે વિશે ગ જાને અરજ કરી છે પણ તે કાઇ દાદ આપતા નથી માટે કહે એ ભોય વેચાતી રાખુ તો તમે શુ લેશો! ધીરાજી કહે એક હજા રૂપીયા લઇશ માઉ પ્રધાનને પુછે છે કે કેમ પ્રધાનજી આ વાતમા આપનો શો વિચાર છે વજીરે વિચાર્યુ કે કુવર નાની વયમા મોટો પગારમી નીકળ્યો એના બોલવા ઉપરથી સાફ જણાય છે, કે આગળ જતા રાજ્યાધીકારી પણ એજ થશે કેમકે માનીતીને છએ છે તે ખાડીયા મેડીઆ લુલા લગડા બેબડા બોબડા છે તે કાઇ રાજ્ય ચલાવનાર નથી માટે આપણે એ કુવરોનું કાઇ કામ નથી આપણે તો માઉ સાથે ભલુ રાખવુ એવુ વીચારી ઉત્તર આપ્યો કે મહારાજ આપની મરજી છે તો સુખેથી લ્યો, પણ મારી સાથે બજારમા પ્રેમાનદ પારેખની દુકાને ચાલો કે ત્યા દાખલ કરીને સહી શાખ કરાવીને નાણા આપીએ પછી ત્રણે જણ બજારમા. ગયા ત્યા દુકાન ઉપર બેસી લખત કરી સહી કરાવી એક હજાર રૂપિયા રોકડા પારેખ પાસે પરખાવીને આપ્યા વળી ઉપરથી શાલ પાઘડી તથા કસુબી મડીલ વીગેરે પાચસો રૂપીયાનો પોશાક આપી ખુબ ગજી કરી વિદાય કર્યો એટલે તે પોતાને ઘેર ગયો માઉજીએ પ્રધાનને કહ્યુ કે આપને મે બહુ શ્રમ આપ્યો છે તેની ક્ષમા કરવી પણ કાલે સવારે આ શહેરના હુશીયાર કડીયા અને મીસ્તરીને બોલાવીને મારી પાસે આવજો કેમકે એક મોટો અને સારો મહેલ બાધવાનો છે ને કામમા તમારે પોતાનાથી બનતી મહેનત લેવી પડશે પ્રધાન કહે વારૂ મહારાજ એમ કહી પોતાને ઘેર ગયો સવારે ઉઠીને પોતાના ચતુર કારકુનને બોલાવીને કહ્યું કે

દામાવતીના પુત્ર ભજગમારૂને એક સુદર રાજમહેલ બધાવવા કે માટે આપણા નગરમા જે સહુથી સરસ ૫ કાયલ કડીયા સુથાર અને મીસ્ત્રીઓ છે તેને મારી પાસે બોલાવીને લાવો પણ ખબરદાર આ વાત કોઇને જણાવશો નહી એમ કહીને કારકુનને મોકલ્યો એટલે તેતરત કડીયા સુથાર મીસ્ત્રીને બોલાવી લાવ્યો અને તેમને લઇ ફુલસ ગ ગજરામારૂજી પાસે આવ્યો તેમને જોઇ મારૂજીએ તરત આદરમાન દઇ આસન આપી બેસાડીને પુછ્યુ કે હે કડીયા સુથારના મીસ્ત્રીઓ આ ગામમા મારે એક હજાર વિઘા ભોમ ઉપર એક મોટો ને સુદર શોભાયમાન રાજમહેલ બાધવો છે કે જેની અદર આગબગીચા નાના પ્રકારના પુષ્પોના ઝાડ તથા ફુવારા વગેરે બાધી ઘણુ મજબુત અને શોભાયમાન કામ બનાવવુ છે ને વળી જે કામને એક વરસ લાગે તેની જગોએ વધારે કારીગર રાખી બે માસમા તૈયાર થાય તેમ કરવુ છે, એ સાભળી કડીયા સુતારના મીસ્ત્રીઓ બોલ્યા કે મહારાજ આપ જેવુ મનમા ચાહો છો તેથી સરસ અને જલ-દીથી બાધી તૈયાર કરી આપીશુ તે વીષે નીશ્ચીત રહેવુ એવો ઉત્તર મળતા મારૂજી પ્રસન્ન થયા ને ફુલસ ગ વજીરને ભલામણ કરી, જોષી પાસે રૂડુ મુ-હુર્ત જોવરાવી કામનો આરભ કરાવ્યો, પ્રથમ જગ્યા વાળીને સાફ કરાવીને તેનુ માપ લઇને પાયો ખોદીને કામ ચલાવવા માડ્યુ, તે કામ મધ્યે જે કાઇ સામાન જોઇએતે પ્રધાનના ફરમાવ્યાથી તેના માણસો તરત લાવી હાજર કરે એટલે કડીઆ સુથારને કશી ચીજ વગર ખોટી થવુ ન પડે ને માણસો વણુ વધારે રાખીને ઘણુ ઉત્તમ નકશી કામ કરાવ્યુ એમ કરતા ૭ માસ થયા એટલે તે રાજમહેલમા એવો બન્યો કે જગ્યા-જામના મહેલ કરતા પાચસે કોસના બીજા રાજાઓના મહેલ કરતા પણ ઘણોજ શોભાયમાન બન્યો એટલે રૂડુ મુહુર્ત જોઇ વાસ્તુ કર્યુ તે સર્વે કારીગરોને યોગ્યતા પ્રમાણે શીરપાવ આપ્યો મહેલની વચોવચ એક મોટો ચોક રાખી તેમા જુદા જુદા ભાગ પાડીને બાધણી લીધેલી તેના નામ ગણુ

જુદા જુદા પાડ્યા એકનુ નામ રંગમહેલ ત્રીજો આરામ મહેલ, ચોથો વીલાસમહેલ, પાચમો નાટકમહેલ છઠો રાજકચેરી ભરવાનો મહેલ, સાતમો ઇશ્વર સ્તુત કરવાનો તથા ભક્તિ મહેલ એ રીતે ૭ મહેલોમાં ઝરુખા મેડીઓ તથા અગાસીઓ વગેરે જુદી જુદી રચના બનાવલી છે ચારે કોરે ફરતો કોટ કરીને તેમા નાના પ્રકારના ફળદાયક ઝાડ તથા સર્વ જાતના પુષ્પોના ઝાડવાળો ઘટાબંધ બગીચો બનાવેલો તેમા આંબા જાબુ, સીતાફળ, દાડમ, મરવા, નારીએર, ફળ અને ચાડના વાલી ને ઉપર નાના પ્રકારના વેલાઓ વાવી તેને ઝાડ ઉપર અને માડવા ઉપર ચડાવી દીધેલા છે તેથી તેની શોભા બહુ ગુલઝાર દેખાય છે વળી આરસપહાણના સુદર ફુવારા મુકી તેની ફરતી બેઠકો બનાવેલી જોતા જ સવને બહુ સુખ ઉપજવા લાગ્યુ એ રીતનો ઉત્તમ મહેલ જે એકવાર જુવે તે જ્યા જ્યા જાય ત્યા ત્યા સદાય તારીફ કરે તે સાંભળીને દેશવીદેશના લોકો જોઇને બહુ પ્રસન્ન થાય ને વિચાર કરે કે આ મહેલનુ કામ દેવતાઈ મહેલના સરખુ દેખાય છે એ રીતે સવ ને ખુશી થયેલા જોઇ મારુજી ફુલસગ વજીરને કહે છે કે જેની મહારાજે આ રાજ સભા ભરવાનું મહુર્ત આપેલુ છે પણ જે રાજસભામા બેસનાર પુરત ઉમરના થોડા માણસના રાજની કચેરીમા જવાનુ મુકી મારી કચેરીમા એકાએક આવશે નહી માટે તમે આ ગામના વેપારીઓના છોકરાઓ જે રસ્તામા રમતા હોય તેને સમજાવીને કહો કે તમે મહારાજારુજી પાસ રમવા જાઓ ત્યા તમને ઘણુ માન મળશે, એવુ સાંભળી વજીરે ગામના છોકરાઓને જાહેર કર્યુ કે તમે ઉત્તમ પોશાક પહેરીને મારુજીને મહેલે રમવા જશો તો તમને બહુ માનપાન અને મીઠાઇમેવા વગેરે ખાવા મળશે એવા લાલચ મળતા છોકરાઓ ઉત્તમ પોશાક પહેરીને તરત મારુજી પાસે આવ્યા એટલે તેઓને પોતાની શણગારેલી કચેરીમા ગાદીતકીયા ઉપર બેસાડીને બહુ આદરમાન દીધુ પછી

છોકરાઓને ન ચડે તેવો પાતળો કસુંબો કહાડી તેઓને પાયો પછી
પીસ્તા બદામ, ચારોળી, સાકર, ને બીજા લીલા મેવા તરેહતરેહના
આપ્યા, તે બાદ કઢેલા દુધમા સાકર એલચી, જાયફળ વગેરે નાખેલુ મ-
સાલેદાર દુધ પાયુ અને છેલીવાર તેઓને સોનેરી વરખના પાનના બીડાં
તથા ગુલાબના, તોરા આપી બહુ જ પ્રસન્ન કર્યાં છેલીવારે કચેરી બરખાસ્ત
થતી વેળાએ મારૂજીએ સરવે છોકરાઓને કહ્યુ કે મારા સ્નેહી મિત્રો
આ તમોએ મારા મેહેલમા આવી મને બહુ આનદ ઉપજાવ્યો છે
તેથી હુ તમારો આભાર માનુ છુ એમ કહી સરવેને વીદાય કર્યા તે
વગાય કહ્યુ કે મીત્રો તમો હમેજ સવાર તથા સાજે મારી પાસે
આવજો આપણે પરસ્પર મળી આનદ પામીશુ, એ રીતે કહી સર-
વેને વીદાય કર્યાં પછી છોકરાઓ માહોમાહી કહેવા લાગ્યા કે અ
તો બહુજ મોજ મળી છે વળી કુવરનો ભાવ છે તેથી આપણે ભે
થઇ નીત્ય ત્યા જઇશુ પછી બીજે દીવસ સોના બસો ભેગા થઇ
ને કચેરીમા જઇ માનપાન પામી ઘેર આવ્યા, એ રીતે પાચ
દીવસમા વધતા વધતા પાચસો છોકરા એકઠા થયા, તેઓ દીવસે
દીવસ અધીક સુખ પામવા લાગ્યા ને મારૂજીએ પણ જે આવે તેને
ઘણુ માન દેવા માડ્યુ, તેની કીર્તિ સાભળી ગામના અફીણીયા પણ
થોડા થોડા જવા લાગ્યા, તેમને જોઇએ તેવો ઘાડો કસુંબો
પાઇને નાના પ્રકારના મેવા તથા દુધ સાકર મળવા માડ્યુ
એટલે અફીણીભાઈ જ્યા ત્યા ખુબ તારીફ કરવા લાગ્યા તે સાભળી
મોટી ઉમ્મરના અને સારા માણસ સભામા બીરાજવા માડ્યા અને
છોકરાઓની સખ્યા બધ થઇ એમ કરતા રાજાની કચેરીમા નીત્ય
જનારા રજપુત અફીણીયા તથા બીજા લોકો સર્વ મજરામારૂજી પાસ
આવીને મન માન્યા અફીણ કસુબા પીને તે ઉપર મીઠાઈ મેવા, તથા
દુધ વીગેરે પીને કેફની લહેરમા કેટલાક ઝોલા માર્યાં કરે, અને કેટલાક

રંગમા આવી ઘણા રમુજ ભરેલા ગપાટા મારી માઉજીને અને સભી કચેરીને ખુબ ખુબ હસાવે છે એ રીતે ૭ માસમા રાજાની કચેરી તુટીને માઉજી પાસે ભરાવા માંડી એટલે રાજા જસાજામે પોતાના પુનમ ગ વજીરને કહ્યુ કે હે વજીર આપણી સભામા જે સાડાસાતના અફીણીયા આવતા હતા અને બીજા પણ કેટલાએક માણસોનો ખુબ જમાવ થતો હતો તે હવે કેમ આવતા નથી, તે સાંભળીને પ્રધાન કહે છે કે મહારાજ અફીણીયા લોકોને તો કસુંબો મળ્યો એટલે ત્યા આસન વાળી બેસે છે અને બીજા લોકોમાથી કેટલાક પરગામ ગયા હશે નહિ માંદા પડ્યા હશે ને કેટલાક મરી ગયા હશે, માટે માણસોનો જમાવ ઓછો થાય છે એમ કહીને રાજાને સમજાવ્યો પણ માઉજીની વાત પોતે જાણે છે તે કહી નહી કેમકે વજીરને માઉજીનો દિવસે દિવસ પ્રેમ વધતો ગયો એટલે પ્રધાન પણ તેમને સહાય રાખ્યા રાખે એમ કરતા એક દીવસ એવુ બન્યુ કે એક અફીણનો બંધાણી ભાટ ઘોડા ઉપર બેસીને એ ગામમા આવી પહોચ્યા તે રસ્તે જતા ગામના રહેનારા લોકોને પુછે છે કે હે ભાઇ આ ગામમા રાજા નીત્ય અફીણ કસુંબા રાવણુ કરે છે કે નહી? તે સાંભળી પુરવાસીએ ઉતર આપ્યો કે ભાઇ ઉભી બજારે થઇ ચાલ્યા જાઓ ત્યા એક સુંદર મોટો મહેલ આવશે તે મહેલમા અણમાનીતી રાણી હાસાવતીનો પરાક્રમી પુત્ર રાજરામાઉ છે, તે તમને ચડ ઘોડે તરત કસુંબો પાઇ પ્રસન્ન કરશે બાકી જસા-જામ રાજા પાસ જતા વેંત તરત જ કસુંબો મળશે નહી એવા વચન સાંભળીને બંધાણી ભાટ માઉજીના મહેલના સામો ચાલ્યો એટલે બારીમાથી માઉજીએ ભાટને દુરથી આવતો જોયો ને મનમા તરત પરીક્ષા કરી કે આ ખરો બંધાણી ભાટ આવે છે તે કસુંબો પીવાના આશાયે ઝડપથી આવે છે એવુ વીચારી પોતાના ત્રણ ચાકરને બોલા-વીને કહ્યુ કે પેલા દુરથી ઘોડે બેસીને બંધાણી ભાટ આવે છે તે

આપણા મહેલ નજીક આવે તે પહેલા એક જણ માળવી અફીણનો ઘાડવો કસુંબો કહાડી તેમા કેસર ઘોળીને એક તાસળી ભરી તયાર કરી તેને હાક મારીને ચડ ઘોડે તરત કસુંબો પાઇ દો બીજાને કહ્યુ કે દુધ સાકર કઢેલુ તૈયાર છે, તેમા વાટેલી એલચી નાખીને તાસળુ ભરી કસુંબા ઉપર પાજે ને ત્રીજા ચાકરને કહે છે કે પાઘડી ૧ ૩ ૨૫ની અને પચીસ રૂપીયા રોકડા લઇને તુ પણ જા તે કસુંબો પીને પાછળથી દુધ પીધા પછી આ શીરપાવ આપજે એ રીતે આગ્ના કરતા ત્રણે ચાકરો કહ્યા પ્રમાણે વસ્તુ લઇને નીચે જઇ ઉભા રહ્યા એટલે ભાટ આવી પહોચ્યો તેને હાક મારી ઉભો રખ્યો ને વિનતી કરી કહ્યુ કે અમારા મારૂજીએ કહ્યુ છે કે આ તાસળીમા આપને યોગ્ય કસુંબો છે તે પીતા જાઓ તે સાભળી ભાટ તરત ગટગટાવી ગયો એટલે બીજાય દુધ સાકર આપ્યા તે પણ પી ગયો એટલે ત્રીજાએ મેલુ પાઘડીને પચીસ રૂપીઆ રોકડા આપ્યા તે લઇ ખુશી થયો આ બનાવ મારૂજી પોતે બારીએ ઉભા રહીને જોતા હતા તેથી ભાટ પોતાના મનમા સમજ્યો કે આ કોઇ મહાદેવાળી રાજકુવર છે માટે મને ઘણુ માન આપી પ્રસન્ન કર્યો એમ જાણીને ભાટ મારૂવજીને સલામ કરી કહ્યુ કે હે ઉદાર મનના રાજકુવર તુ જેવુ સર્વને માન આપે છે તેથી સહસ્ત્ર ગણુ માન પરમેશ્વર તમારૂ વૃદ્ધિ પમાડો એમ કહી ભાટ ચાલી નીકળ્યા જસાજામના મહેલ આગળ પોતાનો ઘોડો બાંધીને દરવાજાના સીપાઇને ભલામણ કરી પોતે રાજાની કચેરીમા જઇ ઉભો રહ્યા પણ તેનો કોઇએ સતકાર કર્યો નહી તે જોઇને ભાટે વિચાર કર્યો કે મે સલામ કરી પણ કોઇએ મારી સલામ સરખી લીધી નહી તો આ ઠેકાણે ઉભુ રહેવુ યોગ્ય નથી વળી માનીતીના ૭ પુત્રો જે ખાટીયા મેડીયા હતા તે પણ ઓળખીને ભાટ કોપાયમાન થઇને કહે છે

**દુહો**—ખાડીએ મેડીએ લુલે લગડ, કાઇ લજ્જાી માર્યું બજુ ગામરે કોઇ, ધન્ય અણગેમાનીતીના કુવરને એનુ નવ મ. રહેશે નામરે, એનુ

એવી રીતે ભાટને મોઢે કવિતા સાભળીને રાજા બહુજ કોપાયમાન થઇને બાલ્યો કે અરે કોઇ હાજર છે કે નહી ! એવા શબ્દ સાભળતા ચાકરો બોલ્યા કે હાજર સાહેબ, શો હુકમ છે ? રાજા કહે છે કે હમણાને હમણા અણમાનીતીના કુવર રાજગરને જઇ કહો કે આ વખતે તારા બાપનો એવો હુકમ થયો કે તને દેશપાર કરવો માટે જ્યા સુધી તારા બાપની હદ છે ત્યા સુધી તારે રહેવુ નહી કદાપી એ હુકમને માન્ય નહી કરે તો તને તારા જીવથી મારીનાખવામા આવશે એ રીતે કહો ને માને તો સારુ નહી તો તેને બાધીને મારી પાસે લાવજો એ રીતે રાજાનુ બોલવુ સભામા બેઠેલા સર્વે માણસોએ સાભળ્યુ પણ કોઇ ચાકરની એવી હિમ્મત ચાલી નહી કે એ વતમાન કહેવાને તૈયાર થાય એમ કોઇ બોલ્યુ નહી ત્યારે રાજા બહુ કોપાયમાન થઇને કહે છે કે અત્રે શુ બત્રીમાથી પાણી જતુ રહ્યુ એવી રીતે રાજાને બોલતો સાભળી કચેરીમાથી પાચ સાત મુસલમાન સીપાઇ બોલ્યા કે મહારાજ આપકા હુકમ સીર ધરકર હમ જાતે હે ઓર જો આપને કહા સો રાજકુ બોલ દેઇગે ઓર બાતકી કુછ ફીકર મત કરીયે એવુ કહી સીપાઇ રાજકુંવરના મહેલ ભણી જવાને નીકળ્યા તે રસ્તે ચાલતા વીચાર કરી માહે માહે બોલવા લાગ્યા કે રાજાકા હુકમ સીરપર ઉઠાયા તો સહી પણ ઓ લડકેકી સારા ગામમે બહોત તારીફ હોતી હે ઓ માનીતી કે લડકે ખાડીએ, મેડીએ લુલે લગડે કુછ રાજ કરનેકે નહી પાચ દિન અગાડી પીછાડી રાજકુમારુ રાજ કરેગા ઉસકે ખાતર વહા જાકે કુછ અબેતબે મત બોલના, ક્યુકે મારૂજી બડા નસીબદાર હે સો રાજ કરેગા તબ અપનેકુ ઉસકી નોકરી

ઉસકુ રોટી ખાનેકી હે ઉનકે ખાતર બડી લાયકીસે દો સુકન બોલના
આવી રીતે સીપાઈઓએ વીચાર કર્યો ને તરત મારૂજીના મહેલ પાસ
આવ્યા ત્યા કચેરી ભરાયેલી જોઈને સીપાઈ ભાઇ તો આશ્ચર્ય પામી
ગયા એટલે કચેરીમા જવાની કોઈની હીમત ચાલી નહી ને એક બીજાને
કહે છે કે ભાઈ મેરી તો જીગર ચાલતી નહી કે જાકર બોલુ એ રીતે
સરવે હીમત હારી ગયા પછી છેવટે તેમા બે પુખ્ત ઉમરના મુજફર
સીપાઈ હતા તે બોલ્યા કે મારૂજીની પાસ જાકર લાયકીસે બોલને
સીવાય છુટકા નહી હે, એમ કહીને પાસ જવા માંડ્યુ ને જુવે તો
રાજા જમાજામની કચેરીમા જે અફીણીઆ હતા તે સરવને જોયા ને
તેઓ અફીણ કસુંબા પી બહુ ગપા મારે છે તે જોઈ ને એક સીપાઈ
બીજાને કહે છે કે અબે દેખો તો સબી કયા મજા ચલ રહી હે એ
મેરે બેટે સારે ગામ કે અફીણીયે તો સબ ઈધર આ કસુંબા પી કે
કયા ગપાટે હાંક રહે હે ઓર જો કુ કચેરીકી મઝા તો સબ યહા હે
અપને રાજાકી કચેરીમા કયા ધુળ ઉડતી હે એ રીતે એક બીજાને
કહે છે પછી આગળ જુવે છે તો કેટલાક અફીણ ઘોળી રહ્યા છે
તેની પાસે બીજા પાંચ સાત જણ બેઠેલા છે તે સંગે પીસ્તા, બદામ
ચારોળી, સાકર અંજીર વગેરે સુકા મેવા વીણીને સાફ કરી એક
ખુમચામા મુકે છે, મસ્કતી દાડમ ફોલી તેમાથી દાણા કાઢે છે ને
સીતાફળ જામફળ, મીઠા લીંબુ નારંગી પાકા કેળા અને ખજુર વગેરે
ફોલી એક રૂપાના ખુમચામા જુદી જુદી ઢગલીઓ કરે છે ચોથો
પાકા પાનને ધોઈ સાફ કરી તેને કાથો ચુનો લગાવી તેમા સફેદ
સેવતરાની સોપારીનો ભુકો મુકી તે મધ્યે એલચી જાયફળ વગેરે
મુકી તેના બીડા બનાવે છે, અને પાંચમો જેમ ઘટે તેમ તેમ આપી
આદરમાન દે છે, અને જે કોઈ બહારથી આવે તેની પાસ કેટલા
અમીર ઉમરાવ બેઠા છે ને સામે અફીણીયા રજપુત નીશાબાં ચકચુર

થઇ ખુબ રંગમા આવી તરેહ તરેહના ગપ્પા મારી રહ્યા છે અને કેટલાક ભાટ ભવૈયા એવી રમીક વાતો કરે છે કે જેથી મારૂજી અને આખી સભાના લોકો ખડખડ હસી બહુ આનંદ પામે છે એવી રીતનો દમામ જોઇ સીપાઈઓ પોતાના મનમા બહુજ આશ્ચર્ય પામી ગયા અને વિચારમા પડ્યા કે આપણાથી આવા ધર્મ ધોરીધર કુંવરને મોટે હલકીવાત કેમ બોલાય ? એવુ ધારી કચેરીમા ઉભા રહ્યા એટલે મારૂજીએ તેમના મુખનો ચહેરો જોઈ પરીક્ષા કરી કે આ પુરૂષો કોઈ અગત્યના કામ સારૂ આવેલા છે પણ બોલી શકતા નથી એવુ ધારી પોતે તેમને પાસ બોલાવ્યા અને ચાકરોને કહ્યુ કે એમને કેસરી રંગુમો પાઇ ઉપર લીલા અને સુકા મેવો આપો તે સાંભળતા ચાકરોએ બધા સીપાઇઓને કસુંબો પાઇ તરેહવાર મેવો આપી પાન સોપારી આપ્યા તે ખાઈ સ્વસ્થ થયા પછી મારૂજી પુછે છે કે હે ભાઇઓ તમે અહીં શા કામ માટે આવ્યા છો ? જે તમારા મનમા હોય તે કહો, આ સાંભળી એ નાના અને ઘરડા સીપાઈ હતા તે બોલ્યા મહારાજ અને આપની પાસ કંઈ સમાચાર કહેવા આવ્યા છીએ પણ કહ્યા વગર છુટકો પણ નથી, એવુ સાંભળી મારૂજીએ કહ્યુ કે ભાઇઓ તમારે જે કાંઈ કહેવાનુ હોય તે સુખેથી કહો કેમકે જે કાળે જે વસ્તુ બનવાની હોય તે બન્યા વગર રહેતી નથી માટે આ સમાચાર વિષે સુખ દુખ લાભ અને ખોટ એ સમય માણસો ઉપર પોતાની અવધીએ આવી પડે છે તેનો હરખ શોક શાણા માણસો કરતા નથી માટે તમે સુખે કહો

આવી રીતે મારૂજીએ હીમત આપી એટલે તે બોલ્યા કે મહારાજ આપની નાની ઉમર છે તો પણ આપનામા જે વિવેક વિચાર અને દયા છે તે ઘણા વખાણવા જોગ છે તેથી અમારાથી બોલી શકાતુ નહોતુ પણ આપ ધીરજવંત આજ્ઞા આપો છો ત્યારે કહીએ છીએ કે

તમારા બાપ જસાજામ રાજાએ એવો હુકમ કર્યો કે તુ આ ઘડીએ મારૂ નગર છોડી દુરદેશાવર જતો રહે જ્યાલગી મારા રાજ્યની છાયા પડે ત્યા લગી તારે રહેવુ નહી અગર ના પાડયા ઉપર રહીશ તો તને મુસ્કે ટાટ બાંધી મારી સામે મગાવી તારો જીવ લેવામા આવશે માટે મારા કહેલા સમાચાર સાંભળી તારે એક પળવાર પણ ઉભુ રહેવુ નહી એવી રીતે હુકમ કર્યો છે તે તમને કહ્યો આ સાંભળી માણજી બોલ્યા એમા તમારો કાંઈ ગુન્હો નથી, તમે તમારા રાજાને જઈ કહો કે રાજા માણજીએ કહ્યુ છે કે, મે જે જમીન ઉપર મહેલ બાંધ્યો છે, તે જૂના રાજાના વારસ પાસેથી વેચાતી લઈ બાંધ્યો છે, માટે હુ કાંઈ તમારી જમીનમા રહેતો નથી, તેથી તમારા કહ્યાથી તો જનાર નથી પણ મારી જન્મ પત્રીકામા એવુ લખ્યુ છે કે મારી બાર વરસની ઉમર થશે એટલે વનવાસ જવુ પડશે તે મુદત નજીક આવી છે તેથી મારી મેળેજ જઈશ બાકી તમારો કાઢ્યો કઢાપી જનાર નથી એમ કરતા તમારે લડાઈ કરી મારવો હોય તો લડવાને તઈયાર છુ એ પ્રમાણે જઈને કહેજો બાકી જેમ તમને રૂડુ લાગે તેમ કહેજો એ પ્રમાણ માણનો ઉત્તર સાંભળી સીપાઈ જસાજામની પાસ આવી વિગત સુદ્ધા સર્વે હકીકત કહી સંભળાવી રાજા મોટા વિચારમા પડયો, અને પોતાના કુલસગ વજીરને કહેવા લાગ્યો કે હે વજીર રાજરો કુવર આવા આકરા જવાબ કેમ આપે છે? પ્રધાન કહે મહારાજ એ કુવર ખરૂ કહે છે કેમકે એ જુના રાજાની જમીન તેના વારસ પાસેથી લઈ મહેલ બાંધી રહ્યા છે એવુ સાંભળી રાજાએ વિચાર કર્યો કે પેટ પાકયુ ત્યા પાટા કયા બાંધવો આ મારો જુનો વજીર છે તે પણ એની તરફેજ બોલે છે માટે ખાલી વીરૂદ્ધતા વધારી શુ કરૂ એમ ધારી પોતાના મનમા જે વાત કરવાની હતી તે બધ રાખી હવે માણજી પોતાના મહેલમા ખાઈ પી મોજમજા મારે છે એમ કરતા એક દીવસ પોતાની

જન્મોતરી જોશી મહારાજ પાસે જોવરાવી તેમણે કહ્યું મહારાજ આપને અગીઆરમું વરસ ચાલે છે આપના ગ્રહો બળવાન છે પણ બારમું વરસ બેસા પછી તરત તમારે વનવાસ જવું પડશે એમ જોઈ દક્ષીણા લઈ ઘેર જતા હતા તેને કામાવતીએ જોયા એટલે બોલાવીને પુછ્યું કે મહારાજ કેમ પધાર્યા હતા જોશીએ કુવરની જન્મોતરી જોવાના સમાચાર કહ્યા ને પછી પોતાને ઘેર ગયા બાદ કામાવતી મહા ચીંતા કરવા લાગી કે બારમું વરસ બેઠા પછી કુવર વનમા જશે તો પાછો કયારે આવશે માટે જો એનું વેવીશાળ કરી પરણાવી દીધો હોય તો પોતાની સ્ત્રી સાથે માયામા પડે ને તેની દયા જાણી કોઈ દહાડા પણ પાછો આવે એવો વીચાર કરી પોતાનો આશ્રિત એક બ્રાહ્મણ હતો તેને બોલાવી કહે છે

દુહો—બ્રાહ્મણ વીર તને વીનવુંરે સુતો જાને જો ગામોગામરે સુતો૦ કુવર જેવી રૂડી કન્યા લાવજે, મારૂ એટલું કરને કામરે મા૦ રૂપે ગુણે કઈ શોભતીરે, તેમા ન હોય ખાપણ કે ખોટરે તેમા૦ જેથી મારૂરે બાળ મોહી રહેરે તેવી મેળવ જુગતી જોડરે, તેવી૦ ગુણ નહીં ભુલુ હુ તાહરોરે તને રાખીશ મારી પાસરે, તને૦ ધન આપુ જોઈએ એટલુંરે, તારા મનડાની પુરીશ આશરે, તારા૦

કામાવતી કહે છે બ્રાહ્મણ વીર તને વિનતી કરીને કહુ છુ કે, તને વાટે ખરચવા જે ધન જોઈએ તે આપુ છુ હવે તે લઈને તુ ગામે ગામ જઈ રૂડી રીતે શોધ કરી અમારા વર લાયક કોઈ કુળવાન અને ગુણવાન કન્યા જોઈને તેના બાપના પણ ગુણની તપાસ કરી મારા કુવર ગજરામારૂજીનુ વેવીશાળ કબુલ કરી પાછો અત્રે વહેલો આવજે હે ભાઈ તુ બહુ ચતુર છે માટે મારૂજીનુ મન રાજી થાય અને જોતામા તરતજ મોહ પામે એવી કન્યા સાથે સગપણ કરી અત્રે આવવા વધામણી ખાજયે, તો તેજ વખત તને સોના પાવડીના શિરપાવ તથા પુશ્કળ ધન

આપી તારા દરીદ્ર દુર કરીશ એવુ સાભળી બ્રાહ્મણ કહે છે કે બાઈ સાહેબ તમારી પરીપુર્ણ ખાત્રી છે માટે હાલ વાટ ખર્ચના એકસો રૂપિયા આપો એટલે તરત પરથી પડી ગામોગામ શોધ કરીને તમને અને માહરાજને પસંદ પડે તેવી કન્યાનુથી ભરેલી, અને તેવીજ રૂપવાન તથા સ્વભાવે પણ ગુણીજ ચતુર ને સારી વિદ્યા ભરેલી શોધી લાવુ બ્રાહ્મણ બહુ પ્રસન્ન થઈ વિચાર કરે છે કે કમળાવતી નગરીના રાજાની કુવરી માહરાજને યોગ્ય છે માટે ત્યા જઈ મારાથી બનતો પ્રયત્ન કરુ ને જો ગુલાબસીંગ એ મારી વાત કબુલ કરે તો વધારે ભટકવુ મટે ને વળી રૂડી કન્યા મળેથી મારૂ પણ દરિદ્ર દુર થાય એમ નગર ભણી ચાલ્યો જાય છે હવે ગુલાબસીંહજીની કુવરી ચંપાદે એક સખી પ્રત્યે ગોપાત વાત થતા બોલી કે હે બ્હેન મારા સાભળવામા આવ્યુ છે કે માડવગઢ શહેરમા જસાજામ કરીને છે તેને સાત રાણીઓ છે તેમા છ માનીતી ને સાતમી અણમાનીતી છે ને રાજાને કઈ સંતાન નહોતુ માટે વનમા જઈ બાર વરસ સુધી જગદેશ્વર મહાદેવ પાસે તપ કર્યુ ત્યારે મહાદેવજીએ પ્રસન્ન થઈ રાજાને દર્શન દીધા ને પુછ્યુ કે તારે કેટલી રાણીઓ છે રાજાએ કહ્યુ સાત એવુ સાભળતા મહાદેવે તેને આંબા ઉપરથી સાત કેરીઓ પાકી મગાવી આપીને કહ્યુ કે આ તારી રાણીયોને ખવરાવજે તેથી તેમને પુત્ર થશે, એવુ કહી મહાદેવ અંતરધ્યાન થયા ને રાજા પોતાને ઘેર આવ્યો તેણે પોતાની માનીતીને મહેલે ફળ આપી કહ્યુ કે સઘા મળી સરખે ભાગે વહેચી ખાજો એટલે પુત્ર થશે એમ કહી રાજા પોતાના ઓરડામા ગયા એટલે માનીતીએ દગલબાજી કરી છએ જણીઓ ખાઈ ગઈ ને તેના છોતરા ગોટલા બહાર નાખી દીધા તે અણમાનીતીએ દાસી પાસે મગાવી તેને વાટીને તેની રાબ કરીને શીવજી ઉપર ભરોસો રાખ્યો તેથી તેને શીવજી પ્રસન્ન થયા તેણે કરીને તેને દેવરૂપ કુવર જનમ્યો

છે તેનુ નામ ગજરામારૂ મહારૂપ ગુણને પરાક્રમનો ભંડાર છે ને વર જેના પૂર્ણ ભાગ્ય હશે તેને મળશે માનીતીએ દગો કર્યો તેથી તેને ખાડીયા મેડીયા ને લુલા લંગડા કુરૂપ કુવર જનમ્યા છે એવી સખીને મોઢે વાત સાભળીને ઉત્તર આપ્યો કે પ્રીય સખી ! તુ ખરૂ કહે ઈશ્વરની અકળગતી છે તેથી તેની ઈચ્છા હશે તેમ બનશે એવી વાતો કરી રહ્યા પછી સખીયો પોતાને ઘેર ગઈ એટલે ચંપાદેના મનમા બહુજ મોહ જાગ્યો તેથી તે જગદીશ્વરે મહાદેવની સ્તુતી કરી કહે છે કે ભોળાનાથ તમે અનેક ભક્તોને વરદાન આપી તેઓના મનોરથ સફળ કર્યા છે તેમ હુ પણ તમને વીનતી કરી કહુ છુ કે ગજરામારૂજીને મે મારા મને કરીને વર્યો છે માટે એજ વર મને દેજો કદાપી એ વાતમા મારા બાપ કાઇ હરકત કરશે તો મારો પ્રાણ ત્યાગ કરીશ એવો રીતનો નીશ્ચય કરી રહી છે એટલામા બ્રા-હ્મણભાઇ તેજ નગરમા આવી પહોચ્યો તે ચંપાવતીના મહેલ નીચેથી નીકળ્યો તે સમયે ઝરૂખામા કુવરીને દેવરૂપે બેઠેલી જોઈ ઘણુ આશ્ચર્ય પામીને તેના મો સામ એક નજરે જોઈ રહ્યા છે તે જોઇ કુવરી સર્વ ચતુર તેથી તેના મનનુ કારણ સમજીને પોતાની દાસીને આજ્ઞા કરી કે પેલો બ્રાહ્મણ ઉભો છે તેને બોલાવ એવુ સાભળી દાસી તરત જઈને બોલાવી લાવી એટલે તેને માન દઈને આસન આપી બેસારીને પુછે છે

**દુહો** —કીયારે મુલકથી આવીયારે તમે કીયા મુલકમા જાઓરે
કહોને કોની જુવો છો વાટડીરે વીર શા કામે ખોટી થાઓરે વીર૦

ચંપાદે કહે છે કે હે મહારાજ ! તમે કયે મુલકથી આવ્યા ને ક્યા જાઓ છો ? આ શહેરમા તમારે કોની સાથે કામ છે સત્ય કહો તે સાભળીને બ્રાહ્મણ કહે છે

**દુહો** —ઉત્તર ખંડથી આવીયારે અમે મુલક જોવાને કાજરે

અ૦ જોયુ નગર અતિશે આ શોભતુંરે તેવો ગુણવંતે હશે રાજરે તે૦

બ્રાહ્મણ કહે છે કે બાઇ હુ ઉત્તર ખંડમાથી મુલક જોવા નીકળ્યો હુ તે કેટલાક શહેર જોયા પણ આ શહેરની શોભા સારી જોઇ વીચાર કર્યો છે કે જેવી શહેરની શોભા છે તેવો રાજા પણ ગુણવાન હશે તેથી તેની પ્રજા પણ સુખી હશે, એમ વિચાર કરતો હતો એટલામા તમે બોલાવ્યો એટલે તમારી પાસ આવ્યા બાકી આ શહેરમા મારે કોઇ સાથે ઓળખાણ નથી એવી વાત સાભળી ચપાદે પોતાના મનમા વિચારે છે કે આ કોઇ રાજાનો મોકલેલો લગનીયા બ્રાહ્મણ ઘણો ચતુર છે તેથી કોઇ રાજપુત્રનુ વવિશાળ કરવા સારૂ નિકળ્યો છે પણ એ પોતાના મનનો ખરો વિચાર જણાવતો નથી માટે એને સમ દઇ પુછુ એટલે તે સત્ય બોલશે

**દુહો**—શારે કામે તમે આવીયારે, તે તો સાચુ બોલોને આપરે તેતો૦ જુઠુ બોલો તો મારા સમ છે તમને સ્ત્રી હત્યાનુ પાપરે તમને૦

ચપાદે કહે છે કે મહારાજ તમે આ શહેરમા શા કામે આવ્યા છો તે સાચુ ન કહો તો તમને મારા સમ અથવા સ્ત્રી હત્યાનુ પાપછે એવુ સાભળી બ્રાહ્મણ કહે છે

**દુહા:**—સાચુ કહુ છુ તે સાભળી તમને મોહરૂપી વાગશે બાણરે તમને૦ માડવગઢથી હુ આવીઓ રૂડી કન્યા જોવાને કાજરે રૂડી૦ કાઇની માયે નથી જનમીયોરે કોઈ નથી સાભળ્યો કાનરે કોઇ૦ નામ સાભળી નારી ઢળી પડે બહુ વાગે મોહના બાણરે, બહુ૦

બ્રાહ્મણ કહે છે કે હે કુવરી મને આકરા સમ દઇ પુછ્યુ માટે તને સત્ય કહુ છુ કે માડવગઢના રાજા જેસાજીમના પુત્ર રાજકુમારજી સારૂ રૂપાળી અને ગુણવાન કન્યા જોવાને નીકળ્યો છુ કમકે મારજી રૂપ ગુણમા અને વિદ્યા ચતુરાઇમા ચોતરફ પકાયેલા છે, તેથી એના વખાણ કરવાની જરૂર પડે તેવુ નથી જો રૂપ ગુણનુ વર્ણન કરૂ તો

તું બહુ મોહીત થાય તેથી મુર્છા આવે એનુ સાભળી ચપાટ મોહ પામીને વિચાર કરે છે આજકાલ ગજરામારૂજી બહુ રૂપવાન તથા ગુણવાન સભળાય ને મે તે તેના નમથીજ તરીફ સાભળી છે માટે તેજ હશે કે બીજો હશે, તે બ્રાહ્મણ પાસ નામ દેખાડ્યા વગર શી ખબર પડે માટે કરીને બ્રાહ્મણને પુછે છે

**દુહો**—કઈ જનેતાને પુત્ર જન્મીયાર એનો કીયારે રાજાનો કુમારે, એનો૦ સાચુ બોલોને બાવરા માહારે તને આપુ એકાવન હારે તુને૦ વચન સુણીને વીહળ થઈરે માર મનડુ તે નવ રે ધીરે, મારૂ૦ વરમાળ વાનુ હુ તો હતવારે કરી રાખુ નણદલ જેની રે, કરી૦

કુવરી કહે છે કે મહારાજ એવો કઈ માતાય પુત્ર જનમ્યો છે કે જેના નામ ગુણની તારીફ સાભળતા મારૂ મન મોહ પામી ગયુ છે વળી હવે વધારે વાર ધીરજ રહતી નથી ઝટ નામ દ્યો કે તે સાભળી મારૂ મન કાઈક શાંતિ પામે ને પછી પ્રાણપતિ કરવાને તૈયાર થાઉ, એવી રીતની કુવરીની આતુરતા જોઈને બ્રાહ્મણ કહે છે કુવરી સાભળ

**દુહો**—કુવર કહેવાય જસાજામનોરે, એનુ માડવગઢ છે ગામર એનુ૦ એનો રામાવતીનો કીકોરે, એનુ ગજરામારૂજી છે નામરે, એનુ ગોરો પુજી હતે પ્રતથીરે તે તો પામશે એ ભરથારરે, તેતો૦ કાજ સફળ જન્મ થશે તેહનોરે તેના ભાગ્ય તણો નહિ પારરે તેના૦

હે કુવરી માડવગઢના રાજા જસાજામની અણમાનીતી રાણી પણ પતીવ્રતા અને નીતી ભક્તા ને પાળનારી એવી જે રામાવતી નામે રાણી છે તેને જગદિશ પ્રસન્ન થઈને દેવ રૂપ કુવર આપ્યો છે ને તેનુ ગજરામારૂ નામ રાખ્યુ છે માટ જેણે પેલે ભવ પુણ્ય તપ કર્યુ હશે તથા આ ભવમા ગોરની પુજા કરી નાના પ્રકારના વ્રત કર્યા

હવે તે શ્રી ગજરામારૂજી ભરથાર પામશે એવા વચન સાભળી ચપાદે પોતાના મનમા ઘણો હર્ષ પામી અને પરમેશ્વરની સ્તુતી કરી કહેવા લાગી

હે પરમેશ્વર, મે તમારી સાચા દીલથી ભક્તિ કરી તેથી મારા મનમા જે વરની ઇચ્છા હતી તે પ્રાપ્ત થવાનો સમય નજીક આવ્યો છે પણ તે કૃપા કરીને નીરવીઘ્ને પાર પાડી મારા બાપના મનમા પ્રેરણા કરજે એવી પ્રાથના કરીને પછી બ્રાહ્મણને દક્ષણામા સો મોહોર આપીને કહ્યુ કે મહારાજ તમે મારા પીતાની પાસ જઈને યુક્તીબધ વાત કરી તમેના ભાવ ચોટે ને એ વેવીશાળ કબુલ કરે એવુ કરજો તે સાભળી બ્રાહ્મણ કહે છે તે તમારે કશી ચીંતા કરવી નહી ઇશ્વર પરમ દયાળુ છે તેથી તે સારૂ કરશે એવુ કહી રાજસ-ભામા ઉભો રહ્યો. ને રાજાની પોતા સામી નજર થયેથી જોઇ આ-શીરવાદ દીધો એટલે રાજા પોતે મહા ચતુર તેથી તરત ચેતી ગયો. કે આ કોઇ પરદેશી બ્રાહ્મણ કંઇ કામ સારૂ મારી પાસે આવ્યો હોય એમ જણાય છે પછી રાજાયે તેને આદરમાન દઇ પોતાની પાસે બોલાવી આસન આપી બેસાડયો, પછી તેના કુશળ સમાચાર પુછીને કહ્યુ કે, હે બ્રહ્મદેવ, આપ કીયે દેશથી શા કારણ માટે અત્રે પધાર્યા છો તે કહેશો ? તે સાભળી બ્રાહ્મણ કહે છે કે મહારાજ ! માડવગઢમા જશોધામ રાજા રાજ કરે છે, તેના પુત્રનુ વેવીશાળ કરવાને નીકળ્યો છુ તે જ્યા લખીત હશે ત્યા યોગ બનશે. તે સાભળી રાજા ગુલાબ-સીંગ કહે છે કે મારા સાભળવામા એમ આવે છે જે, જશોધામની સાત રાણીને સાત પુત્ર થાય છે, તેમા કોઇ મુગો, ૧ કોઇ બેહેરો ૨ ચીબો, ૩ કાને બુચો, ૪ તોતડો, ૫ લગંડો, ૬ અને વાદરા જેવા મોહો વાળો, ૭ અતી કદરૂપા અને છેક મુર્ખા છે, તેવાને પોતાની દેવરૂપ અને વણુવાન કન્યા કોણ આપશે ? તે સાભળી બ્રાહ્મણ કહે છે કે મહારાજ ! આપ કહો છો તે સર્વ સત્ય છે, પણ હુ જેનુ

વેવીશાળ કરવા આવ્યો છુ, તે જશરાજમની નાતમી રાણી દમાવતી પરમ દયાળુ તથા પરોપકારી, પરમ દુખ ભંજન, નીતી ભક્તીવાન, અને રૂપવતી છે, તેથી તેની ઉપર જગદીશ્વર મહાદેવે બહુ કૃપા કરી રત્ન જેવો તેજસ્વી પુત્ર આપ્યો છે, તેમ ભણેલો પણ બહુ નાગર છે એવી રીતે વખાણ સાભળીને રાજાએ પોતાની રાણી પાસે જઇ સરવે સમાચાર કહ્યા ત્યારે તેણે ઉત્તર આપ્યા કે, મે પણ દામાવતીના પુત્ર ગજરામારૂજીની બહુ કીરતી સાભળી છે પણ તે અણમાનીતી છે તેથી તેની પાન રીધ સીધ કયાથી હોય અને મારી પુત્રીને સુખ ના રીતે મળે તે સાભળી બ્રાહ્મણે સમ ખાઇને કહ્યુ કે બાઇ સાહેબ ઇશ્વર આગ્નાથી સાચુ કહુ છુ કે દમાવતી અણમાનીતી છે ખરી પણ તેનો ભાઇ સાલાસુલા બહુ હુશીયાર અને ધનવાન છે, તેથી તે પોતાની બહેન દામાવતીની સારી બરદાસ લે છે તેમ રાજા પણ તેને ખરચવા સારૂ જે જોઇયે તે આપે છે માટે તે વાતે બે ફીકર રહેવુ પછી તો તમારૂ ધ્યાન પહોચે તેમ કરો, તે સાભળીને રાણીએ ચપાવતીને પુછ્યુ કે હે પુત્રી ! આ બ્રાહ્મણ માડવગઢના રાજા જશરાજમના પુત્ર ગજરામારૂનુ વેવીશાળ કરવા આવ્યો છે તે બહુ તારીફ કરી કહે છે કે " ગજરામારૂજી સર્વ સદ્ગુણથી ભરપુર મનનો ઉદાર અને મહાવીદ્વાન છે તેમ સ્વરૂપમા કામદેવ સરખો કાન્તિમાન છે માટે જે કન્યા પરીપુર્ણ ભાગ્યવાન હશે તે જ એ કુવરને વરશે " એવી રીતે આ બ્રાહ્મણ વખાણ કરે છે, માટે જો તારી મરજી હોય તો આપણે એ વાત કબુલ કરી શ્રીફળ આપીયે તે સાભળીને ચપાવતીને અત્યન્ત આનન્દ થયો તોપણ પોતાની માતુશ્રીની મર્યાદા રાખી બોલી કે હે માયાળુ માજી મારૂજી વિવેકસાગર અને મહા વિચારવન્ત છે માટે જેમ તમારી બેઉની નજરમા આવે તેમ કરવાને તમેજ મુખ્તીયાર છો, જે તમે કરશો તે રૂડુ જ કરશો એ વીશે હુ બાળક શુ જાણુ ! એવા

રીતના કુવરીના વચન સાભળી રાણીએ તરત પોતાના પતીને કહ્યુ કે હે સ્વામીનાથ આ બ્રાહ્મણ માડવગઢથી જશાજામના પુત્ર ગજરામારૂજીનુ વવીશાળ કરવા નીકળ્યો છે ને બહુજ વખાણ કરે છે, માટે જો આપની આજ્ઞા હોય તો ચપાદેનુ વેવીશાળ કરીને બ્રાહ્મણને આજ્ઞા આપીએ તે સાભળી રાજાએ તેના મ્હો સામુ જોયુ તો તેનુ મન પ્રફુલ દીસવા લાગ્યુ એવી રીતે રાજા રાણીયે પરીક્ષા કરી પોતાની પુત્રીનુ વેવીશાળ કબુલ કરીને શ્રીફળ તથા દક્ષણા આપી બ્રાહ્મણને વિદાય કર્યો તે થોડા દીવસમા માડવગઢ આવી તરત હરતો ફરતો રામાવતીના મહેલે ગયો, તેને જોઇને રામાવતી પુછે છે કે કેમ ગોરમહારાજ આજે તો ખુસ પ્રસન્ન જણાઓ છો તે શુ કામ ફતેહ કરી આવ્યા ! તે સાભળી ગોરે સરવે બીના કહી તે સાભળી પોતે પ્રસન્ન થઈને તત્કાળ ગોરને પાચસો સોના મહોર ને પાચ વસ્ત્ર આપ્યા એટલે ગોર બહુ રાજી થઇને કહે છે કે હે બાઇ સાહેબ આપની ઉપર જગદેશ્વર મહાદેવની ઘણીજ કૃપા છે માટે તેના પ્રતાપથી કમળાવતી નગરીના રાજા ગુલાબસીહજીની પુત્રી ચપાદે નામે મહારૂપ ગુણ ભરપુર છે ને આપના કુવરને બહુ પડશે એમ કહી ગોરે આજ્ઞા માગી એટલે તેને ગોળધાણા તથા સાકર ખવરાવીને મીઠુ મ્હો કરાવીને પ્રસન્ન કર્યા, પણ એ વાતની જશાજામને કઇ ખબર પડી નહી પણ ગજરામારૂજીએ માડવગઢમા તેમજ આસપાસના ગામોને સીજબાની ઓપી સર્વ જનોને પ્રસન્ન કર્યા હતા તેથી કરીને કીરતી ચોતરફ ફેલાઇ ગઇ હતી તેથી જ્યા સરવે લોકોને મોઢે મારૂજીના તારીફ સાભળી એટલે જસાજામ બહુ ક્રોધાતુર થઇને પોતાના મનમા વિચાર કરવા લાગ્યો કે આજકાલ મારા પુરવાસી લોકો જ્યા ત્યા ગજરામારૂની બહુ તારીફ કરે છે માટે એણે નાની ઉમરમા મોટુ નામ મેળવ્યુ તેથી એ કોઇ દીવસ મને પણ નડીને મારી ખરાબા

કરે એમા કઇ શક નથી માટે કાલ ખુબ તાકીદ કરીને એને વનવાસ કાઢુ તો મને કની વાતનુ નડતર ન થાય એવી રીતે નીશ્ચય કરીને પોતાની દાસીને કહ્યુ કે આપણી ઘોડારમાથી એક કાળો ઘોડો અને કાળા વસ્ત્ર બેઉ વાના લઇને આજે એક પહોર રાત રહે તે વેળા કોઇ ન જાણે એમ રાજકુમારના મહેલના બારણા આગળ જઇને ઓટલાના થાભલા સાથે આ ઘોડો બાધીને કાળા વસ્ત્ર તેના બારણા આગળ મુકજે, તે પછી કોઇ ન જાણે એમ પાછી મને આવીને સમાચાર કહેજે એવા હુકમ સાભળી દાસીએ કહ્યા પ્રમાણે કામ કરીને પાછા રાજાને સમાચાર કહ્યા કે મહારાજ આપના ફરમાન મુજબ કામ કરી આવી છુ એમ કહી દાસી પોતાને ઠેકાણે ગઇ પછી રાજા વિચાર કરે છે કે જો બરા ટેકવાળો હશે તો પછી મારા નગરમા ઉભો નહી રહે એવા નીશ્ચય કર્યા એટલે માઉજી પોતાના નીત્ય નીયમ પ્રમાણે પરોઢીયે ઉઠીને બારીએ આવી ઉભા રહ્યા તો પોતાના બારણા આગળ કાળો ઘોડા બાધેલા જોયા તે ઉપર કાળા રગના વસ્ત્ર મુકેલા હતા તે જોઇને તત્કાળ વીચાર કર્યો કે આ ઘોડા ને કાળા વસ્ત્ર મારા પીતાજીએ મને વનવાસ કાઢવા મોકલ્યા છે તે માર કબુલ કરીને જવુ જોઇએ જો ન જાઉ તો મારી માની કુખ લાજે માટે હવે અહી રહેવામા મારી આબરૂ નહી એવો નીશ્ચય કરી ઝાડે જઇ આવીને દાતણ પાણી કરીને કબાટમાથી પોતાની જન્મપત્રીકા કાઢીને પોતે ગ્રહ તપાસ્યા તો તેમા પણ વનવાસનો યોગ તેજ દીવસે હતો પછી ખરી ખાત્રી કરવા મહેલને પાછલે બારણેથી જન્મોત્રી કરનાર જોશીને બોલાવી જન્મપત્રીકા દેખાડી કે કેમ જોશીજી મહારાજ હાલમા મ્હારા ગ્રહ કેવા છે તે સાભળી જોશીને ગ્રહ જોઇને કહ્યુ કે હે માઉજી હાલમા રાહુ મગળ અને શની એ ત્રણે વાકા છે તેથી તમારા પીતા તમારી ઉપર કોપ કરી, આજ કાલમા

જરૂર વનવાસ કાઢશે પણ બીજા ગ્રહ સારા છે તેથી તમારી કશી ચીંતા નથી, તમારી જન્મોત્તરીમા એવુ લખ્યુ છે કે બાર વરસ પુરા થયેથી તત્કાળ વનવાસ ભોગવવો પડશે માટે એ મુદત આજે પુરી થઈ છે, તેથી તમારા કમનસીબ યોગે આજે દીવસ ઉગ્યા પહેલા તમારે વનમા જવુ પડશે જ્યા જશો ત્યા ફતેહ મેળવીને પાછા લાભ અને જશ મેળવીને પોતાને ઘેર આવશો માટે હાલમા બારમુ વરસ દેશવટો દેવરાવશે તે સાભળી જોશીને દક્ષીણા આપી વિદાય કરીને નીત્યનો પોશાક બદલી કાળા વસ્ત્ર પહેરીને કાળા ઘોડા ઉપર બેસીને પોતાની માતા પાસે આજ્ઞા માગવા સારૂ આવે છે છેટેથી કાળા વસ્ત્ર પેહેરી કાળા ઘાડા ઉપર બેઠેલો જોઈને પેટમા અત્યત ફાળ પડી કે આજે કુવરજી કાળો પોશાક પહેરીને કેમ આવે છે ? એટલામા મારૂ નજીક આવ્યા તેને જોઈને દામાવતીની આખોમાથી અષાડા મેઘના નેવા પડે તેવી રીતે આસુની ધારા ચાલી મુખે કાઇ બોલી શકાતું નથી તોપણ રડતા રડતા પુછે છે કે અરે લાડકડા પુત્ર ! તે ક્યા જવાની તઇયારી કરી છે ? તે ઝટ કહે હવે એક ક્ષણ વારની મ્હારા મનમા જરાય ધીરજ રહેતી નથી માટે તુ બોલ્ય તોય કુવર બોલતો નથી. એટલે માતા કહે છે

દુહા:—કોના કાઢ્યા કોના ઢોળીયારે, કુવર કોનો કર્યો ભજવાડે
કુવર કાળે ઘોડાને કાળે લુગડેરે જોઇ લાજી મરે રજવાડરે જોઇ

દામાવતી કહે છે કે મારા વ્હાલા અને લાડકડા પુત્ર એવો તે શો અપરાધ કર્યો છે, જે કાળો પોશાક પહેરીને કાળે ઘોડે બેસી તું વન જવા નીકળ્યો છે, અરે પુત્ર તુ મને વહેલુ કહે કે મારાથી બને તે ઉપાય કરૂ હુ મુળથી અણુમાનીતી છુ પણ તારો જન્મ થયા પછી હુ કશાય દુખને ગણતી નથી પણ જો તુ મને મુકી વનમા જાય તો તારા વીયોગથી મારે શી રીતે દીવસ કાઢવા અરેરે આ જગતના

લોક તને તરેહવાર બોલશે વળી તારો મામો સાલેસુવો મને ઠપકો દેશે માટે જે હોય તે ખરૂ કહે જો બીજા કોઇએ વીના અપરાધે તને કશી વાતે દુભવ્યો હોય તો તારા મામાને બોલાવી તેનુ મુળ ટાળુ માટે તને મારા સમ છે જે હોય તે સાચુ કહે, તે સાભળી મા.જી વિચાર કરે છે કે મારી માતાની મારી ઉપર ઘણી મમતા છે માટે જો મારા પિતાનો વાક કાઢીશ તો તેને ઘણુ ઓછુ લાગી આવશે દરેક માણસોને નસીબમા સુખ દુઃખ લાભ અને ખોટ લખ્યા પ્રમાણે અવશ્યે ભોગવવા પડે છે, તેમા બીજા કોઇને દોષ ન દેવો એવો વિચાર કરીને પોતાની માયાળુ માતાજીને કહે છે

દુહો. નથીરે ઢોળ્યા નથી કાડીયારે, મે તો નથી કર્યાં ભજવાડરે, મે૦ કાળો ઘોડોને કાળે લુગડેરે, આવી પહોચી કરમની આડરે આવી૦ જોશીયે કરીતી જન્મોતરીરે, તેના લખ્યા હતા લેખરે તેના૦ તેમા બારમે વરસે જરૂર વન આવશે તેમા મીથ્યા નહિ મીન મેખરે તેમા૦ માટે વ્હાલી મારી માવડીરે, મુને ઝટપટ આપજો શીખરે, મુને૦ ક્ષણ રહેવુ ગમતુ નથી નહિરમારે, હુતો દેખુ હલાહલ વીષરે, હુતો૦

ગજરામારૂ કહે છે કે મે કોઇનો કશી વાતનો અપરાધ કર્યો નથી તેમ મારે કોઇ સાથે કશી વાતનુ વેર નથી, પણ મારી જન્મો-તરીમા એવુ લખ્યુ છે કે બાર વરસ પુરા થયેથી તતકાળ વનવાસ ભોગવવો પડશે માટે એ મુદત આજે પુરી થઇ છે તેથી મારા કરમગતિ વેળે આજે દિવસ ઉગ્યા પહેલા મારા મહેલના ઓટલા આગળ કાળો ઘોડો થાભલા સાથે બાધીને તેની ઉપર વનવાસ પહેરવાનો કાળો પોષાક તૈયાર મુકેલો હતો તેથી હુ ઉઠયો તેવોજ વસ્ત્ર સુદ્ધા ઘોડો મારી નજરે પડ્યો તે પછી દાતણ કરી મો ધોઇને આ પોશાક પહેરી આપની પાસે આગ્ના માગવા આવ્યો છુ તો માતાજી ઝટ વિદાય કરો તો હુ જાઉ ને પછી જો લખીત હશે તો પાછો આવી તમારી સેવા

કરીશ ને કદાપી દૈવયોગે પાછા મીલાપ ન થાય તો તમને મારો જન્મ થયા પછીથી તે આજ સુધી મારી ઉપર જે મમતા રાખી મને પાળી-પોષી મ્હોટો કરતા જે જે કષ્ટ પડ્યુ છે તે બધુ હુ સમજુ થયા પછી મારા ધ્યાનમા છે માટે મારી માયાળુ માજી હુ જીવુ ત્યા સુધી આપનો અત્યંત ઉપકારી સેવક છુ પણ આ વખત તમારાથી જુદો પડુ છુ એમ કહી માતાને સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ કર્યો તે જોઇ દામાવતીના આખ્યે-માથી અશ્રુનો મેઘ તુટી પડ્યો કંવરના મધુર વચન સાભળીને મુર્છા આવી અને શુદ્ધ આવ્યા પછી પોતાના કુંવરને રડતી રડતી કહે -

**દુહા** તમેરે ચાલ્યા મારા ચાકરીરે, હવે અમને કોનો આધાર રે હવે૦ દુખની વાતો કોને કીજીએરે, મારી દુખ તે કરશે વાર્ય, મારી૦

દામાવતી કહે છે હે પુત્ર ! તારા આનંદયુક્ત મુખને જોઇ આનંદથી દીવસ કાઢતી હતી તે હવે તારા વિયોગથી શી રીતે દુખના દીવસ ગાળ કરૂ અરેરે ! હુ કેવી અભાગ્યણી છુ મને પોતાના પતિનુ જરાએ માન નહી તેના મન વાળવા જગદીશ્વરમહાદેવે તારા સરખો રત્નરૂપ પુત્ર આપ્યો તેથી બીજા દુખ વીસારી મુક્યા હતા પણ હવે તુ વનમા જાયતે હુ શી રીતે દીવસ ગુજારૂ અને મારા દુખની વાત કોને કહુ એવી રીતે માતાના દીલગીરી ભરેલા વચન સાભળી માતાજી દીલાસો આપી કહે છે

**દુહા:** તમને સોપીરે સમર્થ સાસરેરે માતા સુખી માહીયરની વાટરે મા૦ અહીયા રહોરે તમે સુખથી પીયર જવાથી ઉચ્ચાટરે પી૦

કુંવર કહે છે કે હે માતાજી અત્રે સાસરીમા તમને પતીના માન વગર બીજા બધા સુખ છે, તેમ પીયરમા તમારા ભાઇ ધનવાન, ઉદાર દયાળુ ને માયાળુ છે માટે તમને કશી વાતનુ દુખ નથી તે એવુ સાભળી માતા કહે છે.

**દુહો.** સાસરીયામા પતી રૂઠ્યારે મારે પીયરમા ભોજાઇ સાલરે,

મગર પ્રાણઆધાર તુ ચાલીયારે, મારા જીવતરમા ઉડી વાટરે, મા૦

હે કુવર ! તુ મને સાસરામા રહેવાનુ કહે છે તે ખરૂ. પણ તારા બાપનુ હેત મ્હાર ઉપર કેવુ છે તે તુ સારી પેઠે જાણે છે વળી તુ પીયરમા રહેવાનુ કહે છે તે ઠીક છે કેમકે મારો ભાઇ મહારી ઉપર ઘણી જ માયા રાખે છે પણ મારી ભોજાઇનો સ્વભાવ આકરો છે તેથી તે કોઈ સમય આકરા બોલ બોલે તો મહારાથી વેઠાય નહી વળી સસરીયામા રહુ કે પીયરમા જાઉ તોપણ તારી માયા મને એક ક્ષણવાર વીસરશે નહી તારા વિયોગ દુખથી મને ભોજન ભાવશે નહી તેમ નીદ્રા પણ આવનાર નથી માટે મારા દુખ વીરામ દીકરા તને મહારી દ્રષ્ટિથી દુર જવા દેનાર નથી એમ કહીને અત્યત રૂદન કરવા માડ્યુ તે જોઇ કુવરજી કહે છે કે હે પરમદયાળુ માજી ! તમારા ખરા અત કરણની માયા માહરી ઉપર કેટલી છે તે હુ સારી પેઠે જાણુ છુ ને મહારા વિયોગથી તમને જે દુખ થશે તે પણ સારી-પેઠે જાણુ છુ માટે તમને મુકી દુર જાઉ નહિ પણ મ્હારી જન્મોત્રીમા લેખ લખેલા છે કે બારમુ વરસ પુરૂ થતા જરૂર વનવાસ જવુ પડશે તે વાત તમારાથી અજાણી નથી વળી મારા તીર્થ રૂપ પીતાજીની પણ એવી મરજી જણાય છે કે મને વનમા મોકલવો, તે જો ન જાઉ તો મને અને તમને સુખે રહેવા દેશે નહિ તે સારૂ મહારાજા જોશીએ કહ્યુ છે કે તમે વનવાસ નીકળી જ્યા જ્યા જશો ત્યા લાભ અને જશ મળવી કુશળ કલ્યાણથી પાછા ઘેર આવશો એવી રીતનો ગ્રહયોગ છે માટે મહારી કશી ચીતા ન કરવી જો તમો આજ્ઞા આપો તો હુ પથે પડુ એવી રીતે કુવરના વચન સાભળીને માતા વિચાર કરે છે કે મહારો પુત્ર બુદ્ધિનો સાગર છે તો પણ બાલહઠ કરે છે તેથી તે હાલ મ્હારૂ વચન માનતો નથી, માટે જો હકીકતનો પત્ર લખી એક સ્વારીને હમણાજ પવનવેગી સાંઢ ઉપર બેસાડીને મ્હારા ભાઇ

આલાસૂલા પાસે પત્ર લઈને મોકલુ તો તેને ખબર થતા તે હજાર કામ પડતા મુકી આજ ગતની ગતમા મ્હારી પાસે આવીને પોતાના ભાણેજને વનવાસ જતા અટકાવશે, અથવા નેમ નહી માને તો મ્હારા ભાઇને કહીને આજે રાતમાજ એના લગ્ન કરાવુ એટલે માયામા નાખી રોકી રાખશે એવી રીતે પોતાના મનમા પકકા વિચાર કરીને પોતાના લાડકડા કુવરને કહે છે

દુહો—આજનો વાસોરે રહો મેહેલમારે, તમને વહાણામા દેશુ શીખરે ત૦ ના કહ્યા ઉપર નીસરે તો હુ વોળીને પીઉ વીખરે, તે૦

દામાવતી કહે છે કે પુત્ર મ્હારે જે તને કહેવાનુ હતુ તે બધુએ તને કહ્યુ તોપણ તુ મારી કરીએ વાત માનતો નથી ને મહારાથી તારી માયા મુકાતી નથી માટે હે પુત્ર ! તુ આજની રાત મારી પાસે રહી કાલે વ્હાણામા જજે એટલુ વચન તો તારે જરૂર માનવુ જોઇએ એમ કરતા જો નહિ માને તો આ ક્ષણે ઝેર ઘોળીને પીશ તો તને મારી હત્યા લાગશે એવી રીતે માતાની મમતા જોઇ કુવરના મનમા બહુજ દયા આવી તેથી એક રાત રહેવાનુ વચન આપ્યુ એટલે કુવરને કહે છે કે પુત્ર ઉનુ પાણી તૈયાર છે માટે તુ નાહી લે એમ કહી પોતાના સેવક પાસે નાના પ્રકારના સુવર્ણના બાજઠ ઉપર બેસાડી સારી રીતે ચોળી નવરાવ્યો એટલે રસાડામાથી રસોઇયો કહે છે કે બાઇસાહેબ રસોઇની સર્વ સામગ્રી તૈયાર છે માટે કુવરને લઈ જમવા પહેલા પધારો, તે સાભળી મારૂજી પીળુ પીતાબર પહેરીને રસોડા આગળ સુવાસિત ચદનના પાટલા ઉપર બેઠો એટલામા માતા પણ નાહી વસ્ત્ર બદલી કુવર પાસે આવીને બેઠી એટલે કુવર કહે છે કે આવો મારી માયાળુ માજી ! આપણે બને ભેગા બેસી ભોજન કરીએ તે સાભળી માતા પ્રસન્ન થઇને પુત્ર સાથે બેસી, જમતા જમતા કહે છે કે અરે ! લાડકડા આજે તો તારો મારા સજોગ છે માટે બધી

ચીતા દુર છે, માટે તારી સાથે ઘરાદને જમુ છુ તુ પણ જે જોઇએ તે પદાર્થ માગી સારી રીતે જમજે વળી પરમેશ્વર ભેગા કરશે ત્યારે થઇશુ એવુ સાભળી કુવર કહે છે કે માજી આજનુ સર્વ ભોજન અતિ ઉત્તમ છે તેમ સ્વાદીષ્ટ પણ છે તે જમી પ્રસન્ન છુ એમ વાતો કરતા બેઉ જણા રૂચી પ્રમાણે જમી રહ્યા એટલે સેવક પાનના બીડા એલચી લવીંગ, સોપારી કાથો, ચુનો વગેરે નાખી બનાવીને તરતજ આપ્યા ને બેઉ જણાએ ખાધા પછી બીજા નવકોને જમવાની આજ્ઞા આપી ને પોતે પોતાના ઓરડમા આવીને એક કાચ ઉપર પુત્રને સાથે બેસારી પોતે બેઠી એટલે કુવર કહે છે ક માતાજી સારા વન જવાને કાળો ઘોડો તથા પોશાક ગુપ્ત ઠેકાણે રખાવજો કેમકે હુ તમારી પાસે આજનો દીવસ ને આજની રાત રહેવાને કબુલ થયો છુ એ વાત સાભળી માતાએ સર્વ બદોબસ્ત કર્યો પછી પરસ્પર વાતો કરતા રાત્રી પડી એટલ પાછા રૂચી પ્રમાણે વાળુ કરી શયન-ગ્રહમા જઇ મા દીકરો વાતો કરે છે એટલે એક પહોર રાત્રી ગઇ ત્યારે કુવરને નિદ્રા આવી ગઇ તે પોતાના પલગ ઉપર સુઇ ગયા ને થોડીકવારે ભરનિદ્રાવશ થયો એટલે દામાવતીએ વિચાર કર્યો કે હવે બેસી રહે કાઇ સિદ્ધિ નથી માટે જેજે ઉપાય કરવાના તે કુવર ઉઠયા પહેલા કરી લઉ એવો નિશ્ચય કરીને મધ્ય રાત્રી થઇ એટલે સર્વ લોક નિદ્રાવશ થયા ત્યારે દામાવતી ઓરડો બધ કરી પોતે એકલી રૂડીયા ભ્યારી પાસ જવાને નીકળી તે તરત રસ્તાગીને ત્યા પહોચી પણ તેના બારણા બધ હતા તેથી પોતે રૂડીયાને હાક મારી તોપણ કોઇએ ઉત્તર ન આપ્યા વળી દામાવતી કહે છે

**દુહો** રૂડીયા ભ્યારી વીર વીનવુ રે, હુ તો તુજથી નાનેરી લાગુ બેનરે, હુતો૦ કામની છે મહારે આપડી માટે આવીશુ માઝમ રેનરે માટે૦ ઝટપટ ઉઠી તુતો જાગજે રે કાઇ લાવી મારા પર મહેરરે કાઇ૦

સોના માગ્યા મુલ આપીયે, તુતો જાય અમનગર શહેરરે, તુતો૦
કુંવર મ્હારો જાયછેરે, કાંઈ જોબન બાળે વેશરે કાઇ૦ સાલાસુલાને એમ
કહેજેરે, તારો ભાણેજ જાય પરદેશરે તારો૦

એવી રીતે સ્ત્રી દામાવતી રૂડીયાના બારણા આગળ ઉભી રહીને પોકાર કરે છે પણ રૂડીયો ખાટનો તળાઇ નાખીને ભર ઉંઘમા સુઇ રહેલો છે ને તેની સ્ત્રી જાગતી બેઠીને પોતાના ધણીના પગ ચાપ્યા કરે છે તેણે અવાજ સાભળી વિચાર કર્યો કે અત્યારે મધ્યરાત ગઈ છે તે વખતે ઘણા જરૂરના કામ વગર કોઈ આટલી બુમો પાડે નહી માટે તેને હુંજ ઉત્તર આપુ નહી તો મારા ધણી ભર ઉંઘમાથી જાગી ઉઠશે એવો વિચાર કરીને રૂડીયાની વહુ બારણે આવીને દામાવતીને પુછે છે.

દુહો:—ટાઢી રાતે તુતો ટળવળેરે, કાઇ સાર તારો બધ રાખરે
કાઇ૦ રબારી ગયોછે એને સાસરે, તેની ડાબી તે દુખે છે આખરે તેની૦

આ રીતે રૂડીયાની વહુએ કહયુ કે બાઇ તમે અડધી રાતના શીદ પોકાર કરો છો, રબારી ઘરમા નથી તેતો એમને સાસરે ગયા છે ત્યા તેમની આખ દુખે છે તેથી તે હાલ તમને મળનાર નથી માટે ખાલી ગાંઠ હાકો મારો છો? એવા રબારણના બોલ સાભળીને દામાવતી વિચાર કરે છે કે રૂડીયાને ઉંઘમા ન જગાડવો એટલા માટે રબારણ જાુઠું બોલે છે કેમકે રબારી એને સાસરે ગયો છે ને ત્યા તેની ડાબી આખ દુખે છે એ વાતની કેમ ખબર પડી માટે તેના બોલવા ઉપરથી પરીક્ષા થાય છે કે તે ખરૂ બોલતી નથી ને મારે ઘણીજ ઉતાવળ છે તેથી એને કાઇ લાચ આપુ તો મારૂ કામ સહેલથી થાય એવો નિશ્ચય કરીને દામાવતી કહે છે બાઇ સાભળ—

દુહો:—રબારીને દઇ મ્હારો રોકડીરે, તને આપુ તે સોનાનો હારરે, તને૦ માટે ઝટ જગાડ તારા નાથનેરે મ્હારે કામ પડયુ દરબારરે મારે૦

દામાવંતીએ કહ્યુ કે હું તારા ધણીને મહેનતના બદલામા સો-

નાની મ્હોરો રોકડી આપીશ અને આ સોનાનો હાર પાચસ રૂપિયાના છે તે તને આપુ એમ કહી રખારણને હાર આપ્યો, તે જોઇને તે બહુજ ગજી થઈ એટલે તરત વરમા જઇને પોતાના ધણીને જગાડીને કહે છે કે દરબારમાથી એક બાઇ આવી છે ને કહે છે કે મારે આ વખત રૂડીયા સાથે ઘણી તાકીદનુ કામ છે તે સાભળી રૂડીયો બહુજ બીહીને વીચાર કરે છે કે મે કોઈનો કશી વાતનો ગુન્હો કર્યો નથી પણ કદાપી મારા ચાકરનો કાઇ વાક આવ્યો હોય તો પછી જોઊશ એવો વિચાર કરી પોતાના ચાકરને પુછે છે કે આજે તે ગાયો અને ભેસો કયા ચારી હતી કે દરબારમાથી એક બાઇ આ વખત આવી છે માટે જે હોય તે સાચુ કહે જો ગાયો ભેસોએ કોઇના ખેતરમા પેસી અનાજ વગેરેનો બગાડ કર્યો હશે તો રાજા મારી નાખશે એવુ સાભળી કહે છે —

**દુહા.**—ઉગમણી ગાયો ભના ચારીયોરે મેતો આથમણી ચારી સાદરે, મેતો૦ કોઇના ખેતર નથી ભેળવ્યા નથી કોઇનો કર્યો ભજવાડરે નથી૦

એ રીતે ચાકર કહે છે કે મે કોઇના ખેતરમા અથવા બાજે ઠકાણે કશી વાતનો કાઇ ભજવાડ કયા નથી માટે તે વીગેની કશી રીકર કરશો નહી કદાપી બીજા કાઈ કામ સારૂ દરબારનુ તેડુ આવ્યુ હોય તો તમે બારણે જઈને પુછી જુઓ એટલે જે હશે તે બધાએ ખબર પડશે એવી રીને ચાકરની વાત સાભળીને રૂડીયો તરત બહાર આવીને જુવે છે તો ગજગમારૂની મા દામાવતી વાટ જોઇને ઉભા છે તેને દીવો લાવી મો જોઇ તરત ઓળખીને પુછે છે કે બાઈ સાહેબ તમે આપો આપ અડધી રાતે શા કારણ માટે આવ્યા છો અરે બાઇ તમે ચાકરને મોકલ્યો હોત તોપણ તરત આવત તે સાભળી દામાવતી કહે છે કે ભાઇ આ વખત તારુ જરૂરનુ તેમજ બહુજ તાકીદનુ કામ

છે માટે હું પોતે આવી છુ તે સાભળી રૂડીયો કહે છે કે જે કામ હોય તે કહો એવુ સાભળી દામાવતી કહે છે કે હે ભાઇ, સવારે મારો પુત્ર ગજમારૂ કાળો પોશાક પહેરીને કાળા ઘેડા ઉપર બેસીને વનવાસ જવાને તૈયાર થયો હતો તે મારી રજા લેવા આવ્યો એટલે તેને ઘણો સમજાવ્યો કે તુ વનવાસ ન જા પણ તે મારૂ કહેવુ માનતો નથી માટે જેમ તેમ સમજાવી આજની રાત રાખ્યો છે માટે તુ તારી પવનવેગી સાઢ ઉપર બેસીને અમારો સર્વ હકીકતનો કાગળ લઈ પવન વેગે અમનગર જઈ ને મારા ભાઇ માલાસુલાને આ પત્ર આપીને તરત તૈયાર કરીને પહોર રાત રહે તે પહેલા જો તેડી લાવે તો તે ગજરાઆરૂને સમજાવી વનમા જતા અટકાવે તો બહુ સારૂ થાય ભાઈ જો આ વખત તુ મારૂ આટલુ કામ કહ્યા પ્રમાણે કરી આપીશ તો તારો ગુણ હુ અને મારો ભાઇ જીવતા સુધી ભુલનાર નથી માટે તુ હમણા વહેલો જા ન અમનનગરથી મારા ભાઇને તરત તેડીને એક પહોર રાત રહે તે પહેલા અહી આવી મને વધામણી આપજે કે હુ કામ ફતેહ કરી આવ્યો છુ મને ઘણી વાટ જોવરાવીશ નહી એવી રીતે દામાવતીની બહુ તાકીદ જોઇને રૂડીયો પોતાની સાઢના વખાણ કરી કહે છે

દુહા:ત્રણસોને સાઢ મ્હારે સાઢણીરે, તેમા ગંગા જમનાની જોડરે, તેમા૦ જાય મન વેગે ચાલતીરે, એમા કાઇ નથી ખાપણ ખોડરે, એમા૦ અખડ દીપક ઘીના જળહળેરે, તેને ધુપ અગરના થાયરે તેને૦ એતો ચારો ચરે નાગરવેલનોરે, તેતો પલકે જોજન એક જાયરે તેનો૦ માટે વેગે હુ જાઉ છુ રે બેની મનમા ન રાખજે અધીરરે. બેની૦ અમનગર પહોચુ પલકમારે તેડી લાવુ તમારો વીરરે તેડી૦

રૂડીયો કહે છે કે હે બાઇ? મારે ત્રણસોને સાઢ સાઢો છે તેમાં ગગા જમનાની જોડ છે તે બે દેવાશી છે માટે તેની પાસે બે બાજુએ બે અખડ ઘીના દીવા બળે છે અને અગર ચદન વગેરે સુગધીધાર

પદાર્થનો ધુપ થાય છે તેવીજ તે ગુણવાન છે તેનુ ખરૂ પારખુ આજે તમારા જોવામા આવશે, બાઇ સાહેબ અત્યારે તમારા કહ્યા પ્રમાણે વહેલુ કામ કરી આવીશ તેનો પાકોભરુસો રાખજો એવી રીતે રુડા-થના હીમત ભરેલા વચન સાભળીને દામાવતી કહે છે.

**દુહો:**—રુડે જજે તુતો જાળવીને વીર અધારી રાતનુ હામર વીર૦ ખરો વાલેસરી તુતો માહરો મારે ખાલી જવા દેની હામરે, મારે૦ ગુણ નહીં ભુલુ વીરા તાહરોરે, મારા ભાઇને વહેલો તેડી લાવ્યરે મા૦ સવાલાખ રૂપિયા આપીશ રોકડા, ઝટ કામ કરી થે-આવ્યરે ઝટ૦

દામાવતી કહે છે કે ભાઇ, તારા હીમત ભરેલા શબ્દ સાભળી હવે મારી પુરી ખીત્રી થાય છે તારા બોલાવાનો બધો અર્થ હુ સમજી માટે હવે બીજી કશી વાત કરી એક પલવાર ખોટી થઇશ નહી એવા તાકીદની વાત સાભળી રૂડીયા રબારી કહે છે કે બાઇ સાહેબ હવે સાંઢ ઉપર પલાણ નાખી તરત રવાને થાઉ છુ તે નજરે જોઇ આપને ઘેર પધારો એમ કહી સાંઢ ઉપર સાજ નાખે છે

**દુહો**—સાંઢની કોટેરે સોના સાંકળીરે એની પાસે મોતીના હારરે એના૦ પગમા પહેરાવ્યા રૂડા ઝાંઝર તેના થાએ ઝણુઝણુ ઝણકારરે તેના૦ સોના રૂપાનો એનો કાઠોરે, રૂડુ રત્નજડીત પલાણરે, રૂડુ૦ હીરે જડીત એની મોરડી, જાણે આકાશે ઝળકે છે ભાણરે, જાણે૦ કસબી મખમલ ઝીણપર ધર્યુ રે, પછી રૂડીયો થયો અસ્વાર માઝમ રાતે પરવાર્યોરે, તેની ઉતાવળનો નહી પારરે તેની૦

એવી રીતે રૂડીયા પોતાની સાંઢ ઉપર પલાણ નાખીને પોતે ઉત્તમ પ્રકારનો પોશાક પહેરી ઢાલ તરવાર ને બદુક સાથે લઇ હાથમા ચાબુક લેઇ સાંઢની ફરતી પાચ પ્રદક્ષણા કરી તેને પલાણ કરીને દામાવતીની રજા લઇને તરત અસ્વારી કરી પવનવેગે પરમેશ્વરનુ નામ

દદને ચાલ્યો જોતજોતામા એક કોશ પહોચ્યો એટલે દામાવતીના
પરીપુર્ણ ખાત્રી થઇ કે રૂડીયા કહ્યા પ્રમાણે આવશે એવો નિશ્ચય કરી
દામાવતી મહેલમા કોઈ ન જાણે એવી રીતે પાછલે બાગણે થઇ સુવાના
ઓરડામા ગજગમારૂ પાસે આવીને જોયુ તો ભરઉંઘમા સુતેલા આ-
નંદી મો સામુ જોઇ પોતે મહાદેવજીનુ સ્મરણ કરી કહે છે કે હે ભો-
ળાશંભુ તમે મને કૃપા કરી આવો રત્ન જેવા પુત્ર આપ્યો તે સદા
સજોગે રહેવો જોઈયે તેને વિયાગ થવા દેશો નહિ કદાપી મારૂ ધાર્યુ
ન થાય તો એની જ્યા જાય ત્યા રક્ષા કરજો, એ તમારી પ્રસાદીનો
પુત્ર છે એવી રીતે મહાદેવની સ્તુતી કરી પુત્રના ખુશનુમા ચહેરા
સામુ જોયા કરે છે દામાવતીના રજા લઇ રૂડીયે પવનવેગે સાંઢને
ચલાવી છે, તેણે ચાલતા ચાલતા અમનગર બે કોશ રહ્યુ એટલે એક
સુંદર રૂપવતી સ્ત્રી જોઈ તે પણ સમસમાટ કરતી ઉતાવળી ચાલી
જાય છે તેને જોઇ રૂડીયા પુછે છે કે હે બાઇ, તુ જાતે કોણ છે,
અને આ અધારી રાતે ક્યા ચાલી જાય છે તે ઇશ્વર આજ્ઞાથી સાચુ
કહે તે સાભળી તે સ્ત્રી કહે છે કે હે ભાઇ હુ પોતે આને વેશે રાત
છુ, તે થોડી વારે મારો અમલ પુરો થશે એટલે અમનગરમા જઇ
વાણુ કરીશ એવી રીતે રાતના વચન સાભળી રૂડીયાએ વિચાર કર્યો
એને કાંઈ લાચ આપુ તો મારૂ કામ સહેલથી થાય એવો
કે આ રાત વેગેથી જઇ વહાણુ કરશે તો મારૂને દામાવતીનુ ધાર્યુ
થશે નહી માટે પ્રપચ રચીને એને મારે કબજે કરી લઉ તો ધારેલુ
કામ પાર પડે એવો નિશ્ચય કરી રાતની સાથે મીઠી મીઠી વાતો કરી
આથા લગાડી પોતાના હાથમાની ચાબુક નીચે નાખી દઇ રાતને કહે
છે કે માસી મારી ચાબુક નીચે પડી ગઇ છે તે લઈ મારા હાથમા
આપો ત્યારે રાત કહે છે કે નારે ભાઈ મારાથી ખોટી થવા જેવુ
નથી, માટે તુ તારા હાથે લે ત્યારે રબારી કહે છે, કે માસી ! મારે

સાઢ નીચે બેસાડી ખોટી થવુ પડશે માટે મહેરબાની કરી ચાબુક આપશો તો તમારો પાડ માનીસ એવુ સાભળી રાતને દયા આવી તેથી ચાબુક લઇ સ્વારીને કહે છે કે લે, ભાઇ, એમ હાથ ઉંચો કર્યો એટલે રૂડિઆએ તેનુ કાંડુ મજબુત પકડી સાઢ ઉપર ખેંચી લઇ કબજે કરીને ચાલતો થયો ને વીચાર કરે છે કે આપણી ટોક તાલ આવી ગયો માટે એને મુકુ નહી એમ કરતા અમનગર આવી પહોચ્યો પણ શહેરના દરવાજા બંધ જોઇ દરવાનને હાક મારી કહે છે

**દુહો**—દરવાન વીર તને વીનવુ રે, મારે જાવુ છે રાજાની પાસરે મારે० માટે ઝટ જાવા દે મુજને, પછે દરવાજો તારો વાસરે, પછે०

રૂડીઓ કહે છે કે દરવાન વીર તુ ઝટ દરવાજો ઉઘાડી મને જાવા દે કેમકે રાજાની પાસે મારે બહુ તાકીદનુ કામ છે માટે જરા પણ વાર ન લગાડતા દરવાજા ઉઘાડ, નીકર તુ રાજાના ઠપકામા આવીશ એવા વચન સાભળી દરવાન કહે છે ભાઇ સાભળ

**દોહો.**—બંધ દરવાજો કેમ ઉઘડેરે, કાંઇ કુચીઓ પડી દરબારરે કાઇ० રાત વ્હેલાને અત્યારે બારણે, સુતા ઉઠીને આવો સવારરે સુતા०

દરવાન કહે હે ભાઇ, રાત્રીએ દરવાજો ઉઘાડવાનો રાજા સાહેબનો હુકમ નથી, કેમકે રાતે દરવાજા બંધ કરી કુચીઓ દરબારમા લઇ જાય છે, માટે અત્યારે ગામ બહાર ધર્મશાળામા જઇ સુઇ રહો સવાર થાય એટલે દરવાજા ઉઘડશે તે વળા આવજો, તે સાભળી રૂડીઓ વીચાર કરે છે કે હુ મનની ધારણા પ્રમાણે વહેલો આવી પહોંચ્યો તો દરવાજો બંધ છે ને મારે તો રાણીના કહ્યા પ્રમાણે કામ કરી અમનગર જવુ જોઇએ, પણ આટલી વાત સારી બની છે કે રાતમારા કબજામા છે તોપણ ફરી નમૃતાથી વીનવીને કહુ તેને જો દયા આવે ને દરવાજો ઉઘાડે તો મારૂ કામ કરી પથે પડુ એમ ધારી બીજી વાર દરવાનને કહે છે કે દયાવંત દરવાન સાભળ—

**દુહો:**—લળી લળી લાગુ તારે પાવલેરે જઇ દરવાનને જગાડરે;
જઇ૦ વહેલો વહેલા લાવ્ય તુતો કુચીયોરે પછી દરવાજો ઝટ ઉઘાડરે.

રબારી કહે છે કે હે દરવાન આ વખતે મારે એવુ જરૂરનુ કામ છે તેથી હુ લળી લળી તારે પગે લાગી અતી નમ્રતાથી વીનતી કરૂ છુ કે તુ હમણા જઇ દરબારને જગાડી કુચીઓ માગી લાવી દરવાજો ઉઘાડીશ તો તારો મોટો પાડ માનીસ તે સાભળી દરવાન કહે છે કે ભાઇ તારા અતી નરમાસ ભરેલા બોલ સાભળી મને તારી બહુ દયા આવે છે છતા તારો બોલ પાળી શકતો નથી માટે શરમ પણ આવે છે એમા કઇ નથી પણ ભાઈ રાજાનો હુકમ કેમ તોડાય કદાપી રાજા પોતે બહાર ગયા હોય ને દરવાજો બધ થયા પછી આવે તોપણ દરવાજો ઉઘાડવાનો હુકમ નથી, એ સાચુ માની મારી ઉપર વગર સમજે રીસ કરીશ નહી નીરપરાધી હુકમને તાબેદાર છુ, આવા દરવાનના વચન સાભળી રબારી છેક નિરાશ થઇ પોતાની સાઢને કહે છે મારી વહાલી તે ઘણીવાર મારા કામ પાર પાડયા છે તેથી આજે પણ તારે ભરોસે આવ્યો છુ તેથી તુ મને નિરાસ કરીશ નહિ હો ?

**દુહો:**—ચતુર વહાલી તુ સાઢણીરે, મને પુર્ણ તારો વિશ્વાસરે,
મને ખેપ કરી તે સહુ ખાલી જશે, દામ મળવાની પછે શી આશરે,

રૂડીઓ પોતાની સાઢને કહે છે કે હે વહાલી તારા રૂપ ગુણને ચતુરાઇનો મને પરીપુર્ણ વિશ્વાસ છે, કેમકે ઘણી વખત મારા મનમા ધાર્યા મુજબ કામ પાર પાડી મને બહુ લાભ આપ્યો છે માટે આ વખત ધાર્યું કામ પાર પાડતા વાર લાગસે તો તારી ને મારી બેગી આબરૂ જશે ને ફરીથી ભરૂશો કરશે નહી, માટે કોટ કુદી અદર દાખલ થયા વગર બીજો ઉપાય નથી, તેમા વળી બીજી મોટી હરકત નડે છે તે એ કે ગઢની પાસે અદરની બાજુ મોટી ઉડી ખાઇ છે તે

કુદતા જો તેમા પડીયે તો તારો ને મારો જીવ જાય તેથી દમાવતી નિરાશ થાય ને આ જગતના લોક હાસી કરે માટે મારી બુધ્ધી આ વખત તારી ને મારી પરમેશ્વર લાજ રાખે તો સારૂ થાય એમ કહેતા મ્યાગીના આખોમાથી ચેધાર આસુ સાટણીની પીઠ ઉપર પડતા સાઢ જાણ્યુ જે મારો પાલન કરનાર મને પોતાના પેટના પુત્ર કરતા અધીક લાડ લડાવે છે તેને હુ શી રીતે હીમત આપુ કમકે મારાથી કાઈ માણસની પેઠે બોલી શકાતુ નથી એમ વિચાર કરી સાટણી પોતાના મનમા ઈશ્વરનુ સ્મરણ કરી કહે છે હે ચૌદ લોકના નાથ તારા હજાર નામ છે તે પ્રત્યેક નામના અસખ્ય ગુણો પ્રાણી માત્રને સ્તુતી કરવા છે તારા ગુણનુ વર્ણન હજાર મુખથી શેષનાગ ન કરી શકે તો બીજા પ્રાણી કોણ ગણત્રીમા છે હે દીનદયાલ ! આ વખત મારી પશુ જાતિથી જો બોલી શકાતુ હોત તો હુ કુડીયાને હીમત આપત માટે મહારાજ આ વખત તને હુ ખુલાસાબધ ઉત્તર આપુ એટલીવાર મને મનુષ્યની વાચા આપે તો સારૂ એવી દીનવાણી સાભળી ઈશ્વરે સાઢને વાચા આપી એટલે કહે છે

દુહો —મુજ છતા ધીર મ્યાગના કરે, તુનો આવડો દુખી કેમ થાયરે તુનો૦ કહેતા જાઉ આકાશમા તને આચ ન આવે કાઈરે તને૦ તણીને તગ જોરથીરે કાઈ ઢીલી તે મેલ જે દોરરે કાઈ૦ એક ખતરમા પાછી ફેરવી મુને ઠેકાવજે કરી જોરરે, મુને૦ કોટના પાડુ કહુતો કાગરે વેગે જઈ પડુ ગઢેરની માહરે

માટ કહે છે તે મને બહુ લાડ લડાવી સુખ આપ્યુ છે તેથી પરમેશ્વરની કૃપાથી આજ તને નિરાશ નહિ કરૂ તુ કહે તો પખીના પેઠે આકાશમા ઉડી જાઉ તુ એક ખેતરવા મને પાછી હઠાવીને મારી તગ તાણી દોર ઢીલી મુકીને જોરમા દોડાવી ગઢ નજીક આવતા ઠેકાવજે તો ગઢ અને ખાઈ એક પલમા કુદી જઈશ તોપણ તમામ

પેટનુ પાણી નહી હાલવા દઉ માટે એ વિષે તુ જરાય ચિંતા કરીશ નહી એવી રીતે સાંભળીને રૂડીયાયે કહ્યા પ્રમાણે ઘોડા મરાવ્યો તે વેળા સાંઢ પક્ષીની માફક ઉડી તે ગઢ અને ખાઇ બેઉ ઠેકીને નીચે ઉતરીને તરત નાલાસુલાના પોળ આગળ ઉભી રહી એટલે રૂડીયો પોળીયાને હાક મારી કહે છે --

**દુહો:**--પોળીયા મારા તુ તો બાપ્વોરે કાઇ નાલાસુલાને જગાડરે
કાઇ૦ કામ ઓપટીનુ મારે ઘણુ રે માટે ઝટ દરવાજો ઉઘાડરે, માટે૦

એવી રીતે રબારીનો અવાજ સાંભળીને પોળીયાય તરત પોળનો દરવાજો ઉઘાડ્યો એટલે સાલાસુલાના મહેલમા જઇને તેને જગાડીને કહે છે

**દુહા** --સાલાસુલા તમને વીનવુ રે કાઇ કાઇ લળિલળિ લાગુ પાયરે
કાઇ૦ માડવગઢથી વેગે કામે આવીયો, મને વાર ઘણેરી થાયરે મુને૦
માટે વહેલા તમે ઉઠોનેરે કાઇ તત્પર થાઓ નરેશરે કા૦૦ રાણી હામા-
વતીના કુવરને, એનો પીતા દાદે પરદેશરે, એનો૦ માટે રાણીએ મને
મોકલ્યોરે, તમ બાણેજ જાય પરદેશરે, તમ૦ તેથી વહેલા પધારોને
રોકીયે, કુવર છે અતી બાળો વેશરે, કુવર૦

એવી રીતે રૂડીયાના બહુ તકીદના વચન સાંભળીને સાલાસુને સારી રીતે હુશીયાર થઇને રૂડીયાને સર્વે હકીકત પુછી ત્યારે હામ-વતીયે એને જે બીના કહી હતી તે સર્વે વિગત સુદ્ધા સંભળાવી તમારા ભાણેજ ગજગામાને એના બાપે દેશવટો દીધો છે તેથી તે કાળા વસ્ત્ર પહેરીને કાળા ઘોડા ઉપર બેસી વનવાસ જવાને પોતાની માતાજીની રજા લેવા આવ્યો હતો તે વાત જાણીને હામાવતીએ ઘણી રીતથી સમજાવી કહ્યુ કે હે પુત્ર તુ મને શોક સાગરમા નાખી વનવાસ જઇશ નહિ એમ કહ્યુ પણ તે માનતો નથી માટે છેવટે કાલાવાલા કરી આજની રાત રાખ્યો છે સવારમા તો તે જરૂર

વનમા જવાનો માટે દામાવતીએ અરધી રાતે મારે ઘેર આવી મને હુકમ કરી તાકીદથી મોકલ્યો છે કે અત્યારેજ મારા ભાઈને તરત તેડી લાવ, માટે બીજી વાત કરવી જવા દઇ તમે વહેલા તઇયાર થાઓ તો આપણે વહેલા જઇ પહોચીયે, એવી રીતે રૂડીયાના વચન સાભળી સાલેસુલો પોશાક પહેરીને હથીયાર બાધી રૂડીયાની સાથે સાંઢ ઉપર બેસીને દરવાજો ઉઘડાવી પથે ચાલ્યા, તે જોતા જોતા પવનવેગે મજલ કરી વગઢ પહોચીને દામાવતીને મેહેલે જઇ વધામણી ખાધી કે, બાઇસાહેબ તમારા ભાઇને તેડી આવ્યો છુ તે સાભળી દામાવતીએ પોતાના ભાઇનુ મ્હો જોતા રૂડાયાને કબુલાત પ્રમાણે પોશાક તથા ધન આપી રાજી કર્યો એટલે તે રજા લઇ પોતાને ઘેર ગયા તે વખતે દામાવતીએ બહુ શાબાશી આપી પછી પોતાના અને સર્વે કુટુબ કબીલાના સમાચાર પુછ્યા તે બાદ પોતાના પુત્રના સમાચાર કહ્યા કે ભાઇ તારો ભાણેજ મને શોકસાગરમા નાખી વન જવાને તઇયાર થયો છે તેને નાના પ્રકારથી સમજાવ્યો પણ રહેવાની ના કહે છે માટે રૂડીયાને અત્યારે તારી પાસે મોકલીને તને તેડાવ્યા તે સવાર થતા પહેલા અગત્યનો ઉપાય કરી રોકી રાખવા જોઇએ, તેનો એક ઉપાય હાલ-મને સાભર્યો છે તે જો તારી નજરમા આવે તો રોકી રાખીએ ભાઇ કહે છે કે બેન સુખેથી કહે તે સાભળી દામાવતી કહે છે કે કમલાવતી નગરીના રાજા ગુલાબમીહની પુત્રી ચપાદેની સાથે આ તારા ભાણેજનુ વિવાહ કર્યુ છે કન્યા બહુ રૂપગુણની ભરેલી મહા ચતુર તેમજ નાયાણી છે પણ હજુ કુવરીના લગ્ન નથી તુ એને ગમેતેમ સમજા-વીને અત્યારેજ જઇને તેના સમરાસાસુને સમજાવી ઘડીયા લગ્ન લઇ પરણાવી દે તો તેની સ્ત્રીના પરગુણથી મોહ પામી રહેશે અથવા તેની સ્ત્રી ગમેતેમ સમજાવી રાખશે, માટે એ કામ હાલ કરવાની જરૂર છે, તે સાભળી સાલેસુલો કહે છે કે બેન, તુ કહે છે તે મારા ધ્યાનમા છે

પણ જો હાલ રૂડીયો હીમત કરી સાથે આવે તોજ એ કામ બની શકે, તે સાભળી કામાવતીએ પોતાની હુશીયાર દાસીને બોલાવીને કહ્યુ કે હે દાસી ! તુ રૂડીયાને ઘેર જઈને તરત માળી પાસે તેડી લાવ, તે સાભળતા દાસી જઈને તરત તેડી લાવી તરત રૂડીઆએ કામાવતીને તથા સાલાસુલાન સલામ કરીને પુછ્યુ કે હુ હમણાજ તમારી પાસેથી ઘેર ગયો એટલામા પાછો બોલાવ્યા તે શુ કામ છે? જે કામ હોય તે સુખેથી કહો તે સાભળી સાલોસુલો કહે છે કે આજે સવાર થતા પહેલા કમળાવતી નગરી જઈને ગુલાબસીંગ રાજાની પુત્રી ચપાદે સાથે રાજકુમારને પરણાવીને પાછો ઘેર લાવવો છે તે કામ તારી હીમત હોય તોજ થાય એવુ સાભળીને રૂડીયાએ ઉત્તર આપ્યો કે મહારાજ મારા ઘટમા પ્રાણ છે ત્યાસુધી તમે જે હુકમ ફરમાવશો તે કરવાને હુ હાજર છુ એવુ સાભળી કામાવતીને સાલા-સુનો બેઉ રાજી થયા પછી રાજકુમારને ધીરેથી હાક મારી જગાડીને હુશીયાર કર્યા એટલે મારૂજી પુછે છે કે મામા સાહેબ ! આ વખતે તમે કયાથી પધાર્યા ત્યારે મામો કહે છે કે ભાણેજ ! મોસાળમા તારી મામી તથા બેન ભાઈઓ તથા તારી માડી મા વિગેરે બહુ સભારે છે કેમકે તુ ઘણા દિવસથી મોસાળ આવ્યો નથી માટે તને તેડવા આવ્યો છુ તે સાભળી મારૂજી કહે છે કે મામા એ વાતની ક્ષમા કરો સવારના પોહોરમા વનવાસ જવુ છે તેથી કોટી ઉપાય કરેથી પણ રહેનાર નથી ત્યારે મામો કહે છે કે વારૂ જેમ તુ કહેશ તેમ કરીશુ પણ હાલ તુ મારી સાથે મોસાળ આવીને સર્વેને મળીને પછી જવુ હોય તો જજે એમ કહી ને વાત કબુલ કરી ત્રણે જણ સાઢ ઉપર બેઠા એટલે રૂડી-યાયે પવનવેગે ચલાવીને કમળાવતી ધાર્યા પ્રમાણે આવી પહોચ્યા એટલે તુરત ગુલાબસીંહને મોહોલે ગયા ત્યા સેવકને કહ્યુ કે તારા રાજાને હમણા જગાડ, કેમકે મારે જરૂરનુ કામ છે તે સાભળી સેવકે

ગુલાબસીહને હાક મારી કહ્યુ કે મહરાજ, આપને મળવા કોઇ ત્રણ માણસ આવ્યા છે- તે સાભળી તેઓને બોલાવીને એક મહેલા કાચ ઉપર બેસાડી કુશલ વર્તમાન પુછીને ગત્રીએ આવવાનુ કારણ પુછયુ ત્યારે સાલો સુવો કહે કે આ તમારા જમાઇને તેના બાપે દેશવટો દીધો છે તેથી આજ સવાર થતા તે જરૂર વનવાસ જવા તૈયાર થયો છે તેને નાના પ્રકારથી એની માએ વીનતી સમજાવ્યો, પણ રહેતો નથી માટે અત્યારે તમારી પુત્રીને ઘડીયા લગ્ન લઇ પરણાવવી જોઇએ, તે સાભળી ગુલાબસીહ બહુ શોકાતુર થયા એટલે માઉનો મામો કહે છે કે મહારાજ આ વખત વધારે વીચાર કરી ખોટી થવાનો નથી માટે ઝટ કામ કરી લ્યો તે સાભળી ગુલાબસીહ પોતાની રાણી પાસે જઇ તેને જગાડીને કહે કે હમણાને હમણા તમારી દીકરીને પરણાવો તેનુ સર્વ કારણ કહ્યુ ત્યારે રાણી પણ બહુ ચીંતાતુર થઇ પોતાના પતીને કહે છે કે હે સ્વામીનાથ ! મારી એકની એક મહા ચતુર રૂપગુણના ભંડાર જેવી દીકરીને મોટા માનવો ચી ધામધુમથી પરણાવવાની છે તેને અત્યારે ઘડીયા લગ્ન લઇ શી રીતે પરણાવુ ? ત્યારે રાજા કહે છે કે સાલાસુલાને આપણાથી નિરાશ કેમ કરાય ? હે રાણી પ્રાણી માત્રને જે નસીબમા જે કાળે સુખ દુખ લાભ ખોટ ભોગવવાના આવે છે તે ભોગવ્યા વગર કોઇનો છુટકો થતો નથી માટે આપણી સાથે પુત્રીને એવીજ લેણાદેણી હશે તેથી તુ પુત્રીને ઝટ જગાડીને સર્વ વર્તમાન કહે તે સાભળી રાણી પુત્રીને કહે છે કે લાડકડી તને વાત કહુ તે એક ચીતે સાભળ

**દુહો** —મામોજી આવ્યા છે તાહરે તારા વરને લઇને હાલરે, તારા૦ એના બાપે દીધો એને દેશવટો, માટે પરણીને વન જાશે કાલરે, માટે૦ મનના મનોરથ મનમા રહ્યા રે, દાદ અકલગતિ અવિનાશરે કોઇ લખ્યા લેખ જે તારા ભાગ્યમા, તારો વર જાશે વનવાસરે, તારો૦

રાજકુવરને પરણીને જાણે મોહોલે બેસી ચતુર નાર, જાણે૦ તે વાલમનો ગહી જશે આનંતોરે, તુ તો મારૂ કહ્યુ સત્ય માન રે તુ તો૦

રાણી કહે છે કે હે પુત્રી! મે અને તારા પીતાજીએ તને અપાર સુખમા નાખવા માટે માડવગઢના જસાજીમના પરાક્રમી પુત્ર રાજકુમાર સાથે તારું વવિશાળ કર્યુ હતુ તેથી મોટી ધામધુમ કરી તને પરણાવત પણ દેવની અકળગાતથી એવો યોગ બન્યો કે તારા સ્વરૂપ અને સદગુણી વર એના પિતાએ દેશવટો દીધો છે તેથી તે વન જવા તયાર થયા હતે તને અટકાવીને તેનો મામો રૂડીયા ભ્યારીની સાથે સાર પર બેસી આપણા મહેલમા આવી કહે છે. કે હમણા ને હમણા તમારી પુત્રીને પરણાવી દો, માટે અમે અત્યાર આવ્યા કાલે વળી સવારે તો તે વન જનાર છે એમ કહે છે માટે હે લાડકી તારી શી મરજી છે તે માટે જરૂર જાણવુ જોઈએ કેમકે અત્યારે પરણી સવારે વન જશે તે કયારે પાછા આવશે માટે હાલ સુખની આશા તો ખરી નહિ તેમ તે વાતમા અમારો કશો ઉપાય ચાલીશ નહિ જો તુ હા પાડીશ તોજ પરણાવીશુ તે સાંભળીને માતાથી સાચુ કહે તે સાંભળી ચપાવતી પોતાના મનમા ઊંડો વિચાર કરી કહે છે કે હે મારાં વિવેકી ને પરમદયાળુ માતપિતા તમે સર્વ પ્રકારે મૂળ સુખસાગર છો માટે તમને રૂડુ ગમે તેમ કરવાને તમે મુખત્યાર છો અહો સુખદાતા તમો મહુ અગત્ય કરીને પુછો છો. માટે માતા તમને કહુ છુ તે સાભળો

**દુહો** —સુખ દુખ કરમે જે લખ્યુ તે મિથ્યા ન થાય માબાપરે તેનો૦ એકવાર જીભે કહી જ વર્યો માટે બીજા વરતા એમ પાપરે, મારે૦

ચપાવતી કહે છે કે મારા સુખસાગર માતપિતા તમો સર્વગુણ સંપુર્ણ છો માટે જે તમે કરશો તે રૂડુ કરશો મારા ભાગ્યમા જે ભરથાર લખ્યા હતા, તેની સાથે તમે સબંધ સગાઈ કરી છે તે મારે વારંવાર કબુલ છે એવી રીતે કુવરીના વચન સાભળીને તેના મા

અને બાપ બેઉ વિચાર કરી માહોમાહી વાત કરી કહે છે કે, પુત્રી કહે છે તે સત્ય છે, માટે અત્યારેજ પરણાવવા દઈએ એવો નિશ્ચય કરી એક સેવકને મોકલી પોતાના ગોરને બોલાવી તે સમયે શુભ ચોઘડીયુ જોઈ લગ્ન નક્કી કરી,ને પ્રધાનને સામાનની ટીપ તે જ વખત જોઈતી જણસો મંગાવી કન્યાદાન આપીને મંગળફેરા ત્રણવાર ફેરવ્યા અને ચોથો ફેરો બાકી રહ્યા એટલે રાજકુમારજીએ પોતાના મનમા વિચાર કર્યો કે જો હુ ચારે ફેરા પુરા કરી આ રૂપવતીને ગુણવતીના મોહના ફંદમા પડીશ તો પછી મારાથી વન જવાનુ બને નહિ તો માતા પિતાનુ વચન જાય તે ઠીક નહિ એવો નિશ્ચય કરીને પોતાની તલવાર મ્યાનમાંથી કાઢીને વરમાળા કાપી નાખીને ત્યાંથી નાસવા માંડ્યુ એટલે તેના મામાએ ઘણો સમજાવ્યા પણ કંઈ માન્યુ નહિ ને પોતાના મામાને કહ્યુ કે મારે વન જવાનો સમય થયો છે માટે કૃપા કરીને મને રજા આપો હવે ખોટી કરશો નહી એવા વચન સાંભળી મામાજીની તરવાર સાથે ચોથા મંગળના ફેરા ફેરવી લગ્ન સમારંભ પુરો કરી ઘટારત પ્રમાણે દાન માન આપી વાતચીત કરી સાંઢ તૈયાર કરાવી ત્રણે જણને વિદાય કર્યા, ને ચંપાદેને પોતાને ઘેર રાખી. હવે રૂડીયો પોતાની સાંઢને પવન વેગે ચલાવી તે થોડાવારમા એક સુંદર ગામમા આવ્યા પછી ગામ વચ્ચ થઈ જતા ત્યા ભવાયા રમતા હતા તે જોવાને રૂડીયાએ થોડીવાર સાંઢ ઉભી રાખી ભવાઈનો ખેલ જોયો, એટલામા તરગાળા માહોમાહી વાત કરે છે કે ભાઈઓ આજે આપણુ તરહનરેહના વેશ કાઢી ઘણીવારથી રમીએ છીએ તોપણ રાત નીકળતી નથી એનુ કારણ કાંઈ સમજી શકાતુ નથી, તોપણ હુ જાણુ છુ જે રાતને કોઈએ બાંધી રાખી છે તે સાંભળી રૂડિયાએ વિચાર કર્યો કે રાતને મે બાંધી રાખી છે તેથી ઘણા જનના રોજગાર ખોટા થઈ જશે વળી માળીયોના ફુલ કરમાઈ જશે એ વિગેરે ઘણા લોકોને નુકસાન લાગશે માટે હવે તો આ તરગાળાને રાજી કરી

ઘર તરફ રવાને થઇએ તે પછી ગતને માડવગઢની ભાગોળે જઇ છોડી મુટીએ એના વિચાર કરીને પોતાના પગમાથી રૂપાનો તોડો કાઢીને તરગાળાને આપ્યો, એટલે તેના ટોળાના સર્વ તરગાળા બહુ પ્રસન્ન થયા એટલે રૂડીયાનુ નામ પુછી તેનો જશ બોલાવી, ભુગળ વગાડી એટલે રૂડીયાએ પોતાની પવનવેગી માટને જોરમા ચલાવી તે થોડા વારમા આવી દામાવતીને મેહેલે સાટને ઉભી રાખી એટલે મારૂજી તેનો મામો અને સાલોસુલો એ ત્રણે જણ નીચે ઉતરી દામાવતીના મેહેલમા ગયા એટલે તેઓને જોઈને પોતાના મનમા બહુ રાજી થઈ પોતાના ભાઇને પુછે છે કે કેમ ભાઈ ધારેલુ કામ ફતેહ કરી આવ્યા, તે સાભળી સાલોસુલો કહે છે કે હા મહેન જગદેશ્વર મહાદેવની કૃપાએ અને રૂડીયાની મહેનતથી રાજરામારૂજીને પરણાવી કુશળ કલ્યાણથી તારી પાસે આવ્યા છીએ તેવુ સાભળી દામાવતી કહે છે કે ભાઇ, તુ મારી જનમથી સભાળ કરે છે તેમ આ વખત પણ બહુ મહેનત લઇ ખરી ઓપટીની વળાએ કામ કર્યુ તેથી તને આશીષ દઉ છુ

જગદેશ્વર મહાદેવ તારા મનના સર્વે મનોરથ પુરણ કરે તેમજ પરમેશ્વર કલ્યાણ કરો એવો મારો આશીર્વાદ છે પછી પોતાના કુવરને કહે છે કે હે પુત્ર તારો જન્મ થયા પછીથી તે આજ સુધી હુ તારા આનદી મુખને જોઇ સદાય પ્રસન્ન રહુ છુ એવુ સાભળી મારૂજીએ પોતાની માને સાષ્ટાગ દડવત પ્રણામ કરી કહ્યુ કે મારી માતાજી ! તમારી અપાર માયાનો બદલો મારાથી કદી પણ વળી શકવાનો નથી માટે હુ જન્મ પુરો થતા સુધી આપનો આભારી છઉ પણ હવે મને આજ્ઞા આપો તો બહુ સારૂ એવુ સાભળી દામાવતી કહે છે કે હે પુત્ર તે મારી અત્યાર સુધી આજ્ઞા પાળી છે માટે એક કલાક સબુર કર, કેમકે રસોઇયાને હુકમ કરી રસોઇ તરત તૈયાર કરાવુ તારો મામો તથા તુ અને હુ આપણે ત્રણે સાથે બેસીને જમીયે

અને રૂડીયાને પણ જમાડીને પછી તેને મ્હેલના ઝરૂખામાં ઈનામ અપાય તે સાંભળી મારૂજીએ કબુલ કર્યું એટલે કામાવતીએ કુળ પ્રમાણે ગોરૈયા પાન વગેરે આદિક અને તરેહવાર ગોળ તરકારી કરાવી મામાભાણેજને એક થાળામાં ભેળા કરી જમાડીને પોતે જમીને રૂડીયાને જમાડી પાન સોપારીના બીડા બાદ રૂડીયાને ફરીથી પાંચ પોશાક પહેરાવીને સવાલાખ રૂપીયા રોકડા આપી ગાઝ ફરી પોતાના ભાઈને કહે છે કે ભાઈ તું થોડા દહાડા રહે તો મારૂ તે સાંભળીને તેના ભાઈ કહે છે કે બહેન તારે કામ થયું એટલે હવે મને ખોટી કરીશ નહિ પછી રૂડીયાને હુકમ કર્યો કે જા મારા ભાઈને એને ઘેર મુકી આવ્ય તે સાંભળી રૂડીયાએ માર તૈયાર કરીને માલાસુલાને અમરનગર મુકી આવ્યો પછી કામાવતીએ તેને ઘેર જવાની રજા આપી એટલે પોતાને વેરે જવું ગતને બાંધી હતી તે છોડી મુકી, એટલે સર્વે ઠેકાણે વાળુ નાખું તે જોઈ રાજકુમાર પોતાને વન જવાના ઘોડા ઉપર સાજ સામાન નાખી કાળા વસ્ત્ર પહેરીને પોતાની માતા પાસે જઈને કહે છે કે માડી હવે રજા આપો એટલે હું પથે પડુ એવું સાંભળી માતા કહે છે કે તું વન જા એમ મારાથી કહેવાતું નથી

દુહા—- સુત પ્રભાતિ મ ચગે રે, તમે રવી ઉગમતે સુરે, તમે૦ પર ધરતી પર ગજમાં વીના વધ્યો ચણેરૂ નુરે, વીરા૦ સુનાં થશે તારા ટોળીયાર વળી ઘોડા સુના સરાગરે, વળી૦ મારૂ સુનારે મેડીને સુની માવડી મઉ સુના તારા નાબગારે મઉ સુના તે દાસ ને દાસીએ રે વળી નરવા સુના મુક્યા ભ્રવાસર વળી૦ સુના તે બાગના બગલા તુજ જાતા સુના આવાસ તુજ૦

કામાવતી કહે ૧૦ કહે પુત્ર તું અત્રથી જતા તારા ઘોડા રથ, બગાડ પાળણી દાસ દાસીયો તથા મોર પોપટ મેના કોયલ વગેરે પક્ષીયો સર્વે નાખી થઇ ફિરે ગયાં ઝુર્યા કરશે વળી તારા નાના પ્રકારના

વસ્ત્ર અ કાર અને સોના રૂપાના રમકડા વગેરે જોઇ મારૂ હૃદયુ અ-
ડોનીશ ચકમોમ કરશે માટે મારો ઉપાય ન ચાલતા તને જવા દઉ
છુ તે યાદ રાખજે તને રસ્તે ગમની ગાયમા ગોવર્ધન નાથની વનમા
વનમાળીની જગામા જગદીશની દિવસ સૂર્યની અને રાત્રિયે ચંદ્રમાની
વગેરે સર્વ દેવ રક્ષા કરે એવો આશીર્વાદ દીધો એટલે મારૂજીયે પોતાની
માને પ્રણામ કરી કહ્યુ કે માતાજી તમે મારી કરી ચીતા કરશો નહિ
હુ કુશળ કલ્યાણથી વહેલો આવીશ એમ કહી ઘોડા ઉપર બેસી
ને પોતાની માતાને કહે છે કે તમારા કહ્યા પ્રમાણે સુરજ પણ ઉગ્યો
માટે એક પલવાર રહેનાર નથી એમકહી પવન વેગે ઘોડાચલાવી વનને રસ્તે
ચ લ્યો તે સાંજ પડે વનમાથી ફળ ખાઇ પાણી પીને ઘોડાને વીસામો
આપીને પાછો પરોઢીએ પથે પડ્યો તે વિચારમા ને વિચારમા રસ્તો ચુક્યો
એટલે મહા વનમા ઘણુ અથડાતા પાચ સાત દિવસ જતા રહ્યાને એક
ભોમીયાને પુછી રસ્તે પડ્યો તે ત્રીજે પહોરે એક શહેરમા પહોચ્યા તે
કયુ શહેર છે, તેની મારૂજીને ખબર નથી પણ તે પોતાના મોસાળનુ ગામ
હતુ, ત્યા રાણી ચપાદે પોતાના મનમા વિચાર કરે છે કે પરમેશ્વરેકૃપા
કરી મને ઉત્તમ કુળનો રાજકુવર મહા ચતુર વર આપ્યો ને સ્વરૂપ
પણ અતિ સુદર છે પણ હાય શા કામનો અરે પ્રભુજી મે પુર્વ
જન્મે શા પાપ કર્યા હશે જે મારા વિના મને કશુએ ગમતુ નથી.
માથામા ધુપેલ સરખુ નાખતી નથી તેથી મારૂ માથુ દુખ્યા કરે છે.
માટે આજે તો દાસી પાસે ચબેલીનુ તેલ મગાવી માથે ઘાલુ તો
કાઇ માથુ દુખતુ રહે એવો વિચાર કરી પોતાની દાસીને બોલાવીને
કહે છે કે હે દાસી આપણા સગંધીની દુકાને જઇને કચોલામા ચબેલી
તેલ લેઇ આવે તો માથે તેલ ઘાલુ તે સાભળી દાસી કચોલુ લઇ
સગંધીની દુકાને જઇને કહે છે

**દુહો:**—સગંધીયા તુતો મારૂ જોઇનેરે મને આપજે ચબેલી તેલરે

મુને ઝટપટ કરી હતો જોખજે તારૂ કામ પડયુ સહુ મેલરે તારુ

દાસી કહે છે હે સરદાયા, તુ મને સારૂ જોઇને ચબેલી તેલ આપ્યા તે સાભળી સરદાર પુછે છે કે દાસી, તુ આજે ઘણે દહાડે તેલ લેવા કેમ આવી ! એવુ સાભળી દાસી કહે છે કે, મારી બાઇએ આજે હુકમ કર્યો ત્યારે આવી અમારી ઉપર જે વખત જે હુકમ થાય તે કામ કરવુ જોઇએ માટે તું વધારે વાર ન કર તે સાભળી સરદારે ઝટ તેને સારૂ સુગધીદાર ચબેલી તેલ આપ્યુ તે લઇને દાસી ચાલતી થઇ એટલામા રસ્તામા એક કાળા ઘોડા ઉપર કાળો પોશાક પહેરેલો સ્વરૂપવાન માણસ જોઇ પોતે તેની સામુ નીરખીને જુવે છે એટલામા તેણે એક ચમત્કાર જોયો જે ગજરામારૂજી કાળા ઘોડા ઉપર વસ્ત્ર પહેરી બેઠેલા જોયા એટલે તેના મનમા એકાએક ફાળ પડી કે આ શો જુલમ એવુ મનમા આવતા હાથમાથી તેલનુ કચોલુ નીચે પડ્યુ તેથી તે બધુ ઢોળાઇ ગયુ તે જોઇ સરદારે પુછે કે હે દાસી તે કચોલુ કમ પાડી નાખ્યુ અને એકદમ શા વિચારમા પડી ગઇ છે તે સાભળી દાસી કહે છે કે ભાઇ, પડી ગયુ તો બીજુ લેઇશુ, તેની તું ચીતા કરીશ નહી એવો ઉત્તર આપી તરત દોડતી પોતાની બાઇ પાસે આવીને તેને કહે છે

દુહો --કાળે ઘોડેને કાળે લુગડે, બેઠો ગજરામારૂ અસવારરે,
એહો સાચુ માનોને મારી બાઇજી, એતો નિશ્ચય તમારા ભરથારરે.

દાસી કહે છે કે બાઇસાહેબ આપની આજ્ઞાથી હુ સરદારને ત્યા ચબેલ લેવા ગઇ હતી તે લઇને તમારી પાસે આવતા એકાએક ચમત્કાર જોયો કે કાળા ઘોડા ઉપર કાળા લુગડા પહેરી તમારો સ્વામી ગજરામારૂજી અસ્વાર થઇ ચાલ્યા જાય છે તે જોઇ ને મારા પેટમા ફાળ પડી કે મારૂજી આવા વેશે ક્યા જવા નીકળ્યા હશે ? એવો વિચાર આવતા તેલનુ કચોલુ હેઠુ પડી ગયુ તેથી તે બધુ ઢળી ગયુ

માટે તે આપને જાહેર કરૂ છુ તે સાભળી ચપાદે દાસી ઉપર રીસ કરીને કહે છે

**દુહો**--અરે જુઠા બોલી વાદરીરે, સુણતા વાગ્યા કટારીના ઘાવરે સુણતા૦ મનમા વિચાર તે નવ કર્યો કરી મશ્કરી તે જોઇ દાવરે કરી૦ ચપાદે રીસ કરીને કહે છે કે જુઠા બોલી દાસી તે મને કાળ એવા જુઠા સમાચાર કહી મને શોક સાગરમા નાખી એ તે ઠીક ન કર્યું, અરે તે નીચ જાતે મારી મશ્કરી કરી જા ગડ ધીક્કાર છે તને જે મારૂ મન વિના કારણે દુખાવ્યુ તે સાભળી દાસી કહે છે કે બાઇ સાહેબ, હુ તમારૂ ગત દિવસ નિમક ખાઇ તમો મમ ગણી રહો તેવી સેવા કરૂ છુ તે આજે તમને કાળ પડાવી એવો અપરાધ મુકયો તે તપાસ કર્યા વિના મુકયા છ માટે જરા તસ્દી લઇ તમે મારી સાથે અગાશી ઉપર ચાલો, એટલે તમને ખરી કે ખોટી જે હશે તે વાત સમજાશે તે સાભળી બેઉ જણ અગાશી ઉપર ચઢી રસ્તામા જુવે છે તો ખરેજ ગજરામારૂજી દાસીના કહ્યા પ્રમાણે જોયા એટલે દાસીને કહે છે કે તારી વાત જણાએ સાચી છે માટે તુ નીચે જઇ મારા વહાલા પતીને મારી પાસે તરત માન આપી બોલાવી લાવ હું પણ અહીથી કહુ છુ

**દુહો:**--ઘોડારે બાધુ ઘોડા મારે, કાઇ પલાણ મેલુ પરસાલરે, કોઇ ધન્ય દામાવતીના દીકરા, મારે મોહોલે પધારોને વ્હાલારે, મારે૦

એવો શબ્દ સાભળી મારૂજીએ વીચાર કર્યો કે બાત કીયા શહેરમા આવ્યો છુ તે મને ખબર નથી એ બોલાવનારી મને શાથી ઓળખે છે તેથી મારૂ સગુવાલુ હશે માટે થોડીવાર મળતો જાઉ એવો નિશ્ચય કર્યો એટલે દાસી કહે છે કે મહારાજ આપના ઘોડાને એકાતે ઘોડારમા બાધી તેને ઘાસ નાખી દાણો પણ ખવરાવુછુ અને તમારૂ પલાણ મેહેલની પરસાળમા એક બાજુએ મુકુ છુ આપ ની-

ભેયતાથી મેહેલમા પધારો તે સાભળી મારુજી ઘોડો દાસીને સોપી મેહેલમા ગયા ત્યા રાણી ચપાદેએ બહુ આદરમાન આપી એક જડીત રૂપા ઉપર બેસાડીને ઠંડુ પાણી લાવીને પાયુ તે પછી પાન સોપારી એલચી જાયફળ વગેરેનુ બીડુ આપી મધુર શબ્દોથી તેમના કુશળ વર્તમાન પુછ્યા તે શબ્દો સાભળી મારુજી પ્રસન્ન થયા એટલે તેની સાથે નાના પ્રકારની વાતો કરી મોહજાળમા ફસાવી દીધા પછી રસોઈયા પાસે સ્વાદીષ્ટ સાક નાના પ્રકારની કરાવી તેનો કાળો પોષાક ઉતરાવી નવકા પાસે સુગધી તેલ ચોળાવી ગરમ પાણીએ નવરાવ્યા તે પછી રેશમ કોર કરી પીતાંબર પહેરાવી સોનાને પાટલે બેસાડી સુવર્ણ થાળમા સર્વ સાહિત્ય પીરસી બહુ જમાડ્યા તેની સાથે હાસ્યવિનોદના વચનથી તૃપ્ત કરી મશાલેદાર પાનનુ બીડુ આપી પોતે પણ જમીને મારુજી પાછળ આવી બીજા સર્વ હજુરી દાસદાસીને જમવાની રજા આપી એ રીતે ત્રણ દિવસ રાખી સુખશાન્તી પમાડ્યા પછી સોગટા બાજી રમવા માંડી તેમા મારુજીની બાજી જીતપર જોઈ કહે છે કે મહારાજ આપ બાજી રમવામા સારથી ઘણા ચતુર છો તેથી બાજી પણ જીત પર છે તે છે તે સાભળી મારુજી કહે છે કે હે સુંદરી આ સંસારમા હારવુ જીતવુ, સુખ દુઃખ લાભ ખોટ વગેરે પોતાની અવધીએ ચાલી પોતપોતાનુ રગ આપી અવધી પુરી થઈ જાય છે માટે જેમ લખીત હોય તેમજ બને તે સાભળી ચપાદે કહે છે કે હે સ્વામીનાથ! આપ જે કહો છો તે સર્વે ખરૂછે થોડા દિવસ ઉપર આપ પોતાના મામા સાથે અર્ધી રાત્રે આવી મારી સાથે વડીલ વચનથી પરણ્યા તે સમય ત્રણ મંગળફેરા કરી ચોથો ફેરો બાકી રહ્યો, તે વેળા તરવારથી વરમાળ કાપીને નાસી ગયા હતા એવા હઠીલા છો તોપણ મને મારા પ્રાણ કરતા અધીક વહાલા છો હું અહોનીશ પરમેશ્વરનુ ભજન કરી આપનુ સર્વ પ્રકારે કલ્યાણ ઈચ્છતી

હતી તેમજ મારાને પણ બહુ આતુર હતી તેવી પરમદયાળુ પરમેશ્વરે મારા પર દયા કરી, આપને અહી મોકલ્યા તેથી મારા જીવને ઘણોજ આનંદ થયો એ રીતે ચંપાવતીના બોલ સાંભળી માઉજીને બહુ અફસોસ થયા અને મ્હોટા વિચારમા પડ્યા કે કેવો બનાવ બને છે જે હુ વન જવાને જેમ જેમ ઉતાવળ કરૂં છુ, તેમ તેમ વધારે હરકત નડી રોકાણ થાય એ ઠીક નથી, એવો વીચાર કરી ચાપાદેને કહે છે

**દુહો**—ઠાકર આજ્ઞાએ વનમા જવુરે, હવે અન્ન ખાવુ મારે વીખરે હવે હવે માટે જાવાદોને મુજને, ગોરી ગઇ થઇ આલાન નીખરે રાણી॰

માઉજી કહે છે કે ગોરી હુ વન જવાની ઘણી ઉતાવળ કરૂ છુ તેમ તેમ નાના પ્રકારની હરકતો નડતી જાય છે તેથી મારો જીવ બહુ કચવાય છે માટે હવે તો રાજી થઇને રજા આપો તો બહુ સારૂ કેમકે હવે હુ તમારી પાસ ઘડીએક રહેનાર નથી જો હુ મોહમાયામા પડુ તો મારાથી વન શી રીતે જવાય વન । જાઉ તો મારા પીતાનુ વચન જાય તો ઠીક નથી એવી રીતે માઉજીના વચન સાંભળી ચંપાદે પોતાના મનમા પસ્તાવા લાગી કે મે મારા સ્વામીને બધી વાત જણાવી તે ઠીક ન કર્યુ કેમકે મારા શબ્દ સાંભળી પાછા વન જવાની બહુ ઉતાવળ કરે છે તે હવે રહેનાર નથી અરર પ્રભુજી હુ કેવી અભાગણી જે મારા લગ્ન મોટી ધામધુમથી થવાના હતા તે છતા છડીયે લગ્ને પરણવુ પડ્યુ કદી જોગે એમ બન્યુ તે વિષેનો અફસોસ મુકી દેત જો મારા સ્વામીજીનો સંજોગ રહત તો મને નાના પ્રકારના સુખ મળત તેને બદલે વિજોગી દુ ખ સેહેવા પડશે એવો વિચાર ભરાતા રાણીના નેત્રમાથી આસુની ધારા ચાલી, તોયે રડતા રડતા પોતાના પતીને બેઉ હાથ જોડી વિનતી કરે છે

**દુહો:**—આજનો વાસો રહો મ્હારા મહેલમાંરે, પ્યારા પ્રભાતે

વનમા જાએરે, પ્યારા૦ કહ્યુ માનો કામણગારા કંથજી જ્યા જાઓ ત્યા દુખીઆ થાઓરે, જ્યા૦

ચપાદે કહે છે કે મહારાજ તમે આજનો વાસો કૃપા કરીને મ્હારા મહેલમા રહી પ્રભાતે વનમા જજો કેમકે આપણે ઘેર કોઇ પરોણો આવે છે તેની પણ બનતી બરદાસ કરી બે ચાર દીવસ રાખવા પડે છે તો તમે મારા શીરછત્રને પ્રાણપ્રીય પતી છો વળી રૂપ ગુણ અને વિદ્યા સાગર છો જેથી મુજ અબળાનો જીવ દીલગીર કરો નહી હુ તમને સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ કરૂ છે એમ કહી પોતાના પતીને લળી લળીને પગે લાગી એટલે માકજીને ઘણીજ દયા આવી તેથી ચપાદેની વિનતી કબુલ કરી એટલે રસોઇયાને કહીને તરેહવાર રાંધી ખાણાંની મનોહર રસોઈ કરાવી પાસે બેસી દંપતીએ ભોજન કરી તૃપ્ત થઇ હાથ ધોઇ ગાદી ઉપર બેસી પાનનાપાંદડી લવીંગ, એલચી કાથો ચુનો નાખી તાજા બીડા તૈયાર કરેલા હતા તે ખાઈને મધુર બાપણો મીઠી મીઠી વાતો કરી ને સાંભળી માકજીને શાંતી થતા નિદ્રા આવી એટલે સપલગપર સુઇ રહ્યા ત્યા ભરનિદ્રા વશ થયા તોય રાણી તેના પગ ચાંપ્યા કરે છે. એમ કરતા મધ્યરાત્રી વીતી, ઘડીયાળમા ડીંગ ડીંગ એમ ત્રણ ટકોરા વાગ્યા, એટલે પાછલી રાતના પહેલી વાગના મરઘો બોલ્યો તેનો શબ્દ કાને પડતા માકજી ઝબકીને જાગી ઉઠ્યા એટલે રાજા કહે છે કે મરઘાએ બાંગ દીધી પરોઢીયુ થયુ તેથી મને જવાની આજ્ઞા આપો તો માક તે સાંભળી રાણી કહે કે અહો પ્રાણપતી, તમે શીદ ચીંતા કરો છો હજુ અડધી રાત ગઇ છે ને અડધી બાકી છે એ મરઘાને તો ટેવ પડી છે તેથી તે સહુ પેલા બોલે છે ને ખરો નથી માટે તમે સુખેથી નિદ્રાવશ થાઓ, વેળા થશે એટલે હુ તમને ઉઠાડીશ એવુ સાંભળી માકજી સુઇ ગયા ત્યારે ચપાદે મરઘા ઉપર કોપ કરીને કહે છે

દુહો —મધ્યરાતે મરઘા તુ બોલીઓરે, મારા માકને પડાવ્યો ત્રાસરે

મા૦ સવારે બોનાનુ મુવા વાઘરી, તને પકડી મગાવવી મારી પાસે
તને૦ થોડે થોડ ચુક તારા પીછડારે તારી ચાચે ટેવગનુ ડામર તારી૦
મારો સ્વામી ઝબકીન જાગીયા, મારૂ સુધર્યુ બગાડે ડામરે મારૂ૦

હુ આશા ભગ મરઘા તે વહેલી બાગ દઈ મારા સ્વામીન ઝબ-
કીને જગાડયા તેથી સવાર થવાદે એટલે વાઘરી પાસે તને પકડાવી
મગાવીને શિક્ષા કર તે સાભળી મરઘો કહે છે

**દુહો**—તમારે કારણે નથી બોલીયા હુ તો બોલ્યો ગરીબોને
કાજરે હુતો૦ કામે જાય સઉ જાગીને તમે સુખે સુવાડો મહારાજરે તમે

મરઘો કહે છે સાહેબ ઇશ્વરના નિયમ પ્રમાણે બોલ્યો ગરીબોને
ઉદ્યાગી લોકો વહેલા ઉઠીન પોતાના નિયમીત કામ કરે તેથી તેઓ લાભ
મેળવી સુખ થાય માટ હુ બોલ્યો છુ તમે અને તમારા સ્વામી સુખે
સુઇ રહો વિના અપરાધે મારી ઉપર રોશ કરો નાહ એવો ઉતર
આપ્યો એટલે ચાર વાગવાનો અમલ થયો ત્યારે ફરીને બોલ્યો તેનો
નાદ સાભળી મારૂજી બીજીવાર જાગીને કહે છે કે હવે તો નક્કી પરો-
ઢીયુ થયુ માટે રજા આપો તે સાભળી ચપારે કહે છે ક મહારાજ
તમે વારે વારે ઝબકીને કેમ ઉઠો છો હજુતો એક પહોર રાત બાકીછે
માટે નીશ્ચત થઇને સુઇ રહો એમ કહી પાછા સુવાડીને બીજીવાર મર-
ઘાને ઠપકો દઇ કહે છે

**દુહો.**—પાછલી રાતે પાછો બોલીને બીજીવાર પડાવી ફાળરે,
બીખ પકડી મગાવુ હુ તુજને કાલા વાઘરી પાસે કાલ્યરે કાલા૦ લાજ
નથી મુવા તુજને તને કહીયે કેટલી વારએ તને૦ ફરી તે જગાડ્યા
મારા નાથને કાલે કઢાવુ ગામની બહારરે કાલે૦

રાણી કહે છે ક તને એકવાર સમજાવીને કહ્યુ તોપણ બીજીવાર
ફાળ પડાવી માટે કાલે તને કાલા વાઘરી પાસે પકડાવીને ગામની
બહાર કાઢી મુકાવીશ તે સાભળી મરઘો કહે છે કે બાઈ સાભળો

**દુહો** —તમારે કારણ નથી બોલીયોરે, હું તો બોલ્યો છું તસ્કરને કાજરે, હું તો૦ સહુ સંતાઇ જાયે સહેજમાં તમે સુખ સુવાડો મહારાજરે

મરઘો કહે છે કે રાણી હું તારા જેવા સુખીઆ માણસોને દુખ દેવા નથી બોલતો હું તો જગીને ચોરો તથા ચોર લોકોને ચેતવણી આપવા બોલું છું જે જાગીને લોકો વહેલા ઉઠીને પોતાના જરૂરના કામો કરે ને ચોર લોકો ચેતી પોતપોતાને ઠેકાણે જાય તે માટ બોલુ છુ એ વાતની તમે બુદ્ધિવાનને ક્યાળ થઇ મુજ પક્ષી ઉપર વિના અપરાધે આટલી રીસ ધરો છો તે યોગ્ય નથી એવો ઉત્તર સાંભળીને પાછી સમજી કે મરઘો ખરૂં કહે છે, એટલે પાંચ વાગ્યા તે ટકોરાનો અવાજ સાંભળી માડીજીએ બારીમાથી રસ્તા તરફ જોયું તો સવાર થયાની તૈયારી દેખીને પોતાની રાણી ચંપાદેને કહે છે

**દુહો** સીખ દીયોને રાણી સત્યવતીરે, અને જવું છે વનવાસને અમે૦ બાર વરસ તે પાછા આવીશું, તમે મુકો અમારી આશરે અમે૦

માડીજી કહે છે કે હે સત્યવાદી રાણી! હવે તમે રાજી થઇને રજા આપો હવે હું એક પળવાર રોકાનાર નથી જો લખ્યું હશે તો બાર વરસે પાછા મળીશું એવું સાંભળી રાણી રૂદન કરીને કહે છે

**દુહો** —રહો તો રાંધું કરી લાપસીરે, ઉતાવળ હોય તો, ઓસાવું સેવરે, ઉતાવળ૦ મહોલમાં હોને સાત સાહેલીમા હરીલાજી મુકી જાઓ દેવરે, હરીલાજી૦

માડીજી કહે છે કે તમો જે જે કહો છો તે સર્વ સમજું છું પણ હવે એક પળવાર રોકાવાનો નથી માટે તરત રજા આપો એવું સાંભળી ચંપાદે રૂદન કરતી કહે છે

**દુહો** —તમે ચાલ્યા બાવા વન વિષેરે, સારી રાતને ભલામણ દેજોરે, મારી૦ વિયોગ દુઃખની વાતો કાને કહું, ઉત્તર આપો તમે શું કહો છોરે, ઉત્તર૦

રાણી કહે છે મહારાજ તમે પોતાનીજ વાત કબુલ રાખી હરીલા થઇ વનમા ભટકો છો તો મારી કોને ભલામણ કરો છો અરે દુખ વિશ્રામ નાથજી તમારા વિયોગના દુખની વાતો તમારા સિવાય બીજાને કહી શકાય નહી તેનો કાંઈ વિચાર આવે છે કે નહિ ? સાંભળી મહારાજ કહેછે

દુહો—તમને સોપ્યારે મંદિર માળીયારે રાણી સોંપી હીંચોળા ખાટરે રાણી૦ ખાઓ પીઓને બેનો મોજમા તમે મ્હાલો સહીયરી- આની સાટરે તમે૦

દુહો—મહેલ બનાવ્યાનુ મારાથી શુ કરુ હીંચોળો સુળી સુમાનરે, મારે૦ નાજ ફરતા રૂદન રાણી માંડીયુ નહાર મહીયર ઉજડ રાનરે૦ મારે૦ રાજા કહે છે.

દુહો તમને સોપ્યા કણ કોઠારનારે, તમને સોપ્યા તે દુઝણા ઢોરરે તમને૦ દુધ સાકર પીયો ભાવના રસ્તાભુખણની નથી ખોટરે વસ્ત્રા૦

દુહો કણ કોઠા મારે કોનવારે દુઝણા ઢોરા ચામચીયાને દઉરે, દુઝણા૦ દુધ સાકર રંધીર તમ વિના વસ્ત્રા બાળી રક્ષા કરી રહુરે વ૦ રાજા કહે છે

દુહા—તમને સોપ્યો છે ગણા વડીલારે, તમને સોપ્યો તે સરણ કપાસરે ત૦ સખી સહીયરો ગમ્મત કરી કાનજે, તેથી તમે નહિ રહો ઉદાસરે તે૦ રાણી કહે છે.

દુહા—રેંટીયો બાળીને રાખુ ખીચડીરે, વળી કપાસે મુકુ લાહ્યરે વ૦ સહીયરોનો સંગ નથી કામનો, મે તો જાવી તમારી બાથરે મે તો૦ તમને સોપ્યોરે પાન પીપળોરે, રાણી રાખજે પીપલીયાના પાનરે, રા બાર વરસે તે પાછા આવશુ, ત્યા સુધી બાને ભજી લો ભગવાનરે ત્યા સુધી૦ રાણી કહે છે.

દુહા—સાથે તેડોર મારા સાહીબારે મારા બાર વરસ કેમ જાયરે મારા૦ માટ સંજોગી સુખ જાય વેગળુ, એક દિવસ વરસ સમો થાયરે

એક૦ એવુ જાણતી તો ન પરણતીરે, રાજા બાળકુવારી રહેતરે રાજા૦ ખાલી હાથ તમારો ઝાલીયો, તો હુ તમને દોષ ન દેતરે તો૦ સાસરી જોવાનો રહ્યો ઓરતોરે ઘુઘટ તાણ્યાના રહ્યા મન કોડરે ઘુઘટ૦ રાજા તમે ચપાને હુ કેતકી, મારી ભલી બનીતી જોડરે મારી૦ પહેરી ઓ-ઢીને ફરવુ સાસરેરે, તેતો હરખ થયો મારો ભગરે તેતો૦ નથી છુટયા તે હાથના મીઢલારે, નથી ઉતર્યો પાનેતરનો રગરે, નથી૦

રાણીએ વિલાપ કરીને કહ્યુ કે—

રાગ પરજની દેશી—પીયુ શુ થારોરે થારો, મારી રજની કઇ પેરે જાશે એ ટેક૦ તમે મુકીને ચાલ્યા વનવાસરે, સ્વામી કોઇની નથી મારે આશરે હુ તો થઇને બેઠી નીરાસ પીયુ૦ સ્વામી દીસો નાના બાળ, સાથે નથી કોઇ રખવાળ, તમારી કોણ લેશે સભાળ પીયુ૦ તમે હઠ કરી નવ જગોરે તમે ભાવતા ભોજન કયા ખાશોરે, સ્વામી દુખીયા ઘણા તમે થાશો, પીયુ૦ સ્વામી છો હજુ બાળ વેશરે, તમે રખે જતા પરદેશરે, મારૂ કહ્યુ માનો લવલેશ પીયુ૦ મારી સગી નણદના વીરરે મારે નયણે વહે છે નીરરે, મુને નથી રહેતી ધીર પીયુ૦ મારી ભલી બનીતી જોડરે, દેવે કોપ કરી જોડ તોડીરે, તમે શીદ નાખો તરછોડીરે પ્રાણનાથ પાછા તમે આવોરે મારા ઉપર દયા તમે લાવોરે, સ્વામી અબળાના પ્રાણ બચાવો પીયુ૦ મારૂ મોઢ ગુલાબનુ અગર, ફીકુ પડી પીળો પડયો રગરે, મારા હરખ થયા ના ભગ પીયુ૦ ને તો જાણ્યુ નહે મનરે, તેને નાખીયુ કરી જતનરે સ્વામી શીદને છોડો છો વત-નર૦ પીયુ૦ મારૂ રત્ન તે રજમા રળ્યુ રે મારૂ પાપ કરમે બોળ્યુરે, મારૂ કોમળ કાળજુ કોર્યુર પીયુ૦ વિધાતાએ મારે વજરે, તેથી લ-ખીયા છે આવા લખરે, વેહેર ભાવ તે મારી આ ભેખ પીયુ૦ વીયોગ બાણ મને ઘણા વાગેરે મારા અન્નના ભડકા લાગેરે, તેતો હાલવુ કેની આગેરે, પીયુ૦ સ્વામી હુ છુ નાનેરૂ બાળરે તમો વીના

આવી પહોચે કાળરે મારી કોણ લેશે સંભાળ રે પીયુ૦ હજી સોલ વરસ નથી થયારે, મનમા મનોરથ રહયારે, નાની વયમાં મુકી મને ગયા પીયુ૦ અપવાસ કરી રાત જારે ઉમીયાજીને પાયે લાગુરે, હુતો વ્રત કરી વર માગુ, પીયુ૦ તમે પાછા વળો ઘેર આજરે મારૂ કહયુ માનો માહારાજરે, આપુ માગ બાપનુ રાજ, પીયુ૦ જાઓ કહેતામા જીવડો જાયરે, તમ વીના કેમ રહેવાયરે, વિયોગ દુખ તે કેમ સહેવાયરે, પીયુ૦ હજુ હાથના મીંઢ નથી છુટયારે, માગ પાએ અમુલ ફુટયારે, ગોઇ નેણુના નીરજ ખુટયારે પીયુ૦ એમ ગણી રૂદન કરે છે તે નયણે નીરની ધારા ઝરે છેરે, તમારે આગળ પાલવ ધરેછે. પીયુ૦ મને માસરે આવ્યાના કોડરે નથી હીડી મોડામો ડરે ચપોકેતડી બનીતી જોડ પીયુ૦ મને સાસુ જોયાની ખતરે મને પાયે પડવાની ખતરે, કહયુ માનો માગ ગુણવત પીયુ૦ માડીએ કહ્યુ કે

દુહો --કકાસ મુકો તમે કામનીરે, કાઇ ધીરજ ગખજો ચીતરે, કાઇ૦ શુકન ભલેરા અમને આપીએ, અમે ચાલાયે અમારે પથરે અમે

હવે ગેવાનુ કામ નથી ધીરજ રાખીને રહો રાજાની હઠ જોઈ ગણીએ શુકન આપવા માડયા

દુહો:--ડાબા જમણી જોને તેતર બોલેરે, ગજા આડી ઉતરે મંજારરે, રાજા૦ એવે શુકને તમે ચાલશોરે, તમને વાતક લોહીની ધારરે, તમને૦ આટો કુટોને રાજા ધી પડોરે, કાઇ ફુટે કેરી જો નારરે, કાઇ૦ એવે શુકને તમે ચાલશો તો રાજા નહી દેખો દરબારરે રાજા૦

તમે જશો તો મહા વીઘન નડશે માડીએ કહ્યુ કે રાણી અપશુકન બોલ્યા કરતા શુકન આપો૦ રાણી સારા શુકન આપે છે.

દુહો:--ડાબા બોલે રાજા દેવલારે કાઇ જમણેરી ભૈરવ હોય રે; કાઇ૦ એવે શુકને તમે ચાલશો તો તમને વેરી ન મળશે કોય.

તમનેઃ ફેરે થડે કુવાગડારે, તેને ખોળે અખીયાણું જવ જારરે તેનેઃ એવે શુકને તમે ચાલશો તમને મળશે પુનારે ના રે તમનેઃ વર કન્યા પરણીને આવતારે; સામા મળે નીશાળીયા સાતરે સામાઃ એવે શુકને તમે ચાલશો તો તમને મળશે દેવળદે નાગરે તમનેઃ દેવ સકળ શુભ જોગણીરે, કાઇ પીતા તે કહેવાયરે, કાઇઃ રક્ષા કરે રાજા તમ તણી રાણી કહે સુણો મારા રાયરે, રાણીઃ ચોરે ચૌટે રાજા ચાવડી, જ્યા મડદા બળે મસાણરે, જ્યાઃ ત્યા રક્ષા કરે સુરજ માવડી સફળ હોજો તમારૂ કલ્યાણરે સફળઃ શહેર વાડીને રાય રણ તીરેરે જ્યા પર્વત ને હોય પહાડરે જ્યાઃ હું આરાધુ મારી માવડીરે તેતો આવીને પુરે લાડરે તેતોઃ પશુ પખીને દહીત માનવીરે કાઇ નગ્નાગીને રાયરે કાઇઃ કો વશે થાશે રજા રાજાતણીરે નાથ ગુરૂ છે અગાધાતરે કાઇઃ પરમુલઃ પરદેશડેરે, કાઇ પરધરતી પરવાસરે કાઇઃ જગદેશ્વર મહાદેવ તમારી સહાયમારે, નાથ પુરી કરે સઉ આશરે કાઇઃ હીમ પડે ધરતી જડગડેરે એવુ મારે દુખરે કાઇઃ જ્યારે રાજા તમને દેખશુ ત્યારે તો થાશે સુખરે, ત્યારેઃ નર વીના જ્યા નારી એકલી તેનો પગલે પગલે વાકરે તેનાઃ તે દીએ દીન સુને બીહામણોરે હુતો ફોક ભરી ફફડરે હુતોઃ રાણી કહે રાજા સચરે.રે કાઇ ચલાવો ચતુર તોખારરે કાઇઃ કહેતા શુકન લેઇ ચાલીઓરે, નજરામારૂ તેણે ઠારરે રાઃ

રાણીએ રજા આપી એટલે રાજા પોતે શુકન જોઇને ચાલ્યા, જ્યા રાજા ગયા કે રાણી રૂદન કરે છે કે હે દાશી રાજા વિના મારા પ્રાણ રહેનાર નથી, માટે રાજાની સાથે જવાય તો ઠીક રાણીનુ આ કહેવુ સાભળીને એક દાશી બોલી કે આપણી એક દાશી પાસે બહી આપેલી એક જડીબુટી હતી તેમા એવા ગુણ હતો કે માણસ મોમા રાખીને જે જનાવરનુ રૂપ લેવા ચહાય તે રૂપ થઇ જાય રાણીએ તે જડીબુટી મોમા નાખીને પોતે ભમરી થઇને રાજાની પાછળ

ગઇ અમે ગજાના પેગડામા ભરાઇ ગઈ, હવે જગલમા ઘણી ઝડપથી રાજા જાય છે એટલે રાણી મોઢામાથી બોલાકે --

દુહો.-હળવે રેવત રાજા ખેલાવજો, કાઇ કાળજુ કડકા થાયરે, રા૦ સવાગજનુ છે રાજા નેળીયુ, મારૂ ડાબેરૂ અગ દબાયરે મા૦

ઘોડાને ધીમે ચલાવો, આ અવાજ મારૂને કાને આવ્યો એટલે મન વાલ્યુ કે એતો રાણીના ઝણકાર વાગતા હશે એમ ધારી આગળ ચાલ્યા, ફરીને રાણી બોલી.

દુહો:-હામાવતીના દીકરારે, મારી સગી નણદના વીરરે. મા૦ હળવે રેવત તમે હાકજોરે મારૂ મોસાઇ જાય શરીરરે મા૦

રાજાએ તરત ઉભા રહીને તરવાર ખેચીને કહ્યુ કે જે હોય તે મારા સામે આવો નહી તો હુ બાળીને પ્રલે કરીશ એટલે રાણી પોતાનુ સ્વરૂપ બદલીને સામે આવી ઉભી રહી એટલે રાજાએ કહ્યુ કે તમે મારો કેડો નહી મુકો તો મારી મેળે આપઘાત કરીશ રાજાની રીસ જોઇ રાણીએ કહ્યુ તમારી મરજી નથી તો હુ નહિ આવુ એમ કહી વડ રોપ્યો ને રોપતા જ મોટો ગભીર થઇ પડયો પછી રાણીએ કહ્યુ કે, તમારે જવુ હોય તો જાઓ, હતો અહીજ રહીશ ને તને જ્યારે આવશો ત્યારેજ આવીશ એમ કહી રજા આપી રાજા ગયા એટલે રાણીએ પાછુ વડ ઉપર રૂદન કરવા માડયુ, રાણીનુ રૂદન સાભળીને નદીના નીર પણ થભી રહ્યા. છેવટે રાણીએ મન વાળ્યુ. નજરાસાર ખેડ કરતો જાય છે આગળ, રાયા રૂપાનુ શહેર આવ્યુ ત શહેરની બહાર સુકાઇ ગયેલો બાગ હતો તેમા જઈ ને ઉભો રહ્યો એટલે બાગ લીલોછમ થઇ ગયો અને ફુલના છોડને ફુલ આવ્યા રાજા ઝાડ સાથે ઘોડો બાધીને ઝાડ નીચે સુતા એટલે ઉંઘ આવી ગઇ એટલામા એજ બાગના કેડ તથા વાવરી હમેશ લાકડા વીણવા જતા હતા તેઓ જુએ છે તો બાગ લીલો કલાર જેવા શોભે છે

છે અને અદર એક ઘોડો અને એક પુરૂષ દીઠો, તે જોઇને બાગની માલીક માલણ હતી તેની પાસે જઈ કહ્યુ કે તારો બાગ લીલોછમ જેવો થઇ ગયો છે અને કોઇ મોટો પુરૂષ બાગમા સુતો છે, માલણ કહે તમને લાકડા નહી મળ્યા હોય માટે તમે એમ કહો છે, પેલા માણસોએ સમ ખાધા એટલે માલણ બાગમા આવી પછી પોતે એમના પગલાથી ઝાડ લીલા થયા છે એમ ધારીને ફુલ, કલગી હાર ગજરા રાજાને આપવા જાય છે એટલે ઘોડે ખુખારો કર્યો તેથી રાજા જાગી ઉઠ્યો ને માલણ ઉભી રહી તેને મારૂએ પાચ મહોરો આપી માલણ જોઈ રાજી થઇ અને જાણ્યુ કે આ કોઇ રાજા છે એમ ધારી માલણ રાજાને પુછે છે

**દુહો** —કિયારે મુલકના પતિ છો રાજવીરે કહો કીયુ તમારૂ ગામરે, કહો૦ નહાની વયમા બહાર કેમ નીસરયા, એવુ શુરે પડ્યુ છે કામરે, એવુ૦ સજન મળે ત્રણ લોકમારે, રાજા છો હજી બાગે વેશરે, રાજા૦ રાજા શારે દુખે તમે આવીયા પ્યારા કેમ વેઠો પરદેશરે પ્યારા૦ નોકર ચાકર નથી સાથમારે તમે એકલા આવ્યા છો આજરે, તમે૦ સત્ય બોલોને સદગુણી કુવરજી એવુ શુ છે અગત્યનુ કાજરે એવુ૦

એ પ્રમાણે માલણનો બોલ સાભળી મારૂજી ઉત્તર આપે છે

**દુહો** —કોઇ દેશનો નથી રાજવીરે, બેન નથી કરતો હુ રાજરે. બેન૦ પૃથ્વી પરદક્ષણા કારણે, નીકળ્યો જોવાને કાજરે, નિકળ્યો૦ નામ ઠામ અહીં બતાવીને, મારે કાઇ કરવુ નથી કામરે મારે૦ આ શહેરમા શોભીતુ જોઈને પછી જઇશુ બીજે કોઈ ઠામરે પછી૦

મારૂજી માલણને કહે છે કે હુ બેન કોઈ રાજા નથી; પણ મુલક જોવા નીકળ્યો છુ માટે મ્હારૂ નામ ઠામ કે બાપનુ નામ કેવાની કંઇ મતલબ નથી ફક્ત આ શહેરની શોભા સારી જોઈ વીચાર્યુ કાણો પાણી હોય તો બે દીવસ રહીને બીજે ગામ જઇએ તે સાભળી

માલણ કહે છે હે મહારાજ, મેતો સહેજ જાણવા પુછ્યુ તમે કઈ રીસ કરશો નહી, જો આપને બે દીવસ કે તેથી વધારે દીવસ રહેવાની મરજી હોય તો મહારે ઘેર પધારી સુખેથી રહો, મારાથી બનતી અરદાસ કરીશ તે સાભળી મારૂજી માલણને ઘેર ગયા ત્યા ગાદી તકીયો નાખીને ઉપર માન દઇ બેસાડીને તેની સાથે નાના પ્રકારની મીઠી વાતો કરી ઘરમા આવી પોતાની પુત્રીને હુકમ કરી નાના પ્રકારની સ્વાદીષ્ટ રસોઇ કરાવી મારૂજીને તૃપ્ત કરી જમાડયા તે પછી પાન સોપારીનુ બીડુ ખવાડી વાતો કરી તેમને પ્રસન્ન કર્યા મારૂજીએ પણ માલણની સાથે કેટલીક વાતો કરી તેનો સાર સમજી લીધો વળી શહેરના રાજા વિશે કેટલી એક જાણવા જોગ બાબતો પુછી તેના ખુલાસા બધ ઉત્તર મળતા પોતે પ્રસન્ન થઈ કહે છે હે બેન તારી મમતા જોઇ હુ સતોષ પામ છુ માટે હુ આ શહેરના રાજા પાસે જઈ વાતચીત કરૂ પછી જો લખીત હશે તો ઠરાવ કરી અહીંજ ચાકરી કરીશ તે સાભળી માલણ કહે છે કે બહુ સારૂ મહારાજ મારી પણ ખુશી છે કે આપના મીલાપથી મને બહુ આનદ થાય છે તેમજ સહાય થશે માટે આપ રાજદરબારમાં પધારો તે સાભળી મારૂજીએ પાસેથી મ્હોરો વટાવી પોતાને શોભે તેવો પોશાક લઈ દરજી પાસે તૈયાર કરાવી બણી ઠણીને રાજસભામાં ગયો પણ ત્યા કોઈને નમીને જુહાર ન કર્યો તેથી રાજા અને કચેરીના સર્વ જનો તેનું રૂપ અને ચચલાઈ જોઇ વિચારમા પડયા આ કોઇ મ્હોટો ભાગ્યશાળી રાજાનો કુવર છે તેથી કોઈને જુહાર પણ કરતો નથી એવુ વીચારી તેને પુછે છે

**દુહા:**—કીયા શહેરના તમે રાજવીરે નીશ્ચય કહો શુ છે આપનું
નામરે નિશ્ચય૦ વળી શા કારણે પરદેશમારે એવુ શુ છે જરૂરનું
કામરે એવું કોને દુભી બહાર નીકળ્યારે હજી દીસો છો બાલે વેશરે

હજી૦ રાજ તેજ અતિ ઝગમગે કેમ છોડયા પોતાનો દેશરે કુમ૦

**દુહો**—અમેરે નથી રાજવીને કાઇ છેટે છે મારૂ ગામરે કાઇ આવ્યો છુ હુ પરદેશમા મ્હારે ચાકરી રહ્યાનુ કામરે માર૦ નામ મારૂ નથી પાડીલુરે મુને ઠાકોર કહે છે બધુ ગામરે મુને૦મેહેર કરી મને રાખશો તો હુ હજુરમા રહુ આઠે ઠામર ૯

મારૂજી કહે છે મહારાજ મારો દેશ અહિયાથી ઘણો દુર છે તે કહેવાની કાંઇ જરૂર નથી વળી મ્હારૂ નામ પાડયુ નથી તેથી મને સર્વ લોકો ઠાકોર કહીને બોલાવે છે હુ પોતાની હોંશીયારી જણાવવા સારૂ પરદેશ નીકળ્યો છુ તે જ્યા અન્નોદક લખાત હશે ત્યા નીમકહલાલ પણાની નોકરી બજાવી મારો ગુણ દેખાડીશ એવો ઉત્તર સાંભળી રાજા રૂપશાહ વિચાર કરે છે કે આ કોઇ મહાપરાક્રમી રાજકુવર છે એવુ એના રૂપ ગુણ અને ચાલાકી ઉપરથી સાફ જણાય છે માટે એને નોકરી રહેવા વીશે પુછી જોઉ એમ વીચારી રૂપસાહ પુછે છે કે ઠાકોર આપ એક મહીનાનો પગાર કેટલા રૂપીયા લેશો? તે સાંભળી ઠાકોર ઉત્તર આપે છે કે એક મહિનાના સવા લાખ રૂપીયા પગાર લેઇશ ત્યારે રહીશ તે સાંભળી રાજા મોટા વિચારમા પડી પોતાના પ્રધાનને પુછે છે કે પ્રધાન મારી સાથે એકાંત ઓરડામા આવો તો ત્યા તમને કાંઇ વિચાર પુછવા છે એમ કહેતા તે બેઉ જણ એકાંતે જઇ સામસામા ખુરશી ઉપર બેઠા ત્યા રાજા પુછે છે કે પ્રધાનજી આપણા સર્વ નોકરના પગારનો દર માસે સવા લાખ રૂપીયા ખરચ થાય છે તેટલી બાજી રકમ એક જણાને કેમ અપાય આ ઠાકોરમા એવો શો મહાગુણ હશે તે સમજાતું નથી તે સાંભળી પ્રધાન કહે છે કે મહારાજ જેઓ બુદ્ધિનો સાગર જેવા ગુણે ગંભીર હોય તે ભારે પગાર લે છે તેવી તેનો વધારે ગુણ કરી દેખાડે છે તે હરામનો પગાર લેનાર નથી માટે આપ તેની પરીક્ષા જોવા એક

મહીનાની ઓળી કરી નાખો તેમા તમને ગુણ જણાય તો વધારે રાખજો આ વખત આપ નહી રાખો તો તે ચાલ્યા જશે ને તેનો કોઈબીજા રાજા નોકરી રાખશે તો આપણી આબરૂ જશે તે સાભળી રાજા કહે છે કે તમારી મરજી હોય તો આપણે પરીક્ષા જોવા રાખીએ એવો નીશ્ચય કરી સભામા આવી ઠાકોરને કહે છે કે તમે કહો તે પગાર આપીશુ માટે તમો સુખેથી રહો તે સાભળી ઠાકોર કહે કે તને કબુલ થયા તો હુ પણ રહેવાને ખુશી છુ પણ મારી રીત કહુ તે સાભળો સવારના દશ કલાક થયા પછી તમારી નોકરી સાજના ચાર વાગ્યા સુધી કરી તે પછી મારી મરજી પડશે ત્યા ફરવા જઈશ બીજુ એ કે હુ દેવ મુની ગુરૂ બ્રાહ્મણ સાધુ અને મારી જનેતા એ છને નમુ છુ તે શીવાય બીજા કોઈને નમતો નથી માટે સભામા આવતા અને જતા તમોને સલામ કરીશ નહી ! તે સાભળી રાજા કહે છે કે જે તમે કહો તે મારે કબુલ છે, તમે ફક્ત મારી સાથે મધુરી વાતો કરી સોગટા બાજી રમશો એટલે બસ છે એવો ઉત્તર આપી હુકમા તે ઠાકોરના નામના પગારનો આક અને મીતી નોધ રાખી એટલે માહરૂજીએ ઘેર જવાની રજા માગી માલણના ઘેર આવ્યા તે જોતાજ પુછ્યુ કે હે ભાઈ આપ રાજા પાસે જઈ શો બદોબસ્ત કરી આવ્યા ? તે સાભળી ઠાકોરે થયેલી વાત બધી સભળાવી તે સાભળી માલણ ખુશીખુશી થઈને કહે છે કે હે ભાઈ તમે મારા માડીજાયા ભાઈ કરતા અધીક વહાલા છો તેથી સુખેથી મારે ઘેર રહો હુ તમારી શેવા કરવામા કશી વાતની ખામી રાખનાર નથી તે સાભળી ઠાકોર કહે છે કે બેન ઠીક છે હુ પણ તારો ગુણ ભુલનાર નથી એવી પરસ્પર વાતો કરી માલણે નાના પ્રકારની સ્વાદીષ્ટ રસોઈ બનાવીને સુગધી તેલ માહને શરીરે મરદન કરી ગરમ પાણીએ નવરાવી દીલ કોરૂ કરી ધોએલા વસ્ત્ર પેહે-રાવી પાટલા ઉપર બેસારી રૂચી પ્રમાણે ભોજન કરાવ્યુ જમી રહ્યા

પછી બીડુ ખવરાવ્યુ એટલે દરબારમા જવાની વેળા થઇ ત્યારે મારૂજી પોતાનો અમીરી પોશાક પહેરી દરબારમા ગયા ત્યા રાજા પ્રધાન ને સરવે સભાજનોએ માન આપ્યુ પણ પોતે નમ્યો નહી પછી રાજાની સાથે બેસી કેટલીએક વાતો કરી એટલે સોગટા બાજી માડી ઘણી ચતુરાઇથી રમત રમતા ઠાકોર જીત્યા એમ નીત નીયમ પ્રમાણે રાજ-સભામા આવી રાજા પ્રધાનને રૂબ્યત સર્વને પ્રસન્ન કરી સાંજના ચાર વાગે ઘોડા ઉપર બેશી ઢાલ તરવાર પીસ્તોલ બાંધી મરજી પડે ત્યા ફરવા જાય એમ કરતા ઓગણત્રીશ દહાડા થયા ત્યારે રાજા પ્રધાનને એકાંતે બોલાવીને કહે છે હે પ્રધાન આવતી કાલે એક મહીનો પુરો થશે તેના સવા લાખ રૂપીયા આપવા પડશે ને તેનો કાંઇ પણ ગુણ દેખાયો નથી મે તારા સુકન ઉપર બધી વાત કબુલ કરી છે, તે સાભળી પ્રધાન કહે છે કે મહારાજ એના ગુણની આજે રાત્રીયેજ ખબર પડશે કેમકે આપણો ગોવાળ આજે ખબર લાવ્યો છે કે આપણા ગામના પાદરે રાક્ષસ આવ્યો છે તેણે કેટલાક બકરા અને બીજા પશુઓ મારી નાખ્યા તે પછી પાછો ઝાડોમા ભરાઇ ગયો તે જો રાત્રીએ લાગ જોઇ ગામમા પેસશે તો માણસોની ઘાત કરશે માટે તેનો બદોબસ્ત થવો જોઇયે એવી ખબર લાવ્યો છે માટે આજ રાત્રીયે એ ઠાકોરને દરવાજે ચોકી કરવા મોકલીશુ ત્યા એની સર્વ હુશીયારીની ખબર પડશે પ્રધાને ઉત્તર આપ્યો તે રાજાએ કબુલ કરી ઠાકોરને કહ્યુ કે આપણા ગામ બહાર વાતડી રાક્ષસ આવ્યો છે તેણે કેટલાક બકરાને બીજા પશુઓ મારી નાખ્યા માટે તે ગામમા પેશી જશે તો માણસનો ઘાત કરશે માટે તમારે દરવાજાનો બદોબસ્ત રાખીને રાક્ષસનો ભય ટાળવો જોઇએ તે સાભળી ઠાકોરે ઉત્તર આપ્યો કે મહારાજ એ ઘણી ખુશીની વાત છે જે એ મારા લાયકનુ કામ મનેજ બતાવ્યુ તેથી એ ભય તત્કાળ ટાળી મારૂ નીમ-કહલાલ પણ દેખાડીશ એમ કહી પોતાના મુકામ જઇ વહેલુ ભોજન

કરી માલણની રજા લઈ સર્વે જોઇતા હથીયારો સજી દીવસ આથ-
મતા વેલાસર દરવાજા બંધ રખાવી ફક્ત ઉગમણા દરવાજાની બારી
ઉઘાડી રાખીને તરવાર લઇ ઉભો રહયો ત્યા રાત પડીને થોડુક અંધારૂ થયું
એટલે ચારે કોર જોતો જોતો રાક્ષસ દરવાજા નજીક આવ્યો ત્યા સુધી
કોઇ પશુ કે માણસ તેની નજરે આવ્યા નહી કેમકે દીવશ છતા ઠાકોરે
ચોકસ બંદોબસ્ત કર્યો હતો તેથી કોઇ સપાટામા આવ્યુ નહી, એટલે
દરવાજાની બારી ઉઘાડી જોઇ ખુશી થયો કે ગામમા પેસવાને બારી
ઉઘાડી છે એ પણ ઠીક તાલ પડયો એમ ધારી વાંકો વળી બારીમા
પેઠો એટલે ઠાકોરે જગદીશ્વર મહાદેવનું સ્મરણ કરી સ્હાયતા માગી
અતી જોરથી સીરોઇની તરવાર તેની ડોક ઉપર મારી તેથી તેનુ બી-
હામણુ માથુ દુર જઇ પડ્યુ તે જોઈ સેવકોએ તરત રાજાને તથા
પ્રધાનને ખબર કરી એટલે તે અને બીજા કેટલાક લશ્કરી અમલદારો
મસાલો તૈયાર કરાવી લાસનુ કલેવર જોવા આવ્યા તે જોઇ સર્વજનો
આશ્ચર્ય પામી ઠાકોરની તારીફ કરવા લાગ્યા કે એ કોઇ દેવાસી સુર
વીર રાજકુવર છે એમ સમજી રાજાએ ચાર બળદનુ ગાડુ મંગાવી
સેવકોને કહ્યુ કે આપણા ગામથી બે કોશ દુર જઇ જંગલમા એની
લાશ દાટી ગાડુ ધોઈ નાખજો એવો હુકમ કરી સહુ સહુને સ્થાનકે
ગયા ઠાકોરે બનેલી સર્વે હકીકત માલણને કહી તે સાંભળી માલણ
બહુજ પ્રસન્ન થઇ તેના દુખડાં વારી લીધા પછી થોડી એક વાતચીત
કરી સુઇ રહ્યા. રાજ સેવકો કહ્યા પ્રમાણે રાક્ષસની લાસ દાટી ગાડુ
ધોઇ પોતાને સ્થાનકે આવ્યા તે પછી સવારનો પહોર થયો એટલે
નીત્ય નીયમ પ્રમાણે મારૂજી દરબારમા આવ્યા ત્યા પ્રધાન ને
સર્વ અમલદારો તથા સેવકોએ બહુ માન આપી કહ્યુ આપના સદ્-
ગુણનાં જે વખાણ કરીએ તે થોડાજ છે એમ કહયા પછી રાજાએ
ઠાકોરને સવાલાખ રૂપીઆ પગારના રોકડા આપીને ભારે કીમતનું શેલુ

તથા કસબી મઢીત, સોનાના કડા કંઠી અને હીરા જડીત બે પોહા-ચીયો તથા હીરા જમાવેલી મુઠવાળી શીરોહીની તરવાર અને ગેંડાની ઢાલ એટલા વાના બક્ષીસ આપી કહયુ કે તમોએ એક ઘડીમા જે પોતાના સદગુણ અને શુરવીરપણાની હુશીયારી દેખાડી છે તેનો બદલો મારાથી વાળી શકાયો નથી, હવે મને બધી વાતે આપની ખાત્રી થઇ એવી વાતચીત થયા પછી ઠાકોરે મોહોરમા સર્વ ઠેકાણે રસ્તાઓ સ-રખા કરાવી પાકો નહેરો બંધાવી બે વખતે પાણી છાંટવાનો હુકમ કર્યો તેમ સાંજના ટાઇમને વિશ્રાંતા પામવા અતી સુદરવાડી બંગલા બંધાવી કેટલીક વાતમા રાજાના હરમા પેદાસ વધારી, એમ દીન દીન પ્રત્યે સુધારો કરવા માંડ્યો એ વાત ઘણા દીવસ પછી ચંપાવતી નગરીના રાજા કસનસીહના પુત્રા પ્રહલાદે મહારૂપ ગુણની ભરેલી હતી તેના સાંભળવામા એમ આવ્યુ કે માંડવગઢના રાજા જસારાજમની અણુમાનીતી રાણી દામાવતીનો પુત્ર રાજરામારૂ નામે મહા ચતુર પરા-ક્રમી અને ગુણમા ભરપુર છે તેથી એ વીરાની સાથે મારૂ લગન થાય તો બહુ સારૂ કેમકે મારા માત પીતાએ આગના આપી કે તુ તારી ઇચ્છા પ્રમાણે સુદગુણી વર બોલાવી પસદ કરીશ તે અમારે કબુલ છે એવો વિચાર કરી એક પોતાનો આપ્રીત બ્રાહ્મણ હતો તેને બોલાવીને કહ્યુ કે બ્રહ્મદેવ હુ તમને એક પત્ર લખી આપુ તે તમે લઇ માંડવગઢમા જસારાજમની અણુમાનીતા રાણી દામાવતીના પુત્ર રાજરામારૂજી પાસે જઇ તેને વચાવીને તેની સાથે મારૂ વેવીશાળ નકી કરી વહેલા આવજો એટલે હુ તમને પુષ્કળ ધન આપીસ એમ કહી તેને પત્ર લખી આપી ને એકસો રૂપીઆ વાટ ખરચીના આપી તરત વિદાય કર્યો તે બ્રાહ્મણે માંડવગઢ આવી દામાવતી પાસે સર્વ હકીકત જાહેર કરી દામાવતીએ ઉત્તર આપ્યો કે મારા પુત્રને એના પીતાએ દેશવટો દીધો છે તેથી તે હાલમા ઘેર નથી વનવાસ ગયો છે તે બાર વરસે પાછો

આવે ત્યારે એ વર કબુલ થાય એવો ઉત્તર સાંભળી બ્રાહ્મણ નિરાશ થઈ ત્યાંથી પાછો વળ્યો તે કેટલાક શેહેર ફરી ફરી થાકયો પણ મન ગમતું ઠેકાણું મળ્યું નહી પછી વિચારવા લાગ્યો કે હવે ઠેકાણે ફરીશ તોય જોગ બનતો નથી માટે હવે તો જે શેહેર આવશે ત્યાના રાજાને ગજરામારૂ ઠરાવી વેવીશાળ કરૂ તો કંઈ ધન મળશે એમ વિચારી રાજા રૂપસિંહના શેહેરમા મારૂજી ચાકર રહયો છે ત્યા આવ્યા તેવોજ રાજા પાસ દરબારમા જઈ આશીર્વાદ દઈ કહે છે કે ચંપાવતી નગરીના રાજા કેસરીસીંહની પુત્રી ફુલા નામે મહારૂપ અને ગુણવંત છે તેના હાથનો પત્ર લઇ માંડવગઢના રાજા જસાજામની અણમાનીતી રાણીના પુત્ર ગજરામારૂજી સાથે વેવીશાળ કરવા ગયો હતો પણ તપાસ કરતા સાંભળ્યું કે મારૂજીને એના બાપે દેશવટો દીધો છે માટે ત્યાંથી કેટલાક શહેરમા ફર્યો પણ બરાબર ઠેકાણું મળતું નથી જો તમારી મરજી હોય તો તમારી સાથે વેવીશાળ નકી કરૂ કન્યા તો ગુણનો ભંડાર છે તેથી તમારો દરબાર શોભશે એવું સાંભળી રાજાએ પોતાના પ્રધાનને પુછી વેવીશાળ કબુલ કર્યુ પણ ફરમાવ્યું કે તમારી વાત કુંવરીએ કબુલ કરી તો તો સારૂ પણ ન કબુલ કરે તો મારે અહીં મરવુ પડે તો આબરૂ જાય તો ઠીક નહી ને સાંભળી બ્રાહ્મણ કહે છે કે ફુલાદે કે હુ કાંઈ મારૂજીને દીઠે ઓળખતા નથી માટે તમને ગજરામારૂજી ઠરાવીશું એવું સાંભળી તે બ્રાહ્મણને દશ હજાર સોનામહોર આપી એટલે તે રાજી થઇ આશીર્વાદ આપી કહે છે કે હે મહારાજ હુ આજ્ઞા માગુ છું- આપ સુશોભિત વસ્ત્રલંકાર મોટી જાન સણગારી વેહેલા આવજો એમ કહી બ્રાહ્મણ તાકીદથી ફુલાદે પાસે આવીને કહે છે કે બાઇ સાહેબ તમારા કહયા પ્રમાણે કામ ફતેહ કરી આવ્યો છું તે સાંભળી બ્રાહ્મણને બસો સોના મહોર આપી તે લઇ આશીર્વાદ દઇ ઘેર ગયો હવે બ્રાહ્મણ વિદાય થયા પછી રાજા રૂપસીંહે પોતાના પ્રધા-

નને એકાતે બોલાવીને કહ્યુ કે ચપાવતીના બ્રાહ્મણે ફુલાદે સાથે લગ્ન કરવાને નક્કી ઠરાવ કર્યો છે માટે હાથી ઘોડા રથ પાલખીયો તથા દાસીયોને તૈયાર કરીને રથમા બેસાડો એમ બધા તૈયારે થઇ જઇશુ ત્યારે તમારી ગાદી ને શહેર બને કોણ સાચવશે તે સાભળી રાજા કહે કે ઠાકોર ઘણા નીમકહલાલ અને વિશ્વાસુ માણસ છે તેથી તે સહુ સભાળશે વળી એક બીજુ કારણ છે જે ઠાકોર વણો રૂપ ગુણથી ભરેલો છે તેથી એને જોઇ ફુલાદે પ્રસન થાય તો મારી સાથે વરે નહી માટે ઠાકોરને બોલાવો હુ ભલામણુ કરૂ તે સાભળી પ્રધાન કહે છે કે સારૂ મહારાજ એમ કહી ઠાકોરને સરવે હકીકત કહી સાભળાવીને ગાદીની તથા પોતાની સર્વ નવકોને રઇયતને ભલામણ કરી કહ્યુ કે હે ઠાકોર હુ ચપાવતી નગરીમા મારા લગ્ન કરવા જાઉ છુ મને તમારી બધી રીતે ખાત્રી છે તે સાભળી ઠાકોરે કહ્યુ તમો બધી વાતે નિર્ભય રહી પધારો ને લગ્ન કરી વહેલા આવજો એવી રજા મળતા મોટી ધામધુમથી જાન તૈયાર કરી નગારા નિશાન ચોઘડીયા વગેરે વાજીત્રો સહીત રૂડુ મુહુરત જોઇ સીધાવ્યા તે વેળા નાના પ્રકારના વાજીત્ર વજડાવી બધુકોના અવાજ કરી ચાલતા થયા હવે ઠાકોરે વિચાર કર્યો કે રાજા મને પોતે સર્વ રાજવાની સોપી ગયા છે તે હુ સારી રીતે સભાળીશ તેની કશી ચીંતા નથી પણ મને જાનમા સાથે તેડી ન ગયા તેનું શુ કારણ હશે વારૂ મરજી તેમની હુ મારા કામમા તત્પર રહુ એવુ વિચારી સર્વ દરવાનને તેમજ રાત્રી દિવસના ચોકીદારને પોતપોતાની હદની ભલામણુ કરી શહેર ફરતા ગામડાઓના મારગે ઘોડેસ્વાર સીપાઇયોને મોકલતા કહ્યુ કે વાટે જતા આવતા કોઇપણ વટે-માર્ગુને લુટારા લોકો ઇજા કરી લુટે નહી તે વાતની ચોતરફ સારીરીતે તજવીજ રાખજો એમ સર્વે ઠેકાણે ચચળ સીપાઇયોને સોપણ કરી

દરબારમા કચેરી ભરી રાજનીતી પ્રમાણે પ્રજાજનોને ન્યાય કરી ગજા કરતા સરસ કામ ચલાવ્યુ હવે રૂપસિહજી મોટી ધામધુમથી જાન લઇ નીકળ્યા હતા તે ચપાવતી નગરી પાસે આવી રાજા કેસરીસિહ-જીને જાણ કયુ કે જાન આવી છે તે સાભળી રાજાએ મ્હોટી ધામધુમથી સામઈયુ લઈ માન આપીને પોતાની અતિ સુદર ને મ્હોટી વાડીમા ઉતારો આપ્યો રૂપસિહજી તે વાડી અને બગલાની શોભા જોઈ ખુબ ખુશી થઇ પરણવાને આતુર થઇ વાટ જોયા કરે છે એટલામા ફુલાદેએ પોતાની હજુર દાસીને સદેશો કહી વરરાજા પાસે મોકલી તે તરત આવીને વર રાજાને કહે છે કે મહારાજ મારી બાઈ ફુલાદેએ કહયુ છે કે મ્હારા સ્વામી રાજકુમારજી ઘણા રૂપગુણના ભડાર તે તેથી તેની પરીક્ષા જોવા મે સાત રગના સાત જુદા જુદા પડદા બાધ્યા છે ત્યા જે પડદાની શમસ્યા કહુ તેનો બરોબર ઉત્તર આપશે તો તેની સાથે પરણીશ કદાપી ઉત્તર નહી આપો તો પરણવાની નથી એ રીતે મારી બાઈએ કહયુ છે તે તમને જાહેર કરૂ છુ એમ કહી દાસીએ પોતાની બાઇ પાસે આવીને કહયુ કે તમારા સર્વે સમાચાર કહયા છે ફુલાદે કહે સારૂ એમ કહી પડદા છોડવાની શમશ્યા યાદ કરી રાહ જોયા કરે છે દાસી સદેશો કહી ગયા પછી રૂપસિહ પોતાના પ્રધાનને કહે છે કે હે પ્રધાન ફુલાદેએ તો સાત જુદા જુદા પડદા બાધી દરેક રગની જુદી જુદી શમસ્યા પુછી છે સર્વના બરાબર ઉત્તર આપુ તોજ મારી સાથે પરણે હુ તો કશી એ સમસ્યા સમજતો નથી તો ઉત્તર શી રીતે દઉ અરેરે હવે તો પુર્ણ કમબખ્તી આવી જો આ વખતે હાજર આપણી સાથે હોત તો ઉત્તર આપત ને આપણુ કામ થાત માટે હવે કઇ ઉપાય મ્હો નથી માટે આ ગામમા આપણા છાના સેવકો મોકલી કોઇ બત્રીશ લક્ષણો પુરૂષ શોધી મગાવો તે જો ઉત્તર આપે તો મારૂ કામ થાય નિકર આબરૂ ગુમાવી પાછા જવુ પડશે

તે સાભળી પ્રધાને ચતુર સેવકોને બીના સમજાવી ચારે તરફ મોકલ્યા
તે બત્રીશ લક્ષણાની શોધ કરે છે પણ જોઇએ તેવો કોઇ ચતુર પુરૂષ
મળતો નથી તોપણ શોધ્યા કરે છે એટલે એક કાસદ ઠાકોરનો પત્ર
લાવી રૂપસિંહને આપ્યો તેમા લખ્યુ છે જે આપ દરબાર વિષેની
તથા શહેર અને લશ્કરના બંદોબસ્ત વિષેની કશી ચિંતા કરશો નહી,
સર્વે વાતનો બંદોબસ્ત રાખ્યો છે આપ લગ્ન કરી વહેલા પધારજો
એજ વિનતી સર્વે પત્ર વાચી રાજા પ્રધાન બેઉ રાજી થયા પણ
પડદા છોડનારની રાહ જોયા કરે છે કાસદને મોકલ્યા:
પછી ઠાકોરે પોતાના મનમા વિચાર કર્યો કે રાજનો સર્વ ઠેકાણે
સારો બંદોબસ્ત ચાલે છે માટે ફરવાનુ મિશ કરી મારા ઘોડા
ઉપર બેશી કોઇના કળ્યામા ન આવે તેમ રાજા રૂપસિંહજીના લગ્ન
ધામધુમ જોઈ વહેલો આવતો રહીશ એવો નિશ્ચય કરી સરવે અમ-
લદારોને ભલામણ કરી ફરવાનુ મીશ કરી નીત્યનો પોશાક લઈને
પોતાનો ઘોડો તૈયાર કરાવી તે ઉપર અસ્વારી કરી પવન વેગે ચલાવી
થોડી વારમા ચંપાવતીનગરી નજીક આવીને પોતાનો અમીરી પોશાક
કહાડીને સુશોભિત ફકીરી પોશાક પહેરી શહેરમા જઈ ઉતરવાનુ
એકાંત ઠેકાણુ જોવા માડ્યુ એટલામા એક અતિ સુંદર મકાન જોઇ
તેમા ઘોડા સહીત ચાલ્યો ગયો, તેને જોઈને બીજા ફકીરો બોલ્યા કે
કયુ હજરત આપ કહાસે આતે ઔર કહા જાતે હો ફકીર કહે છે,
મૈ ખાલી ફીરનેકુ નીકલાહુ સાથે મેહજુર અબકી દેખકે દેખનેકુ આયા
હું તે સાભળી ફકીરો કહે છે બહેતે આજકી રાત યહા ઠેર જાઓ,
એવુ કહી તેને ખાટલે ગોદડુ પાથરી બેસાડ્યો પછી ઘોડાને પોતાની
પાસે એક લીંબડાના ઝાડ સાથે બાંધી તેને ઘાસ તથા દાણો મુક્યો
પાણી પાયુ તે પછી ફકીરોને પસંદ પડે એવી મીઠી મીઠી વાતો કરી

સઉને ખુશી કર્યા એટલે રાજસેવકો જે બત્રીશલક્ષણો પુરૂષ જોવા નીકળ્યા હતા તે ચોતરફ રખડી રખડીને થાકયા પછી ફરતા ફરતા મસીદ પાસે આવીને કહે છે કે આખા શહેરમા અથડાયા પણ હજુ કોઇ મળ્યુ નહી માટે આ મસીદમા જઇને જોયુ તો ત્યા એક ચંચલ નરો ફકીર જોયો એટલે તેની સામુ જોઇ માહોમાહે કહે છે કે આને પુછી જોઈએ તો ઠીક એ શબ્દ સાભળી નવા ફકીર કહે છે કે તુ આપસ આપસ મે કયા ગરબડ કરતે હો જરા ખબરદારીસે બાત કરો તે સાભળી રાજસેવકોએ કહ્યુ કે તમે ગુજરાતી વાત બોલી જાણો છો અને એ ભાષાની સમસ્યા સમજી શકો છો ? તે સાભળી ફકીર કહે છે કે હુ બધુએ બોલીએ જાણુ છુ એવો ઉત્તર મળતા સેવકો કહેછે આ નગરના રાજાની પુત્રી ફુલાદે સાથે અમારો રાજા પરણવા આવ્યો છે પણ ફુલાદેએ વરની ચતુરાઈ જોવા સાત પડદા જુદા જુદા બાધ્યા છે ત્યા ઉભા રહીને દરેક પડદા આગળ જે સમસ્યા કહે તેનો ઉત્તર આપવો જોઇએ તે વિષે જો તમે જાણતા હો તો અમારી સાથે આવી પડદા છોડાવશો તો અમરા રાજા સાહેબ તમને ધન આપી રાજી કરશે તે સાભળી ફકીર કહે છે કે મારે કઈ જોઇતુ નથી જો તમારા રાજાનુ લગ્ન થતુ હોય તો તે વાતમા બહુ ખુશી છુ પણ આ વાતની ખબર કરી રાજાનો લગ્ન સમયનો સર્વ પોશાક લઈ આવો તે પહેરી સાને પડદા છોડાવી નાખુ એવું સાભળી સેવકોએ તે સરવે બીના રાજાને કહી એટલે પોતાના લગ્નનો પોશાક ચાકરો સાથે મોકલ્યો તે લઈ ફકીરને આપ્યો એટલે તેણે પહેલા સેવકોને કહ્યુ કે તમે ફુલાદેને કહો કે તે સમસ્યા પુછવા વળી માડે રાજાને કહેજો કે તમે આજ પોશાક પહેરી પરણવા બેસજો તેથી તમારુ કામ ફતેહ થશે સમાચાર સાભળી સેવકોએ રાજાને તથા ફુલાદેને જાણ કર્યું બાકી ફકીરે વરરાજાનો અમીરી પોશાક પહેરી પોતાના

ઘોડાને તૈયાર કરી તે ઉપર અસ્વારી કરી ઘોડાને તરવાર ચાલ ચલાવી નચાવતો નચાવતો ફુલાદેના મોહોલ નજીક આવ્યો ત્યા રસ્તાના સર્વ લોકો તેની ચચળાઇ જોઇને ઘણા ખુશી થયા તેમ ફુલાદે પણ નાઇ ધોઇને સોળે શણગાર નવા ઉત્તમ પ્રકારના પોશાક પહેરી પોતાની બારીમાથી વરરાજાની રાહ જોયા કરતી હતી તે પણ જોઇને બહુ ખુશી થઈ દાસીને હુકમ કર્યો કે વરરાજાજી પધારે છે તેને માન પાન આપીને પડદા બહાર ખુરશી નાખી બેસાડજે હુ સમસ્યા પુછીશ એવો હુકમ કર્યો એટલામા વરરાજા મોહોલ પાસ ઘોડો નચાવતા આવી ઉભા રહ્યા એટલે દાસીયે આવી કહ્યુ કે અહો વરરાજાજી પધારોને બિરાજો આ ખુરશી ઉપર મારી બાઈ પડદામા તઇયાર છે તે તમને સમસ્યા પુછે તેનો ઉતર આપશો તો તે ખુશીથી તમારી સાથે પરણશે ત સાભળી વરરાજાએ ( ગજરામારૂજીએ ) ઉતર આપ્યો કે તમો ગમે તે પ્રમાણે પુછો એવુ સાભળી દાસીયે પોતાની બાઇને કહ્યુ કે તમોને ગમે તે પુછો એટલે ફુલાદે પડદામા રહી પ્રશ્ન પુછે છે પહેલા ધોળો પડદો

દુહો —પડદો આવ્યા માન વાલમારે, તમે કહોને પડદા કેરી રીતરે, તમે૦ ધોળો પડદો રાજા કહી દાખવો વરમાળા આરોપુ આણી પ્રીતરે, વરમાળા૦ રાજા–ધોળી વનમા ગૌધન ચરેરે, કાઇ ધોળા તે વનમા કપાસરે, કઈ ધોળુ દુધ પીને જીવે સર્વેરે એ તો લીલા શ્રીઅવીનાશરે એતો નાખી ફુલાદે-ભલો તે ઉત્તર આપ્યો ગયજીરે તમે ભલો તે રાખ્યો ગજરે તમે૦ હવે પીળો પડદો કહી દાખવો, તમને પોઢાડુ સેજ પલગરે તમને૦ પડદો બીજો -ધોળો તે પડદો છોડી નાખજો રે પછી પીળાની સુણજો રીતરે પછી૦ ક્ષણ એકમા ઉત્તર આપીને તમને પરણી લઇ જાઉ ખેચીતરે તમને૦ પીળો તે વનમા પોપટોરે કાઇ પીળા ચણાની દાળરે કાઈ૦ પીળો શોભે ગોરહેનો

કચવો, કશી ડકરીને પહેરો આણી વહાલરે, કશી૦ ગણી -ભલોરે ઉતર દીધો ગયજી ભલો રાખ્યો હુશિયારીનો રંગરે ભલો૦ હવે રાતોપડદોકહી દાખવોરે તમને પોઢાડુ સેજ પલંગરે તમને પડદો ત્રીજો - પીળો પડદો પાછો કરોરે પછી ગતાની સુણજો રીતરે પછી૦ પળ એકમા કહી દાખવુ તમને પરણી જઇશુ ખચીતરે તમને૦ રાતી તે વનમા ચનોઠડીને ગાણી ગાને કસુંબો મજીઠરે રાણી૦ રાતો શોભે ગોગદેનો ચુડલો, બારે માસ પેન્તો ચીકરે બારે૦ રાણી -ભલો ઉતર આપ્યો ગયજી સુણી મનમા તે થાય ઉમંગરે સુણી૦ હવે કાળો પડદો કહી દાખવો, તમને પોઢાડુ સજ પલંગરે તમને૦ પડદો ચોથો-રાતો પડદો પાછો કરો ને પછી કાળાની સુણજો રીતરે પછી૦ એને પળ એકમા કહી દાખવુ, પ્યારી પરણી લઇ જઇશુ ખચીતરે પ્યારી૦ કાળા તે વનમા કોશીયોરે, તેથી કાળો છે અતીનાય કાગરે તેથી૦ કાળો શોભે ગોગદેનો ચોટલો, જાણે શોભે કાળો નાગરે, જાણે૦ ગણી-ભલા અર્થ કર્યા ગયજીરે, તમે રૂડા કહ્યા છે રંગરે તમે૦ હવે લીલો પડદો કહી દાખવો, તમને પોઢાડુ સેજ પલંગરે તમને પડદો પાચમો કાળો પડદો પાછો કરોને સુણે સુણો લીલા કેરી રીતરે સુણે૦ પળ એકમા કહી દાખવુ તમને પરણી લઇ જાઉ ખચીતરે તમને૦ લીલો તે વનમા વાલોળીયો વળી લીલો તે જવનો છોડરે વળી૦ લીલો - શોભે ગોગદેનો સાળુડો, અંગે ઓઢના પહોચે કાડરે અંગે રાણી ભલો ઉત્તર આપ્યો ભુપતી તમે ભલો ભજાવ્યો છે રંગરે, તમે હવે કાબરો પડદો કહી દાખવો, તમને પોઢાડુ સેજ પલંગરે, તમને૦ રાજા - લીલો પડદો પાછો કરો પછી સુણો કાબરા કેરી રીતરે, પછી૦ એક પલકમા કહી દાખવુ તમને પરણી લઇ જાશુ ખચીતરે તમને૦ રબારી ઘેર ઘેટડા, ગણી કાબરી ભાવસાર ઘેર ભાતરે, કાબરી દીસે ગોરાદેની

આખડી, તે તો આજની માઝમ રાતરે તે તો૦ રાણી —ભલો ઉત્તર તમે નાખ્યો, રાજા ભલો ભજાવ્યો રંગરે, રાજા૦ ફરતો પડદો કહી નાખજો તમને પોઢાડુ સેજ પલંગરે તમને૦ રાજા —કાબરો પડદો પાછો કરો રાણી ફરતાની સુણજો રીતરે રાણી૦ એક પલકમા કહી નાખવુ તમને પરણીને જાશુ ખચીતરે, તમને૦ ફરેતો ગોરાદેનો રેટીયો જેનો તીખા લોઢાની ત્રાકરે, જેની૦ નાત છોડયા ને વળી છોડશુ રાણી મુકો તે દઉ જવાબરે રાણી૦ રાખો હૈયામા ઓરતો, વણ કીધા પુછો તે કારે રાણી૦ રાણી—જોઇ હરખી સાહેબા મુને વાગ્યા તે મોહના બાણરે, મુને૦ પેલા ભવના પુણ્યે પામીયા સ્વામી ચૌદ વિદ્યા ગુણ જાણરે, સ્વામી૦ પડદા છોડયા મારા વાલમા, હવે રહેતી નથી મને ધીરરે, હવે વરમાળા આરોપુ હેતથી, થાપુ કરીને નણદલ કેરા વીરરે થાપુ૦ ભલા કહ્યા ભલા સાંભળ્યા રાજા ભલો ભજાવ્યો રંગ રાજા૦ ગદબદ પડદો કહી નાખજો તમને પોઢાડુ સેજ પલંગરે તમને૦

રાની ફુલાદે કહે છે કે પ્રાણનાથ તમો મહાન ચતુર છો તેથી મે જે સમશ્યાઓ પુછી તેના ખુલાસાવાર ઉત્તર આપ્યા તેથી મારા મનનુ સર્વ સમાધાન થયુ, માટે હે કૃપાનાથ આપ મારી સાથ પરણીને મને પોતાની અરધાંગના કરો પણ હે મહારાજ તમે સાત પડદા ના ઉત્તર આપ્યા તેમ આઠમા ગદબદ પડદાની સમશ્યાના ઉત્તર આપશો તો હુ બહુ પ્રસન્ન થઇશ તે સાંભળી રાજા કહે છે, પડદો આઠમો — કાબરા પડદાને પાછો કરો કામની૦ તમે આવી બેસો સનમુખરે તમે૦ ગદબદ પડદો કહી દાખવુ, પછી પરણી પમાડુ સુખરે, પછી૦ ગદબદ કીને આદર રાણી૦ ગદબદીયો કુમાર, રાણી૦ ગદબદ રાણીના [illegible] તેમ કે રે ફુલાદે નાર રે તેમ૦

એવી રીતે રાજાએ ઉત્તર આપ્યો તે સાંભળી ફુલાદે બહુ પ્રસન્ન થઇને કહે છે હે રાજાજી હવે મારા મનને એક ક્ષણવારની ધીરજ રહેતી નથી માટે તમે જાન તૈયાર કરી પરણવા આવો હુ પણ મારા પિતાને કહેવરાવી સામગ્રી તઇયાર કરાવુ છુ રાજા કહે સારૂ એમ કહી પોતે ઘોડા ઉપર બેસી પોતાના ઉતારા ભણી ( મસીદમા ) ચાલ્યા તે તરત પોચતા પોતાના અંગ ઉપરનો સર્વ પોશાક ઉતારી રાજ સેવકોને કહ્યુ કે આ પોશાક લઇ રાજાને આપી કહો કે મહારાજ આ પોશાક પહેરી તરત લગ્ન કરવા પધારજો કેમકે રાણીને આડે પડદાની સર્વ ગમરાના ઉત્તર આપી સધા પડદા છોડાવી નાખ્યા છે માટે તે વિષે હવે તમને કશી હરકત થાય તેવુ નથી, પણ પરણીને કન્યા તેડી તરત પોતાને શહેર પધારજો ઝાઝીવાર રોકાશો તો તેમા શોભા નથી કેમકે આપણા રચેલા પ્રપંચની કાઇ ખબર પડશે તો ફજેતી થશે માટે બધી વાતની હુશીયારી રાખજો એમ કહી રાજ સેવકોને વીદાય કર્યા પછી પોતે વીચાર કર્યો કે હવે મારે એક ક્ષણ-વાર રહેવાનો જરૂર નથી માટે તૈયારી કરૂ એમ વીચારી મસીદમાના સર્વ ફકીરોને પોતપોતાની લાયકી પ્રમાણે રૂપીયા વહેચી સર્વેને સલામ આદરૂમ કરી ઘોડા ઉપર બેસી પવન વેગે પોતાને સ્થાનક જઈ માણસને મળી વાતચીત કરી જમીને પાન સોપારી ખાઇ દર-બારમા જઇ સર્વે અમલદારોને પુછી સર્વે કામ પોતે સંભાળી લીધુ એટલામા સેવકોએ રાજા રૂપમોહન વર રાજાને પોશાક આપી સર્વે કહ્યુ સંભળાવ્યુ એટલે પોશાક પહેરી સર્વે જાન તઇયાર કરી રાજાને વાજતે તે કન્યાને માંડવે જઇને તોરણે ઉભા રહ્યા એટલે સાસુએ રીતના પ્રમાણે પુખી લઇને ગોરના કહ્યા પ્રમાણે લગ્નનુ કામ ચલા-વ્યુ ફુલાદેને તેનો મામો માહ્યરામા તેડી લાવ્યો પછી રાજા રાણીએ

વીધી મહીત કન્યાદાન આપી તરેહવાર વસ્ત્રને અલંકાર આપ્યા ત્યા નાના પ્રકારના વાજીત્ર વગડાવી ધોળ ગાઈ મંગળ વરતી લગ્ન સમારંભ પુરો કરી સઉને ગુલાબજળ છાટી ફુલના તોરા ને પાનના બીડા આપ્યા પછી જાનને ઉત્તમ જમણ આપી બીજે દહાડ પહેરામણી રૂડી રીતે કરી જાન જમાડીને કન્યા સુદ્ધા સરવેને ધામધુમથી વીદાય કરી બ્રહ્મણો વગેરે સરવે જાચકોને દાન આપ્યા તેવી સરવે મળી વર કન્યાને આશીર્વાદ દીધા પછી સરવે વિદાય થયા તે પોતાના શેહેર નજીક આવી બંદુકના અવાજ કરાવ્યા તે વાતની ઠાકોરને ખબર પડતા મોટી ધામધુમથી સામૈયુ લઈ પોતાના ઘોડાને શણગારી તરેહવાર ચાલથી નચાવતો નચાવતો રાજા રૂપસીંહની સામો આવ્યો દારૂખાનુ કાઢી મોટી ધામધુમ કરવી એટલામા ઠાકોરનો ઘોડા ભડક્યો તે મસ્તીથી માથા ઉપરનુ કસ્બી મંદીલ નરમ પડ્યુ તેથી પોતાના વાળમાથી સુગંધી મોગરાના તેલની ખુશબો આવી તેમજ પોશાકમાથી અસરાર ગુલાબના અત્તરની ખુશબોનો ભભક નીકળ્યો તે રાણી ફુલાદેના ધ્યમા આવ્યો તેથી પોતે આશ્ચર્ય પામીને ખાસ કરીને પુછે છે કે હે દાસી આવા કીમતી અત્તરની સુગંધી એકાએક ક્યાસુથી આવી તે કહે તે સાભળી દાસી કહે છે

દુહો —પડદા છોડી ગયા રાજવીરે, મનો એવો તે સદેહ થાય૦ એવા વીરોને એવા સાહેબો, ગુણીયલ રાજરોમાઉ ચાલ્યા જાયરે, ગુણીયલ૦ ચતુર તોખાર કાઇ તેમનોરે રૂપે દીસ તે બાળે વેશરે રૂપે૦ કડી સુગંધી આવી ત્યા થકી કાઈ નીખરાયા નીરના કેશરે, કાઇ૦

દાસી કહે છે હે બાઈ સાહેબ જેણે આપણા મેહેલમા આવી પડદા છોડાવ્યા તે જ વરરાજા તે જ ઘોડા ઉપર લટકમા ચાલ્યા આવે છે તેમના કેશનો અંબોડો છુટી ગયો છે તેમાથી આ સુગંધી

આવે છે, એની વાત સાભળી રાણી ફુલાદે કહે છે કે હે દાસી જેણે મારી સમસ્યાનો ઉત્તર આપી પડદા છોડાવ્યા હતા તે જ ગજગામારૂને પરણી છુ માટે આ કોયો રાજા ઠગ બાજી રચી મને અહીંઆ તેડી લાવ્યો છે તેના નામની તપાસ કરી મને કહે, તે સાભળી દાસી કહે છે કે હે બાઇ સાહેબ, પડદા છોડાવ્યા તેનુ નામ ગજગામારૂજી અને આ નગરનો રાજા હાલ તમને તેડી લાવ્યો છે તેનુ નામ એની જાનના માણસો રૂપસીહ કહે છે તે સાભળી ફુલાદે કહે છે કે માગ રથનો પડદો આઘો ખશેડ એટલે હુ નજરે જાઇને ઓળખુ

દુહો —ઝટપટ દાસી પડદો ખોલજેરે, મને મારૂ જોયાની ખતરે, મને૦ રૂપમોહ છે મારો બાધવો, રૂડો ગજરોમારો કથરે રૂડો૦ રૂપસીહનો ચુડો મે ભાગીયોરે, ગજરામારનો ચુડોહા થરે, ગ૦ રૂપસિહના શેહેરમા નહી સચરૂ, નહી જાવુ હુ એની સાથરે નહી એ પ્રમાણે ફુલાદે કહે છે કે હે દાસી તુ ઝટ પડદો ખોલ એટલે હુ મારૂજીનુ ચદ્રમા જેવુ તેજસ્વી મુખ જોઈ સતોષ પામુ મે તો મારૂજીના નામનો ચુડો પહેર્યો છે રૂપસીહે દગલબાજી રચી માટે હાલતેની ખબર પડતા તેના નામનો ચુડો મે ભાગી નાખ્યો છે, એથી તેના નગરમા મારે પગ મુકવો નથી એમ કહી પડદો ઉચો કરાવી જોયુ તો છેલ છબીલા મારૂજી ઘોડો નચાવતા નચાવતા સામા આવે છે, તેને જોઇ ફુલાદે અત્યત મોહ પામીને રૂપસીહજીયે ઠાકોરને (ગજરામારૂજીને ) પોતાના શહેરની સરવે ખબર પુછી ત્યારે ઠાકોર કહે મહારાજ, ઈશ્વર કૃપાથી સહુ કુશળ આનદમા છે એમ વાતચીત થાય છે એટલે જાનના માણસ ગામમા જવા માડયા પણ ફુલાદેએ રથ હકાવ્યો નહી ત્યારે રૂપસીહે પુછયુ કે તમે રથ ઉભો કેમ રાખ્યો છે, ગામમા ચાલો તે સાભળી ફુલાદે કહે છે કે હે રાજા હુ પતીવ્રત કરૂ છુ તેથી હાલ ગામમા નહી આવુ ચાર વરસે પુરૂ થશે ત્યારે

આવીશ એવી રીતે રાણીના વચન સાભળી રાજાએ ગામની બહાર પોતાના સુદર બાગના બગલામા ઉતારો આપ્યો ને તેની તેહનાતમા દામ દાસીયો આપી જે જોઇએ તે સરવે સાહિત્યો મોકલી દીધા પછી પોતે જાન સહિત ધામધુમથી પોતાના મેહેલમા આની રાજ સભાળી લીધુ તે પછી કટલેક દીવસે ફુલાદેએ ચાકરો સાથે રૂપમીહને કાવ્યુ કે મારે આ વાડીમા એક અતી સુદર સરોવર બધાવવુ છે માટે કડીયા સલાટ મીસ્ત્રી વગેરેને મોકલી દેજો તે હુકમ સાભળી સરવે કારીગરોને મોકલી પથરોની બાધણીથી તલાવ ખોદાવી ચણાવવા માડ્યુ ને કટલેક દીવસે પુરૂ થયુ એટલે સરવે કારીગરોને પોતાની પાસેથી પઇમા ચુકવી આપ્યા પછી વીચાર કર્યો કે મારૂજી ફરવા નીકળશે ને અ ન્તે આવશે તો ઘોડો પાવાના મસે આ સરોવર ઉપર આવશે તે વખ્તે એકાન્તે વાત થશે એવો વીચાર કરી વાટ જુએ છે, એટલે એક દીવસ રાજારામારૂજી બાહાર હવા ખાવા નીકળ્યા તે ફરતા ફરતા ફુલાદેની વાવ પાસે આવ્યા એટલે ઘોડાને તરસ લાગી તેથી નીરભયપણાથી વાડીમા જઈ નવા તળાવમા પાણી પાવા માડ્યુ તે ફુલાદેએ બગલાની બારીમાથી જોયુ એટલે તેને કહે છે

દુહો —નથી ખોદાવી ચણાવીયારે છેલા નથી બધાની પાળરે, એમા ચકલા ચાચ બોળે નહી, માટે ઘોડા પીતો તુ ખાળ્યરે, મારૂ

ફુલાદે કહે છે હે છેલા રાજા આ સરોવર કઇ તમે બધાવ્યુ નથી જે નીરભય થઇ ઘોડાને પાણી પાઓ છો તે ઠીક નહી, માટે ઝટ રોકી રાખો એવા આકાશ બોલ સાભળી મારૂજીએ તરત લગામ ખેચી રાણી પાણીથી થયા શુ પાતળા, તમે ક્યા પાણી કેરા કામરે તમે રાજારામારૂજી કહે છે હે રાણી જુઓ શ્રીમત ઉદાર અને ધરમાતમા પુરૂષો કીવા સ્ત્રીયો છે તે પરોપકારને સારૂ ઘણુ ધન ખરચી સદાવ્રત ધર્મશાળા તળાવ વાવ્ય અને કુવા વગેરે

બધાવે છે તેથી પશુ પક્ષી ને માણસો વગેરે બહુ સુખી થાય છે. એવુ જાણી મારુ તરશા ઘોડાને પાણી પાવા આવ્યો તે મોહોડુ બોળતાજ બુમ મારી અટકાવ કર્યો તે ઉપરથી માલુ જણાય છે જે તમે પાણીથી પાતળા થયા માટે મારે તમારૂ જગાએ સપાડુ નહી જોઇએ લ્યો તમારા પાણીના દામ એમ કહીને પોતાના હાથમાનુ સોનાનુ કડુ કાઢી તેના મહેલમા ફેંકી રીસ ચઢાવીને ઘોડા ઉપર અસવાર થઇ ચાલવા માંડ્યુ તે વેળા ફુલાદે પસ્તાઇને કહે છે

**દુહા.**--ડગલુ ભરેતો મારા સમ છેરે, તમને રામચંદ્રની આણરે તમને ત્રાંબા કુંડી નાજા જલ ભરૂ તેમા ઘોડા પાઉ નીરવાણરે તેમા ઘણે દીવસે વીજોગ ભાંગીયોરે મુને હરખ વાધ્યો ઘણો એ નરે; મુને મ્હેલમા પોઢોને મારૂ પાતળા તમને પોઢાડુ સેજ પલંગરે, તમને

રાણી ફુલાદે કહે છે કે હે રાજા, તમે પરમ વીવેકીને મહાબુદ્ધીમાન થઇ ખાલી મસ્કરીની વાત ઉપરથી આટલી બધી રીસ શુ કરવા કરો છો અરે મહારાજ અમારી એટલી ચુક થઇ તેની ક્ષમા કરો એમ હાથ જોડીને વળી કહે છે કે હુ ઘણા દીવસથી તમને મળવાની વાટ જોયા કરૂ છુ એટલામા આજે પરમેશ્વરે દયા કરી તેથી આપનો મીલાપ થયો વળી રૂપમીહનો પરપંચ મારા જાણ્યામા આવતા મે પણ ઘટતો ઉપાય કરી કહ્યુ કે મે બાર વરસ સુધી પ્રતીવ્રત લીધુ છે તે પુરૂ થયે નગરમા આવીશ એવુ કહ્યુ છે તે આપ પ્રાણ પ્રીય પતીને જ માટે ને તમે તો રીસાઇ જાઓ છો તે હુ જવા દેનાર નથી જો આપ મારા મેહેલમા ન પધારો તો તમને રામ દુવાઇ છે અને મારા સમ છે એમ કહી મારૂજીને સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ કર્યો તેથી મારૂજીના મનમા દયા આવી એટલે રાણી ફુલાદેને કહે છે કે પ્રથમ મારા ઘોડાને શાંત કરૂ તે પછી તમારા મહેલમા આવુ એવુ સાંભળતા રાણીએ તેને ઉત્તમ ઘાસના પુળા નખાવીને એજ

સરોવર ઉપર ચાકર સાથે મોકલી પાણી પાઈને તોબડામા ચણા ચાલી ખવરાવ્યા તે જોઇ મારૂજી મેહેલમા ગયા ત્યા રાણીએ બહુ માન દઇ પોતાના સુદર પલગપર બેસાડીને પાણી પાઈ પાનના બીડા આપી નાના પ્રકારના હાસ્ય વીનોદની વાતો કરી પોતાના છેલ સ્વામીને બહુ પ્રસન્ન કર્યા વળી રસોઇયાને આજ્ઞા કરી નાના પ્રકારની સ્વાદીષ્ટ રસોઈ કરી રૂચી પ્રમાણે જમાડી પાન સોપારીના મસાલાદાર બીડા આપ્યા તે ખાઇને મારૂજી ખુબ ખુશી થયા પછી સોગટા બાજી માડી તેમા ખુબ તાન પડયો ઘણીવારે બાજી પુરી થઈ ત્યા મારૂજી જીત્યા તે પછી નીદ્રા આવી એટલે રાણીને કહે છે કે હવે મને રજા આપો તો મારે મુકામે જાઉ રાણી કહે આ પણ તમારૂ જ મુકામ સમજી આજ સુઇ રહો એવુ સાભળી પોતે ફુલાદેના પલગપર સુઇ રહ્યા તે પ્રભાતે ઉઠી દિશા જગલ જઇ આવી હાથ પગ ધોઈ મુખ મનરજન કરી કહ્યુ કે હે રાણી હવે મને રાજી થઇ રજા આપો તો હુ મારે મુકામે જઉં ને વેળા થયે રાજદરબારમા જઇશ

તે સાભળી ફુલાદે કહે છે કે મહારાજ! જ્યારે તમે પડદા છોડાવી પરણાવીને આવ્યા તે સમયજ તમારી ચચળાઇ જેઇ મને મોહ લાગ્યો છે તે દિવસથી આપના કરી મેળાપ થવા ચાહતી તે પણ થયો તેથી વિશેષ માયા બધાઈ છે માટે હવે તમારા વિયોગથી એક ક્ષણ મારાથી રહેવાશે નહી માટે મારા મહોલમા આપ રાત્રીએ નિત્ય આવજો મારૂજી કહે એમ કરીશુ એવો ભરુસો આપી ઘોડેસ્વાર થઈ માલણને ઘેર આવી સરવે હકીકત કહીને પાડોશીનુ એક મોટુ ઘર વેચાતુ લઈ તેના પાયો ખોદાવી મજબુત સારા કારીગરો પાસે બધાવા માડયુ તેની ભલામણ માલણને કરી વેળા થયે જમીને નોકરી ઉપર ગયા ત્યા રાજા પ્રધાને અને બીજા સર્વે કારભારીયોએ માન દઇ

બેસાડી નાના પ્રકારની વાતો કરવા માડી એટલે ઠાકોરને ઝોકા આ-વવા લાગ્યા તે જોઈ રાજાનો એક કાણીયો મીપાઇ મહા ચતુર હતો તે કહે છે

દુહો.—આજની આખ્યોરે ઠાકોર ગતીયોરે, દીસે ઉજાગરાનુ ઘેનરે, દીસે૦ ઠાકોર કોને મ્હોલે રંગ માણીયો, જાણે જાગ્યા છો સારી રેનરે, જાણે૦

એવુ સાભળી મારૂજી કહે છે

દુહો --અમે ગયાતા ગયની વાડીયેરે, ત્યાતો સાથી મળ્યા દશ વીશરે, ત્યાતો૦ કેસર કસુબો ઘોળીયો, તે પીધાનો કેફ છે રીશરે, તે પીધાની૦

એવુ સાભળી ફરીને કાણીયો કહે છે

દુહો.--અમલની કેફ઼ો ઠાકોર ઘેરીયોરે, કાઠ માગ્યા મોર ગીના આખુરે, નેણ બળે છે નારી નીરખ્યાના, શુ સમજાવો ચતુર સુજાણુરે;

કાણીઓ મીપાઇ કહે છે કે ઠાકોર અમલની કેફ તો ઘેરી હોય છે, પણ આતો કોઇ પ્યારી સાથે પ્રેમ ભરેલી વાતો કરતા ઉજાગરો થયો હોવ એવી ગતી જણાય છે એવુ સાભળી ઠાકોરને બહુજ રીસ ચડી તેવી કાણીયાને ધમકાવીને કહે છે અલ્યા બે શરમી કાણા તુ તારા મનમા જાણતો હશે જે હુ મારી હુશીયારી જણાવુ છુ પણ એ હુશીયારી નહી, પાકી મુરખામી કહેવાય, જે સભા વચ્ચે તુ રાજાની અને આ વીવેકી પ્રધાનની પણ શરમ નથી રાખતો તો કાલે રાજાને પણ તુ ન પુછવાની વાત પુછીશ, એવો ઉત્તર આપ્યો તે રાજાયે સાભળી વીચાર કર્યો કે ઠાકોરનુ કહેવુ સત્ય છે એમ ધારી પ્રધાનને કહે છે આ કાણીયાને એક માસ સખ્ત મજુરીની

કેદમા નાખી છુટયા પછી ચાકરીએથી રજા આપજો એવુ સાભળી
કાણીઓ ખુબ પસ્તાઇને રડતો રડતો રાજા પ્રધાન અને ઠાકોરને પગે
લાગીને બે હાથ જોડી કહે છે કે મહારાજ આજ મે માઝમ ખાધી
છે તેના કેફમા કાઈ બોલાયુ હોય તે માફ કરો હવે કોઈ દીવસ નહી
બોલુ એવા દીનવચન સાભળી ઠાકોરે તથા રાજા પ્રધાને ક્ષમા કરી
કેટલીકવારે ઠાકોરના ચાકરીનો વખત પુરો થયો એટલે ફરીને પોતાને
ઘેર ગયા, ત્યા નવા ઘરનુ તથા ભોયરાનુ કામ તાકીદથી રાત દીવસ
ચલાવી કટલેક દહાડે પુરૂ કરાવી રાત્રીયે તે ભોયરામાથી ફુલાદેને
મોહોલે જઈ હાસ્ય વીનોદમા રાત્રી ગુજારી સવાર થયે ભોયરામા
થઈ પોતાને ઘેર આવી વેળા થયે રાજદરબાર જઈ નોકરી બજાવી
રાજાના હકમા ધનનો વધારે ફાયદો કરી બતાવે એથી રાજાને પણ
ઠાકોર બહુ પસદ પડવા લાગ્યો એમ કરતા બાર વરસ પુરા થયા
ત્યારે રાજા રૂપસીંહે વિચાર કર્યો કે રાણી ફુલાદેના વ્રતની મુદત
પુરી થઈ છે માટે આજે રાત્રીએ એને મોહોલે જાઉ તો ઠીક થાય.
એમ વીચારી રાત્રી પડી એટલે પોશાકમા અત્તર છાટીને બણીઠણીને
ફુલાદેને બગલે ગયા એટલે દાસીયે જોઇને પોતાની બાઇને ચેતવણી
આપી કે રાજા રૂપસીંહજી મોહોલમા પધારે છે તેની ખબર કહુ છુ
તે સાભળી ફુલાદેએ રાજગરાજીને ઝટ ભોયરામા સતાડ્યા એટલે
રાજા મહેલમા આવ્યા, તેને જોઈ રાણીયે મોહો ઉપરનુ માન આપી
ખુરશી ઉપર બેસાડ્યા એટલે રાજા કહે છે કે રાણી તમારા વ્રતની
મુદત પુરી થઈ છે, તે સાભળી રાણીયે ઉત્તર આપ્યો નહી, એટલે
ચારે તરફ નજર કરી જોયુ તો પલગની પાસે ખીટી ઉપર ઠાકોરનુ
મખી મદીલ જોઈ વીચાર્યુ કે આ મદીલ ઈહા ક્યાથી આવ્યુ
એમ ધારી રાણીને પુછે છે

દુહા —રાજા કહે રાણી સાભળોરે, કાઈ પુછીને પામુ પારરે,

કાઈ સાચુ બોલો તમે સત્યવતી, રાણી કેટલા પુરૂષ વર નારરે,-
રાજા રૂપસીહ કહે છે કે હે રાણી તમે કેટલા પુરૂષની નારી છો ?
અને આ કસબી ફુંદડ મડીલ કોનુ છે તે કહો ? તે સાભળી રાણી કહે

દુહો —સાચુ કહુ રાજા સત્યવતારે, તમે સુણજો સઘળો સાર
રે; તમે૦ પતીવ્રતા ધર્મ અમે પાળીયે, કાઈ ચાર પુરૂષ ઘર નારરે કાઈ
રાજા કહે છે કે હુ ચાર પુરૂષની નારી છુ ને પતીવ્રતનો ધર્મ પાળુ
છુ. એવુ સાભળી રાજા કહે છે

દુહો:—પતીવ્રતા નારી એકનીરે ચાર કન્યા તે કહો આપરે.
પર પુરૂષને સતી જાણશે, જાણે હોય તે ભાઈ બાપરે, તે સાભળી
રાણી કહે છે

દુહો:—જેરે પલગમા હુ પોઢુ છુરે, તેને પાયા છે રૂડા ચારરે,
તેના પાયા તેની વચમા જઈ હુતો સુઈ રહુ માટે ચાર કહ્યા ભરથારરે,
તે સાભળી ફરી રાજા કહે છે કે સાચુ કહો, ત્યારે રાણી કહે છે

દુહો —સાચુ કહુ રે રાજા માનજોરે તમે સુણીને પામજો પારરે,
તમે૦ જીવતા લગી એક ઝખીયે, અમે તેરે પુરૂષ ઘર નારરે, અમે૦

રાજા રૂપસીહ કહે છે કે તે એક પુરૂષ કયો છે તે બતાવો
ત્યારે રાણી કહે છે કે આ મડીલ પેરનારો મારો પતી છે તે
સાભળીને રાજા કહે છે કે આ મડીલ કોનુ છે ? રાણી કહે તમારા
નામનુ છે માટે સવારે ઉઠી નીત્ય તેનુ દર્શન કરી પતીવ્રતપણુ
પાળુ છુ, એજ આધારે મે બાર વરસ કહાડયા છે તે વ્રત પુરૂ થવા
આવ્યુ છે. તે સાભળી રાજા કહે છે કે આ મડીલ કોણે બાધ્યુ
છે ? રાણી કહે છે મે મારે હાથે બાધ્યુ છે ત્યારે રાજા કહે છે કે
એ વાત સાચી હોય તો ભાગી નાખીને પાછુ છે તેવુ બાધી દેખા-
ડો, રાણી કહે છે કે આ મડીલ ભાગી નાખીને તમે બીજા
ઓરડામા જઈને થોડી વાર બેસો એટલે હુ તઈયાર કરી તમને

દેખાડીશ તે સાંભળી રાજા મડીલ બાગીને બીજા ઓરડામા ગયા એટલે કોઇ ન જાણે તેમ ઓરડો બધ કરીને ભોયરામા જઈને માર્જીને સર્વે વરતમાન કહી ઉપર લાવીને જેવુ હતુ તેવુ ફરીને મડીલ બાધીને પાછુ ખાટી ઉપર મુકી ભોયરામા જઈ સતાઇ રહ્યા એટલે રાણીએ ઓરડાનો દરવાજો ઉઘાડીને અગર બોલાવી મડીલ હતુ તેવુ બાધેલુ દેખાડયુ તે જોઈ રાજા આશ્ચર્ય પામીને પોતાના મનમા વીચાર કરે છે કે આ મડીલ તો નક્કી ઠાકોરનુ છે પણ જ્યા સુધી મે મ્હારી નજરે જોયા નથી ત્યા સુધી બોલવુ તે મીથ્યા છે એવો વિચાર કરી મનમા અફસોસ કરી પોતાને મ્હોલે ગયો એટલે માર્જી પાસ જઇ સર્વે વર્તમાન કહ્યા તે સાભળી માર્જી કહે છે કે પ્રિયા તમો કરી ચીતા કરશો નહી હવે વેહેલાજ આપણે અહીથી જવાને થશુ એમ કહી પોતાનુ મડીલ માથે મુકી રાણીની આજ્ઞા લઇ ભોયરામા થઇને પોતાને મુકામે ગયા ત્યા સર્વ સમાચાર કહીને નાઈ ભોજન કરી વેળા થયે દરબારમા ગયા ત્યા રૂપમીહે ઠાકોરને માથે મડીલ જોઇ વિચાર કર્યો કે મેહેલમા મે જે મડીલ જોયુ હતુ તે જ મડીલ ઠાકોરને માથે છે માટે એ વણા પ્રપચી માણસ છે, તેથી હવે પછી જો એને ચાકરીયે રાખુ તો એ મ્હારી ઘણી વાતે ખરાબી કરે માટે એને રજા આપુ તો ઠીક થાય એવો વિચાર કરી કહે છે કે હે ઠાકોર, મારો ને તમારે ભેળા રહેવાનો જે સબધ હતો તે પુરો થયો માટે તમારે જે પગાર નીકળતો હોય તે ચુકવી લ્યો આજથી તમારે ગમે ત્યા જાઓ એવુ સાભળી ઠાકોર કહે છે કે તે વાતનો મને હરખ શોક નથી એમ કહી પોતાનો પગાર ચુકાવી લઇને પોતાને મુકામ આવી માળણને સર્વે સમાચાર માડીને કહ્યા કે, બાઈ હવે મારે પોતાને વતન જવાને નક્કી વીચાર છે માટે તમોને

પદર લાખ રૂપીઆ દાનામ આપુ છુ કે જે તમે મારી ઉપર ખરા દીલની મમતા રાખી બહુ બરદાસ કરી છે એમ કહીને તે શેહેરના તથા આનપાસના ભીખારીયોને બોલાવીને તેઓને ઘટાગત પમાણે ધન આપી દારીદ્રમાથી દુર કર્યા તે પછી તે શેહેરના કસબી કડીયા સુતાર સલાટ લુવાર અને બીજા મજુરોની સાથે બદોબસ્ત કર્યો સરવે તાર્થોને રસ્તે ધર્મશાળા વાવ્ય તળાવ કુવા વગેરે બધાવાના કામો ચાલુ કરી તેનુ ધન આપવાની માલણુને તથા તે શેહેરના ધરમાતમા પુરૂષોને કરી સર્વને કહ્યુ કે એ કામ પુરા થયેથી તે જગાયે ગરીબ લોકોને સદાવતના સીધા આપવા તે વાતમા રાજા રૂપસીહ કઈ હરકત કરે તો મારી ઉપર માડવગઢ ખાતે પત્ર લખી જાહેર કરજો હુ સત્ય કહુ છુ જે હુ જસાજામનો પુત્ર છુ મારૂ નામ રાજગેમારૂ છે, એ શબ્દો લોકોને કાને પડતા રૂપસીહને ખબર થઈ જે આતો રાજગેમારૂ મહા બળવાનને પરાક્રમી છે તેથી એ ફુલાદેને જરૂર લઇ જશે, માટે એ પાપીને અહીયાથી પાચ ગાઉ દુર જઇ આવુ તો ઠીક થાય નીકર કઈ તરકટ ઉઠાવશે તો હેરાન કરશે એવો નીશ્ચય કરી ઠાકોરને કહે તમે તૈયાર થાઓ તો હુ તમને વળાવવા આવુ તે સાભળી ઠાકોરે ઉત્તર આપ્યો કે હુ તઇયાર છુ એમ કહીને શેહેરના તમામ યાચકોને બોલાવી ઘટાગત પ્રમાણે દાન આપી બહુ પ્રસન્ન કર્યા પછી સરવેને સાથે ઝટ પોતાના ઘોડા ઉપર બેસી તઇયાર થયા એટલે રૂપસીહજી કેટલાક લશ્કરના અમલદારોને લઇ સાથે વળાવવા ગયા તે પાચ ગાઉ પોહોચ્યા એટલે મારૂજી કહે છે કે રૂપસીહજી તમારી માયા જોઇ હુ પ્રસન્ન છુ પણ હવે તમે પાછા વળો તો બહુ સારૂ એમ કહી પાછા વળ્યા તે એક કોશ દુર ગયા એટલે મારૂજીયે બીજે રસ્તે પવન વેગે ઘોડો દોડાવી થોડીવારમા પાછા માડવગઢ ફુલાદેને બગલે કોઈ ન

જાણે તેમ આવી પોહોચ્યા પછી બનેલી વાત બધી કહી સંભળાવી હાસ્ય વીનોદની વાતોમા લીન થઇ ગયા હવે રૂપસીહજી તેને વળાવીને પોતાના મ્હોલે આવી થાકયા પાકયા સુઇ રહ્યા પણ તેને તરેહવારે સ્વપ્ના આવવા લાગ્યા, એમ કરતા પાછલી રાતના કુકડા બોલ્યા એટલે રાજા ઝબકીને જાગ્યા પછી પોતાની મામી સુતેલી હતી તેને જગાડીને કહે છે

દુહો—રાજા કહે રે મામી સાભળો રે મુજને સ્વપ્ના તરેહવાર થાયરે, મુજને૦ પેહેલા પોહોરે સ્વપ્નુ આવીયુ, કાઇ મ્હોલે ચટતો ગયરે, કાઇ૦ બીજે પોહોરે સ્વપ્નુ આવીયુ રે, કાઇ નાગરા નાટના મોળરે, કાઇ૦ જાણે બેઠા ચાવે પાનને રે, તેથી અધર દીસ રાતા-ચોળ રે, તેથી૦ ત્રીજે પોહોરે સ્વપ્નુ આવીયુ રે, મામી સાચો માનો સહચાર રે, મામી૦ ભમર પલગપર પોટતા કાઇ તુટયો તે નવસર હાર રે કાઇ૦ ચોથે પોહોરે સ્વપ્નુ આવીયુ રે, જાણે ગજગમારૂ અસ્વાર રે, જાણે૦ ચતુર રેવતે પલાણીયો, લઇ ચાલ્યા ફુલાદે નાર. લઇ૦ એવા વચન સાભળી રૂપસીહજીને તેની મામી કહે છે કે હે ભાણેજ હુ કહુ તે સાભળ.

દુહો—સ્વમા પડોરે મુકે લાકડરે, વળી જાજો સમુદ્ર બેટ રે, વળી સ્વમા સાચા નોયે રાજવી કાઇ સ્વાને વધ્યા પેટરે, કાઇ૦ સ્વાને નીરધનને ધન મળેરે, વળી વધ્યા તે પ્રસવે પુત્રરે, વળી૦ સ્વાને મૂરખ બહુ વીદ્યા ભણે, કાઇ સારૂ પામે ઘર સુત્રરે, કાઇ સ્વાને ભુખ્યા ભોજન જમેરે વળી તણાય તેની કુખરે જાગીને જુવ સવારમા તોએ પેટમા ભુખની ભુખરે, તોએ૦

રાજા રૂપસીહને તેની મામી કહે છે કે હે ભાણેજ! ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે સ્વપ્નની વાતો સાચી પડતી નથી, તોય તુ તે વાતે ચાટ મેલે ... એમ કહે છે કે હે ભાઇ, તુ નીરાતાઇથી સુઇ રહે,

એમ કરતા કરતા નીદ્રા આવી એટલે તે સુઈ ગઈ પછી રૂપસીહને કઈ ચેન ન પડવાથી પોતે એકલો ઉઠીને ફુલાદેને બગલે જઈને ભીત ઉપર ચડવા મડ્યુ એટલે રાણીયે તરત જોયુ તેવીજ બોલી

દુહા -પાછલી રાતે મેહેલ કોણ ચઢશેરે, જાણે મોહેલે ચઢલો ચોરરે, જાણે૦ રૂપસીહ રાજા જો જાણશે તો તો નહી રહે જીવ્યાનો ઠોરરે, તો તો૦

એવી રીતે ફુલાદેના વચન સાભળી રૂપસીહજી વીચાર કરે છે કે હજી ફુલાદે મારી મરજાદ રાખે છે માટે તેની પાસે જઈ વાતચીત કરૂ એમ વીચારી મોહોલમા તેની પાસ ગયો તેને જોઈ ફુલાદેએ વીચાર કર્યો કે જો મારૂની સાથે તકરાર કરશે તો બે જણા મારા-મારી આવશ માટે એને જુદા પાડુ એવુ વીચારી રૂપસીહજી કહે છે કે મહારાજ આવો આપણે બીજા એકાત ઓરડામા જઈએ એમ કહી તેને બીજા ઓરડામા લઈ જઈને એક ખુરસી ઉપર બેસારીને તેને કહે છે

દુહો --એનને મોહોલે નીદ આવીયાર, તમે જઈને માડી જાયા વીરરે, તમે૦ મેતો રૂપસીહનો ચુડા ભાગીયો, રાજરાનાઉના ઓટયા ચીરરે

ફુલાદે કહે છે કે હે પ્રપચી તને તમારા મનમા કાઈ પાકો વીચાર ન કરતા મારી સાથ દગાબાજી રચી એ ઘણુ ખરાબ કામ કર્યુ છે, તમારો એક તલ જેટલો કરી વાતનો મારી ઉપર અખ્તી-યાર નહી છતા ધણીપણાનો હુકમ બજાવવા આવો છો તે તમને કઈ વીચાર કે શરમ આવતી નથી. હે વીર, મારી ખરી વાત માનજો પ્રથમ માડવગઢના રાજા જસાજમના પુત્ર

ગજરામારૂજીની બહુ તારીફ સાભળી મારા મા બાપે મારૂજી સાથે સગાઇ કરવાના બદોબસ્ત સારૂ એક બ્રાહ્મણને મોકલ્યો હતો, પણ તે વેળા મારૂજી વનવાસ નીકળ્યા હતા તેથી તેની માએ ઉત્તર આપ્યો હતો કે મારૂજી મુક્ત થયે પાછા આવશે ત્યારે કબુલ કરશુ એવો ખુલાસો થયો હતો તે પછી એ લોભીયા બ્રાહ્મણે તમને સમજાવી પોતાની મતલબ સાધી તમને ખોટા મારૂજી ઠરાવી અમારી પાસે આવી કહ્યુ કે ગજરામારૂજી સાથે સગાઇ કરી આવ્યો છુ તે સાભળી હુ બહુ રાજી થઇ હતી, પછી તમે જાન લઇ આવ્યા તે વેળા મારા પતી ગજરામારૂની હુશીયારી જોવા સારૂ મે આઠ પડદા જુદા જુદા રગના બાધીને જુદી જુદી નમશાઓ કહી હતી તે વેળાએ ગજરામારૂએ ઉત્તર આપ્યા હતા માટે તેનેજ પરણી છુ, ને પછી તમે દગલબાજીથી મને લ્હઇ લાવ્યા તે વેળા આજ ઠેકાણે મારૂજી મામેરુ લઇ આવ્યા હતા તેને જોઇ તમારી દગલબાજી સમજી ગઇ હતી માટેજ ખરૂ પતીવ્રત પણ પાળવા આ ઠેકાણે નગરો બાધી રહીછુ માટે તમે મારા માડી જાયા વીર જેવા છો તેથી પોતાની આબરૂ સહીત ઘેર પધારો હુ જેની સાથે પરણી છુ તેને ઘેર જઇશ, એવી રીતે ફુલાદેનો ઉત્તર સાભળી રૂપસીહે વીચાર કર્યો કે હાલ એ મારૂ બીજા ઓરડામા છે મે નજરે જોયા છ પણ હવડા હુ એકલો છુ તેથી એની જો સામો થાઉ તો મને વાટ કડી નાખે કેમકે મહા જોરાવર રાક્ષસને એક તરવારે ઝટક મારી નાખ્યો હતો માટે હાલતો પાછો મોહોલે જાઉ સવાર પડે રાજ અમલદારોને સાથે લઇ આજ ઠેકાણે ઝાડ સાથે બાધી એક તીરેથી એ રાજને મારી નાખુ એવો વીચાર કરી તે પીછો પડીને પોતાને મ્હોલે આવીને પોતાની મામીને સર્વ સમાચાર કહ્યા તે સાભળી મામી તેને કહે છે

દુહો --મોળીયુ મુગીને ઓઢ ચુદડીરે, કાઇ લજવ્યુ છે કુળ.

કપુતરે, કાંઈ ભાલો ભાગીને ઘડાવ્ય રે દીયો, તુ તો કાત ઝીણેરાં સુતરે તુ તો તેની વણાવ્ય જઈને પામરીરે, તે તો દે જઈ મારૂને નેટરે, તે તો૦ પશુ પખીને બહુ પાળે છે તેમ તારૂ તે ભગ્ગે પેટરે તેમ૦

**અરથ**—રૂપસીહને એની મામી કહે છે કે હે બાયલા તેં ક્ષત્રીનુ પાણી લજાવ્યુ માટે સમશેર ને ભાલો એ તને શોભતા નથી માટે મરદનો પોશાક ઉતરી સ્ત્રીનો વેશ ધારણ કરી રે દીયો કાતય અરે મુરખ આ પ્રમાણે કોઇ શતરૂ તારૂ ગજ લેવા આવે તો તુ શી રીતે લડાઇ કરી શકે અરે બાયલા તુ ફુલાદેને લીધા વીના કેમ આવ્યો તે કાંઇ પાણી દેખાડયુ નહી હવે ચોઢાળ ઓઢી મુક ધીક્કાર છે તારા અવતારમા એવી અપમાન ભરેલી બોલી સાભળી રાજા પોતાની મામીને કહે છે હે મામી આવા છેક હલકા શબ્દો કેમ બોલો છો? સવારે કેવુ યુદ્ધ કરી એ ફુલાદેને કેવી તીરથી વીંધાવી નખાવુ છુ એમ કહી પોતાની મામીને સમજાવે છે હવે રૂપસીહ ફુલાદેને મોહોલે ગયો છે પછી ફુલાદે મારૂજીની પાસે આવીને કહે છે પ્રીય પતી રૂપસીહની સાથે પરસ્પર જે વાતો થઇ તે તમને કહુ તે સાભળો તે સાભળી મારૂજી કહે છે કે હે પ્રીયા તમારૂ પરસ્પર ભાષણ થતુ હતુ તે મે સાભળ્યુ છે માટે વીગત સહીત કહેવાની કાઇ જરૂર નથી અહો પ્રીયા રૂપસાહ પોતાનુ લશ્કર લઈ મારી સામા લડવા આવશે તો તેને હુ અનીરૂધજીની પેઠે એકલો પુરો પડીશ તે વિષેની જરાએ ચીંતા કરશો નહી તમને હુ ચોરના પેઠે નહી લઈ જાઉ અને દરબાર વચ્ચે દેખાડી કહીને લઈ જઇશ માટે તમે પોતાના સોળે શણગાર સજી દાસી સુદ્ધા તઇયાર થઇ જુદા જુદા ઘોડા ઉપર બેસી મારી સાથે ચાલો તે સાભળી રાણી ફુલાદે શોળે શણગાર સજી દાસી સુદ્ધા તઇયાર થઈ એટલે મારૂજી પણ પોતાના સરવે પોશાક પેહેરી ઢાલ તરવાર

બંધુક અને ભાલા વગેરે સરવે હથીયાર બાંધી રાણી અને દાસી સુદ્ધા દરબારમા આવ્યો તેને જોઈ રાજા પ્રધાન અને સભામા બેસનારા સરવે લોકો આશ્ચર્ય પામી દીગમુઢ બની ગયા તે વળા મારૂજી કહે છે હે રૂપસીહજી તમો તથા પ્રધાનજી સરવે સભાસદોને જાહેર ખબર આપુ છુ કે આ ફુલાદે રાણીએ પરણતી વખતે આઠ પડદા બાંધી આઠ જુદી જુદી સમશાઓ પુછી હતી તેના ઉત્તર તમે આપ્યા નથી, મે ઉત્તરો આપી પડદા છોડાવ્યા હતા માટે પ્રથમથી તે મારાજ નામને પરણી છે માટે તે મારી રાણી છે તેથી સરવે સભાની સાક્ષીયે હુ તેને પોતાને દેશ લઈ જાઉ છુ તેમા તમારો કાંઈ અખતીયાર નથી, માટે જે મહેનત કરશો તે સઘળી રદ જશે માટે તમને જાહેર કરૂ છુ કદાપી તમારે બે સરજથી લડાઈ કરી સામુ થવુ હોય તો હુ તઈયાર છુ એમ કહી રાણી ફુલાદેને દાસી સુદ્ધા આગળ કરી પોતે પાછળ રહીને ઘોડાઓને પવનવેગે ચલાવી પોતાના વતન ભણી જવા નીકળ્યા, તેની પછવાડે રૂપસીહજી પોતાના ગુરજીર લશ્કરી સીપાઈ તથા અમલદારને લઇ ત્રણ કોષ સુધી પાછળ ઉતાવળ કરી ગયા તોયે મારૂજીના ફરી મીલાપ થયો નહી ત્યારે છેક નીરાશ થઈ પોતાના લશ્કર સુદ્ધા પાછા વળી રૂપસીહજી ફીક મોહાડે પોતાના રાજ મહેલમા આવી મહા ઉદાસ થઈ લાંબો વીચાર કરી પોતાના મનને સમજાવ્યુ કે હુ પ્રથમથીજ દગલબાજીનો પાયા રચી ફુલાદેને લાવ્યો હતો તે કેમ નભે ? એ વીષ રાજમારૂનુ ને ફુલાદેનુ કહેવુ વાજબી હતુ તેથી જેનો માલ તેને સ્વાધીન થયો એમ વીચારી અફસોસ મુકી દીધો હવે રાજમારૂજી પોતાની રાણી ફુલાદેને નગર આવ્યા તેના રાજા રાણીને ખબર પડતા સામઈયુ લઈ મોટુ માન આપી પોતાના રાજ મહેલમા ઉતારી નાના પ્રકારની ઉત્તમ રસોઈ તઈયાર કરાવી પુત્રી જમાઈને ભોજન

ક્રમથી તે બાદ સુવાસીક પાનના બીડા આપ્યા પછી રાજા રાણીયે પોતાના પુત્રી જમાઈના કુશળ વર્તમાન પુછી કેટલીકવાર ઘણા વરસની જાણવા જોગ બાબતો પુછી તેના ખુલાસાબંધ ઉતરે. મળતા રાજા અને રાણી બહુ પ્રસન્ન થયા પછી રાત્રીયે વાળુ કરી થોડીવાર બાગની હવા લઈ બંગલમા સુઈ રહયા તે બીજે દીવસે સુર્યોદય થતા વહેલા ઉઠી દાતણ કરીને રાણી ફુલાદેને કહે છે, અહો પ્રીયા હવે તુ પોતાના વાહાલા મા બાપની પાસે રહે હુ રજા લઈ જાઉ છુ, તે સાભળી ફુલાદે કહે છ અહો પ્રાણનાથ, મને મુકી આપ કેમ પધારો છો ? હવે પછી આપના વીયોગથી મારાથી એક ક્ષણ વાર રહી શકાશે નહી માટે જયા પધારો ત્યા સાથે તેડી જાઓ તે સાભળી મારૂજી કહે છે હે પ્રીયા હુ તને મુકીને જનાર નથી પણ હજુ મને બીજી બે રાણીઓ મળનાર છે માટે તેની તજવીજ કરી તે બેઉને લઈ પાછો તારી પાસે આવીશ તે પછી આપણે સઘળે મળીને માડવગઢ જશુ માટે મને જવાદે તે સાભળી ફુલાદે કહે છે કે મહારાજ ભોજન તૈયાર થવા આવ્યુ છે તેથી જમીને પધારો એમ કહી સેવકોને બોલાવી સુગધી તેલ શરીરે મર્દન કરાવી ગરમ પાણીયે નવરાવી પીતાબર પેહેરાવી અતી ઉત્તમ સ્વાદીષ્ટ રસોઈ જમાડી સતુષ્ટ કરી પાન સોપારીના બીડા આપી સરવે બીના પોતાના માબાપને કહી રજા અપાવી એટલે મારૂજી કહે છે મારી વહાલી સ્ત્રી તુ કશી વાતે દીલગીર થઈશ નહી હુ એક વચની છુ માટે કામ ફતે કરી વહેલો આવીશ એવુ સાભળી ફુલાદે આશીશ દઈ કહે છે કે અહો પ્રાણનાથ જયા જાઓ ત્યા સર્વ ઠેકાણે પરમદયાળુ પરમેશ્વર અહોનીશ તમને કુશળ આનદમા રાખી રક્ષણ કરો. એવા શબ્દ સાભળી મારૂ ઘોડેસ્વાર થઈ સારા શુકન લઈ પથે પડ્યા તે કેટલેક દીવસે ઉજળ ગુજરાત મુલકમા આવી પહોચી 'આનદ નગર.

નજીક આવીને જોયુ તો શેહેરની બહારની એક અતી સુદર વાડી જોઈ વીચાર કર્યો કે આ વાડીમા જઈ વીશ્રાતી લેઊ એવો નીશ્ચય કરી વાડીમા જઈ જુવે છે તો એક અતી સુદર મહાદેવનુ દેહેરૂ બાધેલુ હતું તેના પાસ એક ઉત્તમ બાધણીની મીઠા પાણીની વાવ્ય હતી તે જોઈ વીચાર કર્યો કે નવારનો પહોર છે માટે આ વાવ્યમા સ્નાન કરીને મહાદેવના દર્શન કરી જરા વીસામો લઈ પછી શહેર જોવા જાઊ એવો વીચાર કરી વસ્ત્ર ઉતારી પચીયુ પેહેરી સુદર જળમા સ્નાન કરી દીલ સાફ કરી પોતાના વસ્ત્ર પેહેરી મહાદેવના દેવળમા ગયો ત્યા તે નગરના રાજાની પુત્રી દેવલદે પોતાની દાસીયો સાથે લઈ નવા પ્રકારનો પુજાપો જાત સુગવાસીક પુષ્પો તથા બીલી પત્ર ધુપ વગેરે સોનાના થાળમા ભરી શાસ્ત્ર વીધી પ્રમાણે એક ચીત્ત પુજા કરી કપુરની આરતી પુષ્પાજલી મણી પુષ્પ બીલી ચડાવીને બે હાથ જોડી શીવજીની પ્રાથના કરી કહે છે હે ભોળા શભો આજે ૭ માસ થયા તમારૂ હુ એટલા માટે પુજન કરૂ છુ કે માડવગઢના રાજા જસાજા-મની અણમાનીતી રાણી દામાવતીનો પુત્ર રાજારામારૂજી રૂપગુણથી ભરપુર ગુણીર વીચારવત મહા પરાક્રમી છે તેની કીર્તી ચાતરફ ઘણા જનને મોહોડે સાભળતા મારે તેની સાથે પરવાની સપુર્ણ મરજી છે તેથી આજ પ્રસન્ન થઈ દર્શન આપો જે એજ દર્શન મળે એવી રીતે પ્રાર્થના કરી તે પછવાડે રાજારામારૂજી એ સાભળી બહુ પ્રસન્ન થયા એટલે સુદરદેએ પાછુ ફરીને જોયુ તો મહા તેજસ્વી રાજકુવર જોઈ અત્યત મોહ પામીને તેને પુછે છે

**દુહો** —કીયારે મુલકથી આવ્યા સાહબારે, તમે કીયારે મુલકમા જાઓરે, તમે૦ કઈ જનેતા પેટ જનમીયા, તમે કઈરે રાણીના છો નાવરે, તમે૦ સાચુ કહેજો રાજા સત્યવતારે, કહો કીયુ તમારૂ નામ

રે, કહો૦ કુવર છો કોણ રાજા તણા વળી શુ છે તમારૂ નામરે, વળી૦

**અર્થ**—રાજપુત્રી દેવળને પુછે છે કે હે મહારાજ તમારૂ અને તમારા પીતાનુ નામ તથા ગામ કૃપા કરીકહો તો બહુ સારૂ તે સાભળી મારૂજી કહે છે કે સાભળો

**દુહો**—ઉત્તર ખડથી આવીયારે, પશ્ચિમ દેશ જવાનો ભાવરે, પશ્ચીમ૦ આભા મડળના અમે રાજવી ગણી મરૂા ગોરીના નાવરે, ગણી૦ હુ તો કુવર જસા જામનોરે, કાંઇ માડવગઢ મારૂ નામરે કાંઇ૦ હુ છુ દામાવતીનો દીકરો, ગજરોમારૂજી મહારૂ નામરે, ગજરા૦

**અર્થ**—મારૂજી કહે છે હે રાજપુત્રી હુ ઉત્તર દીશાએથી આવ્યો છુ અને પશ્ચીમમા જવાની મરજી છે હુ માડવગઢના રાજા જસાજામની અણમાનીતી રાણી દામાવતીનો પુત્ર છુ અને ગજરામારૂજી મારૂ નામ છે મરૂા ગોરીનો નવ એટલે જે મારા સદગુણ જોઇને મારી ઉપર મોહીત થઇ મને વરીને મારા કહ્યા પ્રમાણે ચાલે તેનો હુ સ્વામી થાઊ છુ એ મરૂા સત્ય માનજે એવી વાત સાભળતા સુરકે અત્યત રાજી થઇ પોતાના મનમા વીચાર કરી મહાદેવને કહે છે અહો પરમ દયાળુ જીવ જે કોઇ સ્ત્રી પુરૂષે તમારા નામનુ તપ ધ્યાન ને વ્રત કયુ હશે તેને તમે મન વાચ્છના પુરા કરી આપી સતુષ્ટ કર્યા છે તેમ મે પણ ૭ માસ સુધી ખરા ભાવથી તમારી પુજા કરી હતી તે આજે ૭ માસ પુરા થતા મારી ઇચ્છા પરીપૂર્ણ કરી તેથી હુ તમને તથા ગોરમાને (પાર્વતી) ગણપતી અચ્યુ અને નદકેશ્વરને વારવાર નમસ્કાર કરૂ છુ એ રીતે પ્રણામ કરી મારૂજીને કહે છે કે અહો પરમ પ્રીય સ્વામી તમારા રૂપ ગુણનુ વર્ણન સાભળી હુ મોહીત થઇ મળવાને આતુર હતી તે આજે સદાશીવે પ્રસન્ન થઇ મીલાપ કરાવ્યો, તેથી બહુ આનદ થયો છે

માટે રાજમહેલમા માગે એકાત વાસ છે ત્યા જરૂર પધારજો તે સાભળી મારૂજી કહે છે કે તમારો ભાવ છે તો આવીશુ એવો ઉત્તર મળતા પોતાને સ્થાનકે જઇને પોતાની દાસીને કહે છે કે દાસી તું આપણા પ્રધાનજીને ત્યા જઈ તેની પુત્રી દેવળદેને કહે કે તારી પ્રીત સખી સુઘડદે તને બોલાવે છે, તે સાભળી તેણે સોળે શણગાર સજી સુદર સાડી તથા તારા ટપકીની કાચળી પહેરી પોતાની પ્રાણ સમાન સખી સુઘડદેને મોહોલે આવી એટલે તેને સુઘડદેએ સરવ સમાચાર વીગત સહીત કહ્યા તે સાભળી બેઉ સખીઓ બહુ પ્રસન્ન થઇને પોતાના ( સુઘડદેનો ) મોહોલ શણગારવા માડ્યો

**દુહો** —રગ મોહોલનો સુદર ઓરડોરે, તે તો શણગાર્યો ઝાકઝમાળરે, તેનો૦ ચદરવો બાધ્યો કીનખાબનો ફરતી બાધી મોતીની ઝાલરે, ફરતી૦ કાચ બાધ્યા નાના વીધ તણારે જેમા સુદર મુખ દેખાયરે, જેમા કેટલા એકમા છબીઓ તરેહવારની, પુરણ તેજ જેમા પરખાયરે, પુરણ૦ ખુરશીયો મુકી શીશમ તણીરે ઘણી શોભે છે ઝગઝગાટરે, વળી૦ તેની જોડ ગોખે નકશી જડ્યુ, કાઈ કાચ તણુ કબાટરે, કાઇ૦ બીલોરી કાચની શીશીયોરે, માહી ભરીયેલ જળ ગુલાબરે, માહી૦ લવીગ સોપારીને એલચી, બીડા ભર્યા છે સુદર તાબરે, બીજા૦ મેવાના કર માહી મુકીયારે, જેની ગજવાળાની રીતરે; જેવી૦ રસોઈ બનાવી છે બત્રીશી, કાઇ અદકી આણીને પ્રીતરે, કાઇ૦ દુધ સાકર ઉકાળીયારે, નાખ્યા તેજાના તઇયારરે, નાખ્યા૦ નર પીતા રાજી થાએ ઘણુ પછી સજ્યા તે સોળ સણગારરે પછી એ પ્રમાણે સુઘડદેએ પોતાના રગ મહેલને નાના પ્રકારની રચનાથી ઇદ્રપુરીની માફક સણગારીને મારૂજી સારૂ તરેહવારની સ્વાદીષ્ટ રસોઈ તઇયાર રાખીને પોતે પણ સોળે સણગાર સજીને તઇયાર થઈ

**દુહો** —જગરની કે રનો સાળુડોરે તેમા કસબી રગરે, તેમા૦

તેતો ઓઢ્યો છે અલબેલીએ, તેમા શોભે છે ગોખરૂ સગરે, તેમા૦ શેષનાગ ચોટલોરે ફેણ જાણે મણીરાશ ફુલરે, ફેણ૦ સથેંથીંગલેંડ પુર્યો શોભીતો, રૂડી દામણી દીપે અમુલ્યરે, રૂડી૦ હમેશનો હારહીરે જડ્યોરે, તેના તેજ તણો નહી પારરે, તેના૦ અતી ઉત્તમ હાર મોતી તણા, સહુ શોભિતા શણગારરે સહુ૦ ચતુરાએ ચોહોડ્યો છે ચાદલોરે. તેથી શોભી રહ્યુ છે ભાલરે, તેથી શુક ચાચ સરીખી નાસીકા હસ્તા ખંજન પડે બેઉ ગાલરે હસ્તા ભ્રકુટી કમાન સરીખડીરે, મૃગાનેણીના ચપળ છે નેણરે, મૃગા તેમા શરદના ચદ્રસુરે૦ સુખે બોલે મધુરા વેણરે, સુખે૦ વાળી હાનજડી નાકમા તેમા મોતીછે મોટા મુલરે, તેમા૦ તે તો શોભે અધરપર લટકતી, જેનુ તેજ દીસે અમુ-લ્યરે, જેનુ હાસ્ય કરે મદ અધરવીરે તે મટકા બીજશાદતરે તેમા૦ તમામ સુવરણ રેખા શોભતીરે, એવી ફુલાદે મહા રૂપવતરે એવી૦ ફુલ પાંદડીઓના લુમખારે, તેમા લીલા પીળા જડ્યા નગરે, તેમા તેતો પેર્યા ગોરડીએ કાનમા, જેની કાયા ગુલાબી રંગરે જેની લાંબો ચતુરાનો ચોટલોરે, તેમા તેલ ચપેલનો વાસ ઉચુ અત્તર મેકેરે ગુલાબનુ, જોતા મનડાની પોહોચે આશરે જોતા મુખડુ શરદના ચદ્રસુરે અતી અમૃતે ભરીયા નેણરે, અતી ગોરી ગાયન કરે મધુરે સ્વરે જેના મીઠા લાગે બહુ વેણરે જેમ દાસી લાવી આગળ ધરેરે, બાઇ લ્યોને બીડા તબોલરે, બાઇ એમા લવીંગ સોપારીને એલચી. ખાઇને પાન કરો કલોલરે ખાઇને જરકસી લીધી કચુકીરે તેતો કરીને પહેરી છે અંગરે તેથી કાકણુ સહીત કર ચુડલોને જડ્યો હેમથી ઝાકઝમાળરે જડ્યા રત્ન આગળીયે વેઢ વીંટીયોરે ગોરી ચાલે ધીમી ધીમી ચાલરે ગોરી સીહ સમાન કટીલંક છે રે, પાએ નપુર ઝણકારઃ પાએ સાંકળા કડા સુવર્ણના તેની શોભાનો નહી પાર તેની, અનુપમ આંજી આંખડીરે લીલુ બંદુ કીધુ છે ગાલરે, લીલુ છુદયુ છે

છુરણુ એવો બન્યો છે ઉત્તમ તાલરે એવા જાણે ઇદ્ર કેરી અપસરારે આવી અત્રંક્ષથી અલબેલરે આની કહે તેની શોભા શી કહુ, જેને પનણુરે મારૂ છેલરે જેને

**અરથ** —એવી રીતે સુવડદેએ ભારે કીમતના સોલે શણગાર સજીને તરેહવાર રંગના અતી ઉત્તમ પોશાક પહેરી એની શોભાયમાન બની કે જાણે ઇદ્રના ઘરની અપછરા અત્રીક્ષથી ઉતરી હોય એવી શોભાયમાન દેખાવા માંડી પછી પોતાની પ્રીય સખી દેવળદેને કહે છે ક બેન તુ પણ તારે ઘેરથી સોળે સણગાર સજી મારી પાસે વહેલી આવ એટલે આપણે મારૂજીની વાટ જોઈ તઈયાર રહીએ એવુ સાભળી દેવળદે પોતાને ઘેર જઇને સોળે સણગાર સજી તરેહવાર ભારે કીમતના પોશાક પહેરી તરત સુઘડદેને મોહોલે આવી એટલે [illegible] આજ્ઞા કરી કે આગલી બારી આગળ બે જડીત્ર ખુરશી નાખ એવો હુકમ થતા દાસીએ ખુરશી બારી આગળ મુકી એટલે સુવડ-દેએ પોતના કાચના કબાટમાથી અતી ઉત્તમ બસરાઇ ગુલાબના અત્તરની શીશી કહાડી તેમાથી અત્તર લઇને પોતાના પોશાક ઉપર તથા દેવળદેના પોશાક ઉપર છાટીને શીશી પાછી મુકી તે બેઉ સ-ખીયો બારી આગળ આવીને ખુરશી ઉપર છે બેસી રાજરામારૂજીની તારીફ કરી વાત કરે એટલે મારૂજી પણ પોતાનો ભરજરીનો પોશાક પહેરી તે ઉપર ગુલાબ મોગરો ચબેલી જાઈ જુઇ અને કેવડો વગેરે ભારે કીમતના અત્તરો પોશાક પર જુદે જુદે ઠેકાણે છાટી ઘોડાને તરેહવાર ચાલવી નચાવતા સુઘડદેના મોહોલ નજીક આવ્યા એટલે બેઉ સખીયો નીચે ઉતરને તેમને મોહોટુ માન આપી ઉપર તેડી લાવીને એક ભારે કીમતી જડીવત્ર કોચ ઉપર બે-સાડીને તેમને સોપારીનુ મસાલાદાર બીડુ આપી નાના પ્રકારના વીનોદની વાતો કરીને રસાયા પાસે અનકુટના જેવી તરેહવાર રસોઈ

તૈયાર કરાવી હતી તે મારૂજીને સુવર્ણના પાટલા ઉપર બેસારીને તેમની રૂચી પ્રમાણે તૃપ્ત કરી જમાડીને ઠંડુ જળપાન કરાવીને પાનના બીડા આપ્યા તે ખાઇને મારૂજી કહે છે અહો પ્રીયા તે આજે મને ભાવ સહીત જે જે માન આપ્યુ છે તે જોઇ હુ ઘણો પ્રસન્ન છુ તેમ તારૂ રૂપ અને ગુણ જોઈ મોહીત છુ એવુ કહેતા ઘણી જાતના અત્તરની ખુશબો આવી તે જોઈ સુઘડદે પુછે છે કે હે નાથજી અમે એક બે જાતના અત્તર વાપર્યા છે, પણ તમારી પાસે ઘણી જાતના અતરોની જુદી જુદી ખુશબો આવે છે તેથી મારૂ મગજ તર થઈ ગયુ છે એમ કહી બે હાથ જોડી વીનતી કરી કહે છે કે હે પ્રાણનાથ મે ઘણા દીવસથી આપની સુકીર્તી સાભળી છે તે દીવસથી મનથી તમને વરી ચુકી છુ પણ આજે તનથી વરો તો ઉપકાર થશે એવો ઉત્તર મળતા કોઇ ન જાણે વીવાહની સામગ્રી મગાવી ગોરને બોલાવીને ગણેશ પાટ બેસાર્યા એટલે દેવલદે કહે છે હે પ્રીય સખી તારે ને મારે ન્હાનપણની પ્રીતી છે તેથી મારી પ્રકૃતીની તને સર્વે ખબર છે માટે હે બેન મારૂજી ઉપર મારૂ પણ મન બહુ મોહીત થયુ છે તેથી હુ પણ એમને પરણીશ તો આપણ સદા સતોષ પામી સજોગે રહીશુ વળી તમારી ને પ્રાણપતીની સદાય આજ્ઞા પાળીશ તે સાભળી સુઘડદેને બહુ દયા આવી તેથી વાત કબુલ રાખીને બેઉ સખી પ્રેમ સહીત ગોરના સાક્ષીએ મારૂજીને વરી મગળ ફેરા ફરી ગોરને દક્ષણા આપી રાજી કરીને કહે છે કે ગોર દેવ આ વાત કોઇને કરશો નહી હો ગોર કહે સારૂ બાઇ એમ કહી ગોર પોતાને ઘેર ગયા એટલે નાના પ્રકારના પુષ્પ મગાવી પલગ ફરતી જાળી ગુથાવીને તેમા મારૂજીને સુવારીને બેઉ બે પગ ચાપવા મડી તે જોઈ મારૂજી પણ બહુ પ્રસન્ન થયા એમ હાસ્યવીનોદથી રાત્રી પુરી કરી સવાર થતા પહેલા મારૂજીએ

કહ્યુ કે તમે બેઉ જણ સજીને તૈયાર થાઓ કેમકે હવે પછી હુ એક પળવાર રોકાનાર નથી તે સાભળી બેઉ સખીયોએ પોત પોતાને ઘેરથી પોતાના વસ્ત્ર અલકાર તમામ લઇને સુઘડદેના રથમા બે જણી બેઠી એટલે મારૂજી પણ પોતાના સર્વે હથીયાર બાધી ઘોડા ઉપર બેશી રથની આગળ થયા તે શહેરના દરવાજા આગળ ગયા એટલે દરવાને સુઘડદેનો રથ ઓળખીને હાકનારને પુછ્યુ કે આ રથ રાજ પુત્રી સુઘડદેનો છે તે સ્વરના પોહોરમા દાસ દાસીયો વગરનો ક્યા જાય છે ? એમ કહીને રથને તથા મારૂજીને અટકાવી બીજા સીપાઈ સાથે રાજાને ખબર કેવરાવ્યા કે મ્હારાજ આપની પુત્રી સુઘડદે રથમા બેશી એક છેલ પુરૂષ સાથે ગામ બહાર જાય છે એવુ સાભળી રાજાયે પોતાના પ્રધાનને તથા લશ્કરના અમલદારોને આજ્ઞા કરીક રથ પાછો વાળી મોહોલે મોકલી દઈને તે છેલ પુરૂષને પકડી મારી પાસ લાવો એવી આજ્ઞા થતા પ્રધાને કહ્યા પ્રમાણે કામ કરી લશ્કરના જોદ્ધાઓ પાસ ઘેરી લીધો તે જોઈ મારૂજીએ પોતાના મનમા વીચાર કર્યો કે બાર વરસ થયા હુ બાર નીકળ્યો છુ ત્યાર્થી તે આજ દીન સુધી જગદેશ્વર મહાદેવે મારી લાજ રાખી છે તેમ આજે પણ આ મહા સકટમાથી છોડાવશે એમ વીચારી પોતે મહાદેવનુ ધ્યાન ધરીને હીમ્મત રાખી એટલે મહાદેવે તેને શુગાતન આપ્યુ એટલે પોતાની શારંગીની તરવાર મ્યાનમાર્થી કહાડીને અનીરૂદ્ધની જેમ ગરજના કરી ફરી વળ્યો તે કેટલાકને સમશેરના સપાટા લગાવ્યા કેટલાકને ભાલા માર્યા કેટલાકને હાથમા છાલી ચીભડા જેમ પછાડ્યા એવી રીતે આખી સેનામા ભગાણ પાડ્યુ તેથી જોદ્ધાઓ સર્વે નાસવા માડ્યા તે જોઈ પ્રધાને રાજાને કહ્યુ કે મહારાજ કોઈ અનીરૂદ્ધ જેવો મહાબળવાન જોદ્ધો આવ્યો છે તે ખુબ લડાઈ કરી બધાને નસાડે છે તે સ ભળી રાજાએ પ્રધાનને કહ્યુ કે લડાઇ બધ કરાવોને

એને મારી પાસે પકડી લાવો તે સાભળી પ્રધાને તેને ઠંડો પાડી સમજાવીને રાજા પાસે લાવી સામો ઉભા કર્યો એટલે તેનુ રૂપ જોઈ ખુબ મોહ પામીને પુછે છે કે આપનો કયો દેશ પીતાનુ નામ શુ અને આપનુ નામ શુ તથા યુવા અવસ્થામા શા કારણ માટે પરદેશ નીકળ્યા છો તે સર્વે સત્ય કહો તે સાભળી મારૂજી કહે છે કે માડવગઢના જસાજામ રાજાની અણમાનીતી દામાવતીનો પુત્ર છુ મને સર્વ લોક ગજરો મારૂજી કહીને બોલાવે છે એવુ સાભળી રાજા પ્રધાનને કહે છે અહો પ્રધાનજી જેની સુકીર્તી ચોતર્ફ ખુબ ફેલાઈ છે તે પુન્યનુ દર્શન થવુ દુર્લભ છતા તે પ્રત્યક્ષ આપણે ઘેર આવ્યા છે માટે હુ સુધડદેને કન્યાદાન આપી એની સાથે પરણાવી દઉ તે સાભળી પ્રધાન કહે છે કે મહારાજ તમારો વીચાર બહુ સારો છે હુ પણ મારી લાડકી પુત્રી દેવલદેને કન્યાદાન આપી પરણાવી દઉં તો બન્યો સખી બાળપણમા મન મીલાપી છે તેથી એક સ્થાને રહી સુખી થશે એવો નીશ્ચય કરીને એક મોહોટો સુશોભીત માડવો બાધી રૂડુ મહુરત જોવરાવી રાજા પ્રધાન એક જણાયે શાસ્ત્ર વીધી પ્રમાણે કન્યાદાન આપવા માડ્યા તે સમયે સર્વ સાહેલીયો મળી મધુર સ્વરે ગીત ગાય છે

**દુહા**—મહીયર મળી સહુ સાથમારે, તેનો હરખીને ગુણ ગાયરે તે તો૦ ચોરા બાધી છે સુદર ચોકમા ત્યાતો શુભ મગળ વરતાયરે, ત્યા તો૦ ચાર મગળ ફરેફરવે, તેનો હરખે છે સર્વેજાનરે; તેતો૦ હસ્તી ઘોડા રથને પાલખી, હીરા મોતીના આપ્યા દાનરે, હીરા૦ પરણી ઉઠયા બહુ પ્રીતથીરે, તેને આનદ અગનમાયરે, તેને૦ સુઘડદે દેવળદે બે રાણીયો તેતો જોઈને રાજી બહુ થાયરે, તેતો૦ સખીયો સહુ આશીશ દીએરે, તમને પ્રસન્ન થયા મહાદેવરે, તમને૦ તેથી મન-વાછીત વર આપીયો, સદા કરજો સ્વામીની સેવરે સદા૦ માયા તે

અમપર રાખજોરે, મારી માયાળુ બન્ને બેનરે, મારી૦ પાછા મહીયર
વેહેલા આવજો તમો સભાળશો દીનરે, તમે

એ પ્રકારે રાજાએ તથા પ્રધાને પોત પોતાની પુત્રી શાસ્ત્રની વીધી પ્રમાણે પરણાવીવસ્ત્ર, હીરા જડીત્ર સુવર્ણના અલંકારો મોતીનો હાર રોકડી સોના મોહોરો અશ્વ ગજરથ પાલખી દાસ દાસીઓ વગેરે ઘણે માલ આપી ખુબ સતુષ્ટ કર્યા તે સમયે સાહેલીયોએ મળી ગીત ગાઈને આશીર્વાદ દીધો તે સમયે ઢોલ તાસા નોબત શરણાઇ ભેરભુગળ વગેરે નાના પ્રકારના વાજીત્ર વાગ્યા તેથી નગરના સર્વે લોક જોઈને ખુશ રાજી થયા આખા શહેરમા નોતરા દેવરાવી અતી ઉત્તમ તરેહવાર ગોર કરાવી સર્વ સતુષ્ટ કરી જે જેને ઘટે તેવા પોશાકોના ઈનામ આપ્યા સર્વ યાચકોને રાજાએ તથા માડજીયે બહુ દાન આપ્યા એ રીતે લગ્ન સર્વ કામ પત્યા પછી માડજીયે પોતાના બેઉ શસરા પાસે સ્વદેશ જવાની આજ્ઞા માગી એટલે સર્વ સાથ એકઠો થયો ત્યા રાજારાણી પ્રધાન તથા તેની સ્ત્રી વગેરેએ પોતાની પુત્રીને બહુ શીખામણ દીધી વળી નીકળતી વખતે બન્નેની માતાએ તરેહવાર વસ્ત્ર અલંકા આપ્યા પછી જે માડજીને આપેલા સેવકો હતા તેને હથીયાર બધાવ સર્વ સાથ મળી ગાજતે વાજતે વીદાય કરી સઉ સઉને ઘેર ગયા ને આ માડજી કુચ કામ કરી કેટલેક દીવસે કુલાદેને નગર આવ્ય તેની રાજાને ખબર પડતા બહુ માન આપી સામઈયુ કરી મોહોલમ લાવી સર્વને સતુષ્ટ કરી ભોજન કરાવ્યુ એ રીતે બે દીવસ પરૂણાગ કરી સુઘડદેના પીતા કરતા બધી વાતે બમણો વીવેક કરી બતાવ્યે પછી સર્વ સાથ તૈયારી કરી ગાજતે વાજતે વીદાય કરવા તે કુ મુકામ કરતા ચાલ્યા જાય છે તે દીવસે રાણી ચપાદે પોતાના મનમ વીચાર કરે છે કે મારો સ્વામી રાજગમાડજી મને સત્ય વચન આપી બાર વરસનો વાયદો કરી આ વનમા મહાદેવને ખોળે મુકી ગય

છે તેને આજે બરોબર બાર વર્સ પુરા થયા છે તો પણ હજુ સુધી તે આવ્યા નથી તેથી હવે પછી મારા મનને ધીરજ રહેવાની નથી માટે આ વડના ઝાડ ઉપર ચડીને જોઉ ને તે દુરથી નજરે પડે તો બહુ સારૂ થાય એમ વીચારી તરત ઝાડ ઉપર ચડીને જોયુ તો ઘણે દુરથી એક મોટુ લશ્કર ચાલ્યુ આવે છે તે જોઇને પોતાના જીવને હીમ્મત આવી કે લશ્કરમા મારા સ્વામી હોય તો આજે અત્યત આનદ થશે એમ ધારે છે એટલે તે વનમા પક્ષીયો જુદે જુદે સ્વરે એક પછી બીજુ બોલી સારા શુકન આપે છે એટલે તો ખરેજ મારૂજી પોતાના ઘોડા ઉપર બેસી નાના પ્રકારની ચાલથી નચાવતા નચાવતા નજીક આવ્યા એટલે ચપાદે ઓળખતા તરત હેઠી ઉતરીને મારૂજી પાસે આવી પુછે છે કે હે સત્ય વચની સ્વામી નાથ આપ વરરાજાના જેવો ભરજરીનો પોશાક પેરી આવ્યા છો તે આનદની વાત છે પણ મહારાજ આપ શરીરે તો કુશળ આનદમા છો તે સાભળી મારૂજી કહે છે અહો મારી પરમ પ્રીયા પટરાણી ? હુ જગદેશ્વર મહાદેવજીના પ્રતાપથી ને તમારા આશીરવાદથી તમારો મારો વીયોગ રહ્યો તે દીવસથી તે આજ દીન સુધી કુશળ આનદમા છુ તેમ તમોએ શુકન કહ્યા તે પ્રમાણે બીજી ત્રણ રાણીયા પરણીને સાથે લાવ્યો છુ, ને તે ત્રણેના પીતાએ મને કન્યાદાનમા હીરા જડીત સુવર્ણના અલકારો તથા સુદર વસ્ત્રો અને શસ્ત્ર બધ શુરા યોદ્ધાઓની સેના તથા હસ્તી ઘોડા રથ પાલખીયો ઉંટ વગેરે બધુ વીવેક અને પ્રીતી સહીત આપ્યુ છે તે સાભળી ચપાદે બહુ પ્રસન્ન થઇ, પછી મારૂજીયે સર્વ સેના સહીત ડેરા તબુ તાણી તે જ ઠામે વીરામ લેવા રહ્યા ત્યા મારૂજીયે સેવકો પાસે પુષ્પ બીલી વગેરે મગાવી પોતે નાહીને ધોએલા પવીત્ર વસ્ત્ર પેહેરીને મહાદેવજીની પૂજા કરી ચદન અક્ષત બીલી પુષ્પ અબીલ ગુલાલ વગેરે ચડાવી

ધુપ નઈવેદ આરતી વગેરે કરી મત્ર પુષ્પાંજલી કરી ચારે ગણીયોને દર્શન કરવની આગ્ના આપી એટલે તે ચારે જણાઓ એકઠી મળી દર્શન કરી તબુમા આવ્યા તે પછી બીજા ભાવીક જનો દર્શન કરી પોત પોતાને સ્થાનકે આવી રસોઈ બનાવી જમ્યા રાજા રાણી પણ પોતાના તબુમા થાળો મગાવી ભોજન કરી પાન સોપારીના બીડાં બાદ ચારે રાણીઓયે વીવેક સહીત ઘટારત પ્રમાણે વાતો કરી પરસ્પર પ્રીતી બાંધી તે જોઈ મારૂજી બહુ ખુશી થયા પછી તે જ ઠેકાણે રાત્રી નીરગમન કરી મોટે પરોઢીયે કુચ કુચ કરી લાંબા નજલ કરી ચપાદેને નગર ગયા તેની રાજાને ખબર પડતા મોટી ધામધુમથી સામઈયુ લઈ પોતાના મોહોલમા તેડા લાવ્યા ત્યા ખુબ માન આપી ભોજન કરાવ્યુ તે પછી સર્વને જમાડ્યા એ રીતે પાચ દીવસ પરોણાગત રાખ્યા તે દરમ્યાનમા મારૂજીની સાસુને સસરાયે મારૂજીને બાર વરસની મુસાફરીના સર્વ વર્તમાન પુછ્યા તેની વીગત સહીત ઉત્તર આપ્યા તથા તેમના મનનુ સમાધાન થયુ, તે બાદ છેલ્લે દીવસ સર્વના કરતા મોંઘા મુલના વસ્ત્ર અલકારો પોતાની પુત્રી તથા જમાઈને આપી સતુષ્ટ કરી બીજી ત્રણ રાણીયોને પણ પોશાકને અલંકાર આપ્યા તે પછી ચાકરોને હથીયાર બંધ લશ્કર સર્વના કરતા વિશેષ આપી ખુબ પ્રસન્ન કરી રવાને કર્યા તે કુચ કુચ કરી થોડે દીવસ માડવગઢ નજીક આવ્યા તેની રાજસેવકોને ખબર પડતા દુરથી જોઈ તરત રાજા જમાજામને જઈને કહ્યુ કે મહારાજ આપણા શેહેર નજીક કોઈ મોટો બળવાન રાજા પુષ્કળ લશ્કર લઈ આવે છે તેના મને ખબર પડતા તમને કેવા આવ્યો છુ તે સાંભળી રાજાયે પોતાના કુલસગ વજીરને કહ્યુ કે હે વજીર, આપણા શહેર નજીક કોઈ મહા બળવાન રાજા બહુ લશ્કર લઈ આવે છે તે યુદ્ધ કરી આપણુ રાજ લેશે તો આપણે કેમ કરીશુ,

એ બળવાન સાથે આપણું કશુ જોર ચાલનાર નથી અરે પ્રધાન જો આ વખતે મારો શુરવીર પુત્ર ગજરામારૂ હોત તો તે સામુ યુદ્ધ કરીને મારૂ રાજ રાખત અરેરે હુ કેવો મુર્ખ જે મહા પરાક્રમી પુત્રને વીના અપરાધે વનવાસ કહાડયો છે તે દીવસથી તે આજ દીન સુધી કેટલીક વાતનુ જેજે નુકશાન થયુ છે તે સર્વે તમારા ધ્યાનમા છે અરેરે તે દીવસથી મન ઘણુ ઉદાસ રહે છે મ રી ઉપર નીશ્ચય મહાદેવજીનો કોપ થયો માટે હુ અપરાધી ક્ષમા માગી વીનતી કરૂ છુ કે હે જગદેશ્વર મહાદેવ મારા અપાર દુર્ગુણ સામુ ન જોતા તમારી વડાઇને ભોળાપણુ સામુ ન જોઈ હવે મારા ગજરામારૂજીને મેળવશો તો તેની ઉપર હુ અપાર વીતી રાખીન એવી રીતે પ્રધાન પાસે વાતો કરે છે એટલે બીજા પાચ સેવકો ઘણી તાકીદથી દોડતા આવી રાજાને કહે છે કે મહારાજ તમે જરાયે ચીતા કરશો નહી એ તો આપનો પુત્ર ગજરામારૂજી પધારે છે, એવુ સાભળી રાજાના મનમા જેવો આનદ થયો તેવો આનદ કોઈ દિવસ થયો નહોતો માટે પ્રધાનને હુકમ કરી પોતાની સર્વ સેના તથા નગારા નીશાન નોબત શરણાઇ ભેર ભુગળ વગેરે વાજીત્ર સહીત સર્વ તૈયાર કરી ગાજતે વાજતે સ મહયુ લઈ મારૂજી પાસે આવ્યા તે સમરે તેણે પોતાનો તીર્થરૂપી પીતા જાણી પ્રેમ પુર્વક પ્રણામ કર્યાં પછી પરસ્પર કુશળ સમાચાર પુછી ગાજતે વાજતે મોટી ધામધુમથી દરબાર આગળ આવ્યા ત્યા રાજા રાણીઓને તથા પ્રધાનને અને નગરસેઠને સાથે લઈ શેઠ સાહુકારોએ સોના રૂપાના ફુલથી વધાની ગુલાબ ચમેલી મોગરાના ફુલથી વધાવ્યા પછી દરબારમા લાવી કચેરી ભરી ત્યા પુરવાસી જનોને રાજ રીતે જુહાર કરી કુશળ વર્તમાન પુછ્યા, પછી રાજાએ જોગીને પુછ્યુ કે મહારાજ ગજરામારૂજીને રાજ્યા બી-

શેક કરવાનુ મુહુરત જુવો તે સાભળી જોશીયે ટીપણુ જોઇ કહ્યુ કે મહારાજ આજે કુભરાશીનો ચદ્રમા ત્રાબાને પાયે ને વળી અમૃત ચોઘડીયુને અમૃત સીદ્ધી યોગ છે તેથી શત સવત્સર સુધી મનવાછીત ફળ ભોગવશે એવુ સાભળી પડીતોને આજ્ઞા કરી શાસ્ત્ર વીધી પ્રમાણે રાજ્યાભીષેક કર્યો તે વેળા નાના પ્રકારના વાજીત્ર વગડાવ્યા સર્વે કર્મ પુરૂ થયા પછી બ્રાહ્મણોએ આશીર્વાદ દીધો કે હે મહારાજ તમારો પુત્ર દેવપીમ ને મનુશ સર્વને સતુષ્ટ કરશે એ અમારો આ-શીર્વાદ રાજાએ તથાસ્તુ કહી તે બ્રાહ્મણોને તથા બીજા સવ યાચ-કોને પોતપોતાની યોગ્યતા પ્રમાણે દાન આપ્યા, તે પછી સભાસદો સરવેને પાન સાપારીને ફુલના તોરા આપ્યા, અને ગુલાબજળ છાટી જમોજામ કહે છે હે પરમ પ્રીય પ્રજા જનો, આજે તમે અતી શ્રમ લઈ મને ને મારૂજીને બહુ માન આપ્યુ, તેનો ઉપકાર માનુ છુ એમ કહી કચેરી બરખાસ્ત કરી તે પછી મારૂજી પોતાની મા, દામાવતીને તથા અપરમાને પગે લાગ્યો એટલે તેમણે આશી-રવાદ દીધો જસાજામે દામાવતીને પટરાણી કરી તે બાજી સાતે પ્રસન્ન થઈ કબુલ કર્યુ એટલે તેમના લજામણા પુત્રો ગત થયા બાદ સાતેને સારા પુત્રો આવ્યા તેથી સરવે સપીને ચાલી મારૂજીયે રામ રાજ જેવી નીતી ચલાવી તેથી સર્વ પ્રજાને આનદ થયા

સમાપ્ત.

# જાહેર ખબર.

બુકસેલર મંગળદાસ જ્યોતિરામના પુસ્તકાલયમાં
વેચાતાં પુસ્તકોનુ સૂચીપત્ર

નરસીંહ મહેતા નોવેલ
ચતુર સુંદર ( ચૌદ ભાગ )
જસમા ઓડણ મોટી
સદેવંત મોટી
ગજગમાડ મોટી
પાનસમણી મોટી
ભક્ત શીરોમણી
ના કુભાગની વાતો
રાથલ પદમણીની વાત
ફેલ જગાર મોટી
મદ કામદાર મોટી

એ શીવાય તમામ જાતના પુસ્તકો છાપનાર તેમજ ભારે વેચનાર –

**બુકસેલર મંગળદાસ જ્યોતિરામ**

રીચીરોડ-**અમદા**